

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

דער פרומער וארא (2) | עמ' ב
כ"ח טבת ע"ו - כפ"ח

דער פרומער וארא (3) | עמ' טו
ליל יארצייט מרת בריינא-מלכה ע"ה גינזבורג

דער פרומער וארא (4) | עמ' לט
יארצייט מרת בריינה-מלכה ע"ה גינזבורג

ברית רעינצח שי' פיקאר | עמ' נה
כ"ב מנחם-אב ע"ז - כפר חב"ד

דבר יום בימו - פרשת השבוע | עמ' חן

ניגון ח"י מנחם אב תשע"ז | עמ' ס

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ד

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת ראה תשע"ז

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org
לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

כ"ח טבת ע"ו - כפ"ח

דער פרומער וארא (2)

חלקו השני של שיעור מסכת כתובות (3)

א. הקדמה ל"דער פרומער וארא" | ב. 'חזרה' על לימוד המאמר

כדי שלא אצטרך לכתוב בעצמי – לקרוא שוב ביחד ולהוסיף תוך כדי. אז נתחיל לקרוא את השיעור משבת. זו היתה מהשבתות שמארגנים "תורת חב"ד לבני הישיבות", בחורים טובים מכל מיני ישיבות, ולכן הסגנון הוא למתחילים – דווקא טוב.

אני קורא כמו שכתבו: (השיעור הקודם בפונט דוד; התוספות החדשות בפונט פרנקריל וכשהן משובצות בגוף הדברים בסוגריים מסולסלות)

ימין מקרבת במדות (רבי אהרן הגדול)

ובמוחין (אדמו"ר הזקן)

שבת שלום לכולם. מחר, ביום ראשון, יהיה היארצייט של אדמו"ר הזקן (באותה קביעות כמו ביום ההסתלקות, מוצאי שבת קדש פרשת שמות) {אמנם ההסתלקות היתה ב"וארא", אבל – כך מסביר הרבי בשיחה – היות שהיה מוצש"ק שמות יש קשר דווקא לפרשת שמות, הפרשה המתארת את עצם הגלות, שם מתגלה עצם הנפש, "ממצרים קראתי לבניי"}. נגנן את אחד הניגונים המוכרים שלו – "קול דודי". מסורת שעל ידי הניגון הזה היה מעורר אדמו"ר הזקן אנשים בתשובה.

{אם כבר אומרים זאת צריך להוסיף:} היו למגיד ממעזריטש שני תלמידים שהתמסרו במיוחד לעשות בעלי תשובה, לא כולם יודעים שהיו אלו אדמו"ר הזקן ורבי אהרן

א. הקדמה ל"דער פרומער וארא"

נלמד^א ניגון חדש.

פתיחה ל'חזרה' על "דער פרומער וארא"

"דער פרומער וארא" הוא מהמאמרים החשובים ביותר של אדמו"ר הזקן. ב"היום יום" של ב' שבט כתוב שאדמו"ר הזקן היה חוזר עליו מלה מלה כל שלש שנים, וכל פעם היה נשמע חדש לגמרי – כל המאמרים הם אור והמאמר הזה הוא מאור, תמיד דבר חדש. תכלית הלימוד הזה היא לקרוא את המאמר כמו שהצ"צ אמר אותו. יש כאן הגהות של הצמח צדק, ומי שרשם אותן הוא רבי הלל – מופיע בפלח הרמון. גם הרווחנו את הצ"צ וגם את רבי הלל שמוסיף את הערותיו. דרך אגב, ההערות שכתובות כאן בכרם חב"ד בסוף הן מעט מן המעט, לא העתיקו את התוספות ברובן. לכן חשוב ללמוד את כל המאמר כפי שהוא מופיע בפלח הרמון. צריך לנסות להבין את המאמר וביאורי הצמח צדק, אבל לא צריך להתעקש עליהם כי הם יותר בהרחבה אצל רבי הלל.

בשבת האחרונה התחלנו ללמוד זאת בשיעור הקצר שיש בשבת, שכולם מוזמנים להשתתף, אחרי תפלת מנחה. דרך אגב, כל הכבוד לחוזרים שעושים עבודה יפה. בכל אופן יש כמה דברים פה ושם שהחסירו, לכן רציתי –

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

לעצמו. אצל אדמו"ר הזקן בולט מאד, בחב"ד, ובפרט היום שהכל הפך לתנועה של קירוב. באמת אומרים שהשכל פשט רגל, רק ירד לרגלים – פשט את הרגל וכעת הכל קירוב.

יש הרבה דברים שכתוב שאם צריך לבחור בין השנים, כשיש עימות צריך לדעת איך להכריע, פשיטא שאם יש היום איזו סתירה בין שאדם יקדיש עצמו ללימוד או יקדיש עצמו לקירוב חב"ד – הכרעה היא הכרעת הדעת, מה אומר חב"ד האמתי – אומרים שהעיקר הקירוב, להביא משיח. אף על פי כן, הרבי תמיד אומר שכאשר יש כאלה עימותים איני מוותר על אף אחד מביניהם. כמו שהוא אומר לשלוחים, שהשליחות לא צריכה להיות על חשבון התפלה ולא על חשבון התורה. איך זה עובד בשטח לא ברור, אבל הרבי אומר שצריך גם את זה וגם את זה. בכל אופן, אדרבא, כמה שיש יותר מוחין אמתיים של חב"ד, יותר רוצים קירוב ויותר מצליחים בקירוב. (נעשים לבו ומוחו זכים אלף פעמים). כן, זה הוא לא מפסיד. זה אור חוזה, פידבק, אבל הכיוון השני כאן הוא שכמה שיש חב"ד כך אפשר לקרב. "חכמת אדם תאיר פניו", וחכם אמתי מקרב רק בפניו, במבט שלו, עוד לפני שמתחיל לדבר. מקרב במבט שלו, יש לו אהבה בעינים, וכל שכן כאשר מתחיל לדבר.}

כאשר המגיד נפטר עשו הגרלה איזה אבר כל תלמיד יזכה לטהר ואדמו"ר הזקן זכה בראש {רואים שאדמו"ר הזקן הוא הראש של המגיד, וכמו שאמרו קודם המגיד הוא הראש של כל התלמידים}. יוצא שאפשר לקרב יהודי עם יד ימין, עם חיבוק גדול, ואפשר לקרב יהודי דרך המוח, וזו הדרך של האדמו"ר הזקן. {כאן הוספנו משפט שלא אמרנו:} והוא גם סוד הנשיקין {יש קירוב עם תורה, "תורה חדשה", תורת החסידות. כתוב בחסידות שתורה היא סוד הנשיקין. יש חבוק ויש נישוק, יש לקרב עם יד ימין, חבוק, ויש לקרב עם יד ימין של המוח, שהביטוי שלה הוא

הגדול מקרלין {עיקר ההתמסרות שלהם היה לבעלי תשובה, כלומר שהם שייכים לדור של המשיח.}

רבי אהרן מקרלין נפטר צעיר, בגיל שלושים ושש, ומסופר עליו שהוא הספיק בחייו הקצרים לעשות שמונים אלף בעלי תשובה {פלאי פלאים. (קשור לכך שעל ידי אהרן כהן גדול נולדו שמונים אלף ילדים, משלום הבית שעשה). יפה מאד.} הוא היה "ימין מקרבת" והחזיר יהודים בתשובה על ידי חיבוק יד ימין ("וימינו תחבקני"). הוא נפטר ביי"ט ניסן חצי שנה לפני המגיד. כאשר רבי אהרן מקרלין נפטר המגיד אמר שנכרתה לו יד ימין {המגיד אמר שהוא יד ימין שלו}. והוא לא יכול לפעול עוד בעולם {זו הפעם הראשונה שהמגיד רמז להסתלקות של עצמו.}, ואחרי חצי שנה, ביי"ט כסלו, המגיד נפטר.

רבי אהרן היה ה"ימין מקרבת" ואדמו"ר הזקן היה המת, יוצא שיש גם בראש "ימין מקרבת" {כלומר שיש גם בחב"ד את ה"ימין מקרבת" שלו. כתוב שהימין של המוחין הוא החכמה, ההברקה. יש גם את חכמה סתימאה, שאף על פי שהוא גבורה דעתיק אבל שם "כולא ימינא". סתם מוחא הוא חכמה, כמו שכתוב בפתח אליהו "חכמה מוחא". "מוחא" נקרא בזהר ימין. חידוש גדול, כי מח הוא "אור המאיר לעצמו". מילא במדות, "אור המאיר לזולתו", אני מבין שיש ימין מקרבת לקרב מישהו אחר. אבל כשאני מצייר לי בעל מוחין הוא יושב בחדר לעצמו, לומד ומתפלל, ולא צריך מישהו אחר. אלה מוחין של מתנגד, אבל חידוש גדול מאד שבמוחין האמתיים יש ימין מקרבת. מקור המוחין נקרא שעשועים עצמיים, כפי שרבי הלל מסביר בהרבה מקומות, והחידוש שבתוך השעשועים העצמיים יש בהעלם מה שעתידי להיות רצון להיטיב. הגרעין, הזרע, של הרצון להיטיב לזולת נמצא בתוך השעשועים העצמיים, שלכאורה הם רק

שקולטים אותו היום. 'פרום' הוא יהודי תמים ופשוט שעושה תורה ומצוות במסירות נפש, בלי חשבונות.

פרומקייט טבעית היא התכונה של נשמות דעשיה. כלל גדול אצל אדמו"ר האמצעי בקונטרס ההתפעלות, שיש בעלי מדות, לבב, יהודים שמתלהבים מהתורה והעבודה שלהם – הם עולם היצירה, קוראים להם 'עובדים'. יש 'משכילים', בעולם הבריאה. אבל יהודים פשוטים של הבעל שם טוב הם "אף עשיתיו", פרומקייט טבעית שיש בעולם העשיה. 'טבעי' אומר שזה אפילו לא תוצאה של חינוך. אם ילד שנולד במשפחה חרדית בבני ברק או ירושלים לא יקבל את החינוך של הבית הוא לא יצא חרדי – גם ככה צריך הרבה עבודה שישאר חרדי... – אבל פרומקייט טבעית היא אינסטינקט, לא חינוך. { המאמר מדבר על תשובה. כאשר הרבי הקודם מזכיר אותו הוא אומר שהמאמר מדבר על "כי לא ידח ממנו נדח" – זהו הנושא {הכללי} העיקרי של המאמר {בתחלת המאמר, שכל הנשמות יגיעו לתכלית של "לאשתאבא בגופא דמלכא".}

קשר המאמר לרבי זושא

בטח מכירים את הספר הקטן הזה – לוח "היום יום". הרבי כתב אותו עוד בחיי הרבי הקודם. הרבי הקודם אמר לו שיתאים פתגם או סיפור לכל יום מימות השנה. בכל יום הרבי שם פתגם או סיפור שקשור בעצם לאותו יום. באותה שנה שהרבי כתב את "היום יום" ב' שבט היה בפרשת וארא והרבי מביא פתגם על המאמר שלנו.

ב' שבט הוא תאריך מיוחד בתולדות החסידות – הוא יום ההילולא של אחד התלמידים הגדולים של המגיד, החבר הכי טוב של אדמו"ר הזקן. מישהו יודע מי? [ר' מנחם מענדל מויטבסק?] לא, רבי מנחם מענדל היה רב-חבר של אדמו"ר הזקן. לאחר פטירת המגיד אדמו"ר הזקן קיבל אותו

לא יד שיוצאת מהראש אלא נשיקות, "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין". כתוב בפירוש שהנשיקין הם תורת משיח. יש אחד שמקרב יהודים ויש אחד שמנשק יהודים. אדמו"ר הזקן הוא אחד שיוצא לרחוב ומחפש יהודים לנשק אותם ואילו רבי אהרן הגדול יוצא כדי לחבק יהודים. { תורת משיח, שכולה תורת חסד (תורה דעתיקא, "לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא") – "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין" } גם מיינה של תורה, כי יותר פנימי. כדאי לצטט כאן הרש"י המפורסם, שהרבי מאד אוהב לצטט, שזו תורת משיח. {

אדמו"ר הזקן אמר שיש לו מעלה על גבי הרבי שלו, המגיד, בכך שהוא החזיר יהודים בתשובה² {הסיפור הוא שאדמו"ר האמצעי חלם שהוא ראה את המגיד ממעזריטש עובר על גשר – דף מונח על עובי המים – בקושי, תוך כדי שהגשר מתנדנד, ואחריו עובר אביו, אדמו"ר הזקן, בקלות. הוא סיפר לאביו על החלום – כיצד יתכן שהוא גדול מרבו – ואביו ענה: "מה הנך מתפלא? הרבי (דהיינו הרב המגיד) עשה צדיקים, ואנכי עשיתי ת"ל הרבה בעלי תשובה גם כן". כלומר, איני גדול מהרבי, אבל הוא לא עסק כל כך בקירוב בעלי תשובה ואני כן, לכן אני עובר בטוח. {

פרומקייט טבעית

המאמר שנלמד נקרא בפי החסידים "דער פרומער וארא", במנחה קראנו את תחילת פרשת וארא, ולכן בחרנו את המאמר הזה שמדבר על תשובה. המאמר זכה בשם מיוחד – "דער פרומער וארא". התרגום הוא 'וארא החרדי' – לא בדיוק חרדי אלא פרום. יודעים מה זה פרום? כשיהודים פשוטים מוסרים את הנפש על שמירת התורה והמצוה בתמימות זה 'פרום' { לא 'חרדי' במוכח

² ראה שיחת פרשת וארא תשח"י סט"ו (ואילך) וש"נ.

וכשהמגיד שלח אליו להבין מה עושים כשיש צרות אמר שאינו מבין, לא היו לי צרות אף פעם. מה זה? לכאורה לא מתאים למאמר, שמדבר על צרות של ממש, שמרגישים וצועקים מתוכם. הוא לא צעק. לכן אמרתי שקשור רק לסוף המאמר המורחב, בפלח הרמון, על "לקבולי בשמחה".}

התחדשות אור חדש מכה המאור

נקרא את "היום יום" של ב' שבט: **אאמו"ר סיפר [כל ה'היום יום' הרבי מביא פתגמים או סיפורים שאמר הרבי הקודם. פה הרבי הקודם מצטט את אבא שלו – הרבי רש"ב]: הדרוש וארא גוי ושמי ד' גוי המדבר בענין כי לא ידה ממנו נדח [כמו שאמרנו, הרבי אומר כאן שעיקר נושא המאמר הוא "כי לא ידה ממנו נדח"].** (לא המודפס בתורה אור [גם בתורה אור, ספר המאמרים המוכר של אדמו"ר הזקן, יש דרושים על "וארא", אבל המאמר הזה לא מופיע שם. המאמר שלנו מודפס בתורה אור דפוס לעמברג משנת תרי"א, שנת תורה {כמו שמצוין שם.} ספר נדיר ביותר. פה הדפסנו מהספר הכי חדש שמביא את המאמר הזה.³), קנה לו שם "דער פרומער וארא", והיה רגיל רבנו הזקן לחזור אותו אחת לשלש שנים [רואים שהוא מאמר מיוחד – לא אומרים אותו פעם אחת וזהו אלא חוזרים עליו פעם אחר פעם, פעם בשלוש שנים.], ובכל פעם ופעם כמעט שהיה אומר אותו כלשוננו.

ואמר הצמח צדק: יעדער מאל איז געווען א אור חדש [בכל פעם היה זה אור חדש]. אפילו שאדמו"ר הזקן היה אומר אותן מילים

לרבי. אחר כך, כאשר רבי מנחם מענדל עלה לארץ, אדמו"ר הזקן רצה לעלות איתו אבל הוא לא הרשה לו. אדמו"ר הזקן הלך איתו כברת דרך ובאמצע המסע לארץ ישראל רבי מנחם מענדל פקד עליו לחזור ואמר לו שהוא צריך להשאר ולהנהיג את החסידים ברוסיה. בכל אופן, של מי ההילולא בב' שבט? הוא אפילו כתב הסכמה לספר התניא – רבי זושא מאניפולי. אם הרבי שם דווקא ב-ב' שבט את הפתגם על המאמר שלנו צריך להבין גם את הקשר של המאמר לרבי זושא {מה הקשר? רבי זושא הוא בכתר, אהבה של תשובה שלמעלה מהשכל, למעלה מטעם ודעת. המגיד כותב על אדמו"ר הזקן שיש לו חכמה בינה ודעת אין סוף ורבי זושא למעלה מזה, הוא בכתר. כאן, המאמר של אדמו"ר הזקן, כמו שגם כתוב כאן ב"היום יום", הוא מאור – אור הוא מחכמה ולמטה ומאור הוא כתר. מאור, תשובה, אהבה רבה שלא עפ"י טעם ודעת, אהבה של עצם הנשמה שמתפרצת דווקא מן המיצר של מצרים – הכל תכונות של כתר, קשור לרבי זושא.

הגם שעל רבי זושא מסופר שאף פעם לא היה לו לא טוב, שבכל היסורים שהוא סבל לא הרגיש את הסבל כלל, תמיד היה שמח – זה ממש סוף המאמר בהוספות של הצ"צ ורבי הלל, שתכלית העבודה בזמן הגלות היא "לקבולי בשמחה", ואז הופכים הכל לטוב. זה ווארט שמופיע רק בסוף. אולי הווארט הכי עמוק בסוף, שחדוה היא מצד החסידים ושמחה מצד הגבורות. חדוה, מצד החסידים, יכולה רק למנוע צרות מכאן ולהבא, ושמחה שמצד הגבורות יכולה גם להפוך צרה שכבר באה. ווארט יפהפה מצד עצמו, והוא הדבר הכי נוגע, שבשביל להתפטר ולצאת מצרות קיימות זה רק על ידי שמחה של גבורות. בשביל למנוע, שלא תבואנה צרות, יש לעבוד את ה' בחדוה, שמחה של חסידים. (צריך שניהם). כן, אבל מדברים על גלות, על צרות. רבי זושא היה בעל יסורים,

³ קובץ כרם חב"ד ב (עמ' 4 ואילך, בתוספת סקירה, השוואת כתי" וצילומם, הגהות והוספות מהצמח צדק, רבי הלל מפאריטש ותמצית הוספות הרבי למאמר משנת תשי"ב). המאמר נדפס גם במאמרי אדמו"ר הזקן פרישיות.

אומר משהו אחר. הוא אומר שאם אתה רוצה שישמעו צריך להיות אור אבל לא מאור.}, אבער מאור איז אלע מאל ווי א דבר חדש [האור תמיד שווה, אבל מאור הוא בכל פעם דבר חדש. המאור בעצמו מתחדש כל הזמן, כמו שדברנו על "תורה חדשה".⁷

תשובה – מכח המאור

{ כאן עיקר הווארט להבין מה הוא מתכוון ב"היום יום", שלא כתוב בפירוש. למה הוא מתכוון שדווקא המאמר הזה הוא גדול? כי הנושא של המאמר הזה הוא תשובה, המאמר של הרבי הזקן על תשובה, ולכן צריך להסביר שהוא מאור. רבי שמלמד אנשים לעשות תשובה דווקא לא מתלבש בשויון נפש, כי רוצה לפעול שינוי – שאתה תשתנה. כדי לעשות תשובה אתה צריך להתחדש לגמרי, להיות מישוהו חדש כמו שאומר הרמב"ם, וממילא גם הרבי צריך לדבר כך כדי לעורר התחדשות אצלך.} יש לשון בחז"ל על המאור של התורה "המאור שבה יחזירנו למוטב", משפט שמדבר על חזרה בתשובה, לכן המושג מאור מאד מתאים למאמר שלנו שמדבר על חזרה בתשובה

{ במעשה בראשית יש "שני המאורות", השמש והירח – כל אחד נקרא מאור. בתחלה היו שנים, אבל גם אחרי מיעוט הירח נקראים "המאור הגדול" ו"המאור הקטן". יש פסוק אחד בתנ"ך שכתוב "מאור ושמש", וממנו לומדים שסתם "מאור" הוא הירח. בחסידות תמיד משמע שסתם "מאור" הוא השמש, אבל בפסוק משמע הפוך – שסתם "מאור" נקרא ירח, והשמש נשאר בכבודה. איך זה קשור? מי עושה תשובה? מי מתחדש? הווארט שמאור מתחדש, שהוא שרש החידוש, הוא ווארט של ירח ששייך לעם ישראל דווקא, שדומין ללבנה ומונין ללבנה ועתידין להתחדש כלבנה.

האור היה חדש לגמרי בכל פעם. כמו שהוא יסביר, { למה האור חדש כל פעם, אפילו שאותם מלים? כי לא אור, אלא אור שבא מגילוי המאור: } מכיון שזהו גילוי המאור עצמו האור-חדש, ש"חדש להיות אור" { כלשון רבי הלל. חדש בעצם. } {שעד עתה היה עצם ולא אור}, מתחדש כל הזמן, ולכן כל פעם המאמר היה נשמע משהו חדש. {שתי המעלות, גם שהוא עצם וגם שהוא כל פעם אור חדש, שומעים משהו חדש, "הפוך בה והפוך בה דכולא בה". זה בעצם מה שרוצים מכל היהודים, "החדש הזה לכם ראש חדשים", המצוה הראשונה שנצטוונו כעם. זה הסבר יפה למה זו המצוה הראשונה דווקא בסיום גלות מצרים. האבות קבלו שלש מצוות, אבל הם "באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם", לא היה אור שהוא גילוי המאור. לכן המצוה הראשונה שקבלנו כעם היא כמו המאמר שלנו. הפסוק "החדש הזה לכם" הוא בפרשה הבאה, בא, אבל זה הענין של המאמר הזה, "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", שלש פעמים שרש חדש (בדילוג שוה של ד-ד תבות, סוד ה-ד של חדש), חזקה של חדוש.}.

האט דער טאטע געזאגט [הרבי רש"ב אומר שאביו, הרבי מהר"ש, אמר על כך]: א אור איז אלע מאל גלייך {כפי שהסברנו, אור הוא מהחכמה ולמטה – אור הוא "נקודה דנעיץ". הא בהא תליא, שייך להתלבשות לעומת מעבר – החכמה היא נקודה דנעיץ, נעוצה בהתלבשות בכל מקום, ולכן לא יכולה להשתנות. היות שפנימית בתוך הכלי אם עושה קונצים יכולה לשבור את הכלי או לעשות בלאגן. אם הוא אור מסודר ופנימי ונעיץ בכל מקום הוא צריך לשמור גם על האחידות שלו. זה ווארט בפני עצמו, שאם אתה רוצה להתלבש צריך להיות אור. יש רב שכל פעם אומר משהו אחר, מה אתה רוצה? שישמעו לך?! כתוב ש"מצוה לשמוע", אבל איך אפשר לשמוע כשכל פעם

⁷ בשיעורי י"ט כסלו ש"ז.

היחוד בהגהות אדמו"ר הזקן על המאמר

המאמר הוא משנת תקנ"ד {בן כמה היה אז אדמו"ר הזקן? הוא היה חולה. יש הרבה דרושי חסידות ש-חולה הוא מט, אחד פחות משער הנון. בגלות מצרים הגיעו ל-מט שערי טומאה, ואם היינו יורדים עוד אחד היה אבוד. הפסוק אומר "ממצרים קראתי לבני", ה' רחם וקרא לנו לעשות תשובה, ואז יצאנו ממצרים.} – שלש שנים לפני הדפסת ספר התניא {בתקנ"ז}, חמש שנים לפני המאסר והגאולה של אדמו"ר הזקן {בתקנ"ט}. – מאמר מוקדם {רוב מאמרי תורה אור ולקו"ת הם מאחרי פטרבורג, וזה מאמר מלפני פטרבורג, חמש שנים לפני, מאמר קדום. בכלל, המאמרים הכי חזקים, מלהיבי אש, הם מלפני פטרבורג.}, לכן מאוד מיוחד שיש הגהות של אדמו"ר הזקן עצמו על המאמר {הוא התייחס מאד ברצינות למאמר הזה, הגיה אותו בעצמו וכתב תוספות.}. כנראה זהו המאמר היחיד עם הגהה של אדמו"ר הזקן {יש אגרת התשובה בתניא שגם יש בה כתב יד קדש, אבל בתור מאמר יתכן שזהו המאמר היחיד שיש תוספות שאדמו"ר הזקן עצמו כתב, כפי שנדפס כאן.}. כל המאמר הוא הנחה של החסידים {הרוב מאחיו מהרי"ל.} ועל ההנחה הזאת אדמו"ר הזקן כתב הגהות בכתב יד קדשו, פה בהדפסה כל האותיות המודגשות הן ההגהות של אדמו"ר הזקן.

ב. 'חזרה' על לימוד המאמר

נתחיל לקרוא:

[את זו דרש אדמו"ר בשבת שמברכין שבט שנת תקנ"ד]

לשונות של גאולה במאמר

וארא אל אברהם וגו' באל שדי ושמי הוי"ה [שם העצם]. לא נודעתי להם והוצאתי אתכם

יש במאור שתי בחינות. יש מאור שלכאורה הוא ההיפך, הוא "אני הוי" לא שניתני". השמש היא סמל ל"אני הוי" לא שניתני" והירח הוא סמל ל"פנים חדשות באו לכאן", "ותחדש פני האדמה". כל אחד הוא עצם, יש עצם ב"אני הוי" לא שניתני" ויש עצם בעבודת התשובה. איך אומרים בעבודת החסידות את שני סוגי המאור הללו? היש האמתי והאין האמתי. כידוע אצלנו, מי יותר גדול, ואיך הולך לפי הדורות בחב"ד לסירוגין מרבי לרבי – אחד הוא היש האמתי, השני האין האמתי, וכך הלאה. אנחנו עכשיו בדור של אין האמתי. הרבי הוא יש האמתי, אנחנו ממש גארנישט... לפי הסדר. לכן אנחנו דור של תשובה, כי תשובה היא אין אמתי, שבאמת האדם לא שוה שום דבר, כמו שנלמד במאמר. המאור הגדול הוא היש האמתי, שהוא "אני הוי" לא שניתני", והמאור הקטן – דוד נקרא "הקטן", מלך המשיח, משיח בן דוד – הוא התשובה. כמה שוה "דוד מלך ישראל חי וקים"? ימות המשיח וגם שוה גלות מצרים. למה גלות מצרים שוה ימות המשיח? מתברר מהמאמר הזה.}

דווקא המאמר הזה שמחזיר יהודים בתשובה הוא המאור {היו שני דברים בהם אדמו"ר הזקן החזיר בתשובה, הניגון "קול דודי" והמאמר הזה. המאמר הזה הוא המאור של כל תורת אדמו"ר הזקן.}, כי 'המאור שבה יחזירנו למוטב'. למרות שכל החסידות היא 'המאור שבתורה', כנראה לפי זה צריך לומר שיחסית המאמר הזה הוא מאור לגבי שאר המאמרים {אפשר גם לומר כמו שאמרנו קודם, שכל החסידות היא המאור הגדול ודווקא המאמר הזה הוא המאור הקטן.}. לא סתם שאומרים ככה על המאמר הזה {שהוא מאור.}, זה קשור לתוכן שלו. {בכל אופן, משמע שהוא מאור והאחרים אור.}.

אחרי "ולקחתי" כבר יש את התכלית של "וידעתם". "והבאתי" כבר שייך לגאולה העתידה, כמו "אהיה אשר אהיה" – יציאת מצרים וביאת המשיח, ובשביל ה"אהיה" הראשון די בארבעת הלשונות. }

"וארא" ו"וירא"

וצ"ל הלא גם אצל האבות כתיב וירא אליו הוי"ה {איפה זה כתוב? אצל אברהם אבינו אחרי ברית המילה שלו, הפסוק הראשון בפרשת וארא. לא רק זה, יש הרבה פוסקים שכתוב שם הוי"ה אצל האבות. צריך להבין למה הוא בוחר דווקא בפסוק הזה להוכיח ממנו שה' נגלה גם לאבות בשם המיוחד. נשים לב: הוא התחיל מ"וארא אל אברהם", בלי לכתוב יצחק ויעקב, ואחר כך הוא מביא את הפסוק "וירא אליו הוי"ה" שגם מדבר דווקא באברהם. בהמשך הוא גם יביא את הפסוק "ואברהם זקן בא בימים" עיקר הנושא של הפרק הראשון במאמר. אם כן, הוא עוסק כאן במיוחד באברהם אבינו.

נעשה גימטריא יפה: הוא משווה את הפסוקים "וארא אל אברהם" ל"וירא אליו הוי"ה". כמה הם שוים יחד? 777, התבוננות מיוחדת לשנה שלנו, תשע"ז. התבוננות שמצד אחד "וארא אל אברהם [...] באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם" ומצד שני "וירא אליו הוי"ה", וצריכים ליישב, אבל הם ביחד תשע"ז.

עוד דיוק פשוט: שתי הפרשיות האלה נקראו על שם ראייה, "וירא" ו"וארא". כל ההבדל הוא י ו-א. שוב, זה שם הפרשה – זוג. אחד הסימנים של זוג אצלנו שאחד כפולת 7 ואחד כפולת 13, 7 הנוקבא ו-13 הדכורא. וירא הוא כפולת 7, ז"פ שם אל, כפי שכתוב אצלנו "וארא אל אברהם וגו' באל [שדי]", רמז מופלא שמפנה לפרשת וארא שלכאורה ראייה לסתור, כי כאן כתוב "ושמי הוי"ה לא נודעתי" ושם כתוב "וירא אליו הוי"ה". וארא, שעולה יצחק, כבר כפולה של שם הוי"ה, כפולה של 13 – 16 פעמים 13. 16

מתחת סבלות מצרים [רבי בונים מפשיסחא אמר ווארט, שבשביל לצאת ממצרים צריך קודם כל לצאת "מתחת סבלות מצרים" – כל עוד יהודי מסוגל לסבול את הגלות הוא לא יצא ממנה. בשביל לצאת מהגלות צריך להגיע למצב בנפש שאי אפשר לסבול אותה עוד רגע כלל וכלל. זה מה שהרבי {שלנו} רצה שנעשה כשהוא צעק כל כך על הגאולה, והורה לנו לצעוק אתו יחד "עד מתי?!", שכבר לא נוכל לסבול יותר את הגלות. } רק כשנגיע למצב שאי אפשר לסבול יותר יוצאים. לכן הרבי באמת אמר, התחלת שיחת כ"ח ניסן, שהיות שצועקים "עד מתי" לא באמת אלא מפני הצווי, מהשפה ולחוץ, אני את שלי עשיתי, אי אפשר להביא את הגאולה כך. זה הווארט של לצאת מתחת סבלות מצרים, שאי אפשר לסבול זאת.

"והוצאתי" היינו הלשון הראשון בארבעה לשונות של גאולה, והוצאתי-והצלתי-וגאלתי-ולקחתי. אחר כך יש גם "והבאתי", אבל אחרי ארבעה לשונות של גאולה שהם שם הוי"ה ממטה למעלה. "והוצאתי" כנגד ה תתאה, עצם המלכות, כנסת ישראל, שהיא לא תוכל לסבול. אחר כך יש מדות, בינה, ו"ולקחתי" היינו מתן תורה ש"מחכמה נפקת". "והבאתי" הוא כבר בכתר. "נעוץ סופן בתחלתן", אדמור"ר הזקן מתחיל עם "והצלתי", ולא מזכיר שאר הלשונות, אבל מסיים ב"והבאתי". המאמר המורחב, שאמר הצ"צ ורשם רבי הלל, מרחיב הרבה אבל דווקא הקטע האחרון, של "והבאתי", לא מופיע. הוא כן מביא את כל ארבעת הלשונות. הדיוק הראשון כאן שמתחיל מאברהם, לא מצטט "ואל יצחק ואל יעקב", ואחר כך אומר "והוצאתי" ואז מדלג לסוף, לפסוק של "ולקחתי", בו כתוב: { וגו' וידעתם כי אני הוי"ה וגו' } אחר כך כתוב "והבאתי", אבל לפני כן התכלית היא "וידעתם כי אני הוי"ה", לעומת "ושמי הוי"ה לא נודעתי להם". לכן אומרים שיש רק ארבעה לשונות של גאולה, כי

[ל-י, פעמיים 'לי' סוד 'חכלילי', 'חכ' לשון צחוק] – כי בנין המלכות מהגבורות. אם כן, יש ב-ש רמז לכל האבות אך בפרט היא רומזת ליצחק. וה-י של שדי רומזת ליעקב וכך אפשר לכוון את כל האבות בשם "אל שדי". בפעם הראשונה הוא כתוב אצל אברהם, בכרית המילה. מתאים, אחרי ברית המילה כתוב "וירא אליו הוי'", אבל קודם ה' נתגלה לאברהם "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים". אחרי שהוא התרפא מהברית, ביום השלישי, כתוב "וירא אליו הוי'":}

שם הוי' דלעילא ושם הוי' דלתתא

[שאלה ידועה שכל המפרשים שואלים: איך ה' אומר שהוא לא נודע לאבות בשם הוי'? הרי גם אצלם, בכמה וכמה מקומות מוזכר שדבר אתם שם הוי'! {מה התירוץ? כאן במאמר לא כתוב בפירוש, אבל במאמר של רבי הלל והצמח צדק מאד ברור. יש הוי' דלתתא והוי' דלעילא. הוי' דלתתא הוא לשון מהוה, ובו תהליך ההתהוות של צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות. שם הוי' הזה כן היה ידוע לאבות, הוא הוי' שאחרי ה"פסיק טעמא", סוד הצמצום, סוד שם אלקים. הוי' דלתתא הוא אחרי הצמצום, אחרי הפרסה, בספירות הוא נקרא למטה מקרומא דאורא והוי' העליון הוא למעלה מקרומא דאורא. הוי' התחתון כן נגלה לאבות ואילו כדי להגיע להוי' העליון צריך את גלות מצרים.]{

וגם להבין איך יזכו למדרגה גדולה זאת [של שם הוי']. ביציאת מצרים שנאמר וידעתם וגו' {הדיוק שכתוב בכל המקומות, אף שלא כתוב כאן, הוא שיש הבדל בין "נודעתי" ל'הודעתי'. "ושמי הוי' לא נודעתי" הולך על ה'אני' בעצמו, לא על השם. לכן אפילו לא מובן מה הפשט, כי אם הכוונה שהשם הזה לא התגלה היה צריך לומר 'לא הודעתי'. אבל כאן כתוב "לא נודעתי", אני עצמי, לא השם – יש עצם ויש שם.

היא הנקודה האמצעית של 31, אל. יש כבר קשר יפה בין זה לזה. היות ש"וירא" הוא כפולת אל, רומז למה שאמרנו הרגע. השם המלא הוא "אל שדי" בו ה' נגלה אל האבות. שם אל הוא "חסד אל כל היום", לכאורה הוא במיוחד הגילוי לאברהם אבינו, "חסד לאברהם".

התכללות כל האבות "באל שדי"

עוד פעם, הוא אומר "וירא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי". לכאורה הגילוי לאבות הוא "אל שדי", וצריך לומר שבתוך הצירוף הזה יש התכללות של כל האבות. בכללות כל האבות קבלו את הגילוי של "אל שדי", אז מסתמא רומז אליהם בעצמם, בפרטיות.

שם אל, "חסד אל כל היום", הוא החסד, מדת אברהם.

מה לגבי השם שדי? מחולק ל-ש ול-די. ה-ש היא "אתא דאבהן", כי יש בה שלשה ראשים – כוללת את כל האבות, אבל בפרט היא יסוד האש, לפי ספר יצירה, ולכן רומזת ליצחק, בגימטריא "וירא", התכללות כל האבות בתוך ה-ש של שדי. ש בגימטריא "פחד יצחק" שהוא "בן אברהם".

מה לגבי די? קודם כל די היינו צמצום, מדת הצמצום היא גם יצחק, אבל בתוך ה-די יש שתי אותיות, ד-י, והפוך הם יד. איזה אב נקרא על שם יד? יעקב, "וידו אחזת בעקב עשו". יעקב בגימטריא יד פעמים אחד. ה-יוד של שדי היא ה-יוד של יעקב, לשון יד. ה-ד בפני עצמה, סתם דלת היא "דלית לה מגרמא כלום", סוד הירח, "סיהרא לית לה מגרמא כולם", והיא מלכות, דל. עוד מעט הולך להיות מזל דלי, שבט. אגב, דלי הוא בתוך אל-שדי, דלי-אש, כמבואר בשכינה ביניהם. (כתוב שקדושת ה-ד היא ה-י שבאחוריה). כן, בטול המקבל למשפיע. אפשר לומר שזו ה-י של יצחק – צחק [בלי תוספת ה-י] עשה לי [ל-י] אלהים כל השמע יצחק לי

להדגיש בכך עוד משהו]. דמשמע דלא סגי בלאו הכי { כמו שמסביר במאמר הצמח צדק, שאפילו אם הדור יהיה "דור שכולו זכאי". כתוב שאם הדור "כולו זכאי" אז מתקיים "אחישנה", משמע שמספיק. לכאורה כאן במאמר מדבר על הפרט, אבל הוא מסביר שאותו דבר לגבי כללות הדור. הדיוק כאן שלא משנה אם דור שכולו זכאי או כולו חייב, בכל מקרה צריכים תשובה.

איפה עוד אדמו"ר הזקן כותב זאת? במאמר המפורסם של ברית מילה בתורה אור, שם גם כותב חזק כמו כאן ש"אם ישראל עושי תשובה נגאלים ואם לאו אין נגאלין". אנחנו תמיד מדייקים שם, שנראה שפוסק כרבי אליעזר אבל לאו דווקא. שם הוא לא אומר הדיוק שאפילו אם צדיקים אבל מדגיש את ההן ולא, תנאי כפול. כאן אומר שאפילו אם הדור הוא בחינת צדיק גמור, דור שכולו זכאי, לא תהיה גאולה. { הגם שלא יהיה בידם } לשון רבים, דור שכולו זכאי. { חטא ועון כלל } הרבי לומד מהכפילות שצריך לחזור בתשובה גם אם אין חטאים, כולם צריכים לחזור בתשובה גם צדיקים גמורים. זהו התפקיד של המשיח, כמאמר הזהר { רעיא מהימנא. } ש"משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא" – משיח בא בשביל להחזיר את הצדיקים בתשובה. לכאורה, הצדיק מושלם, אין מה לתקן אצלו, אבל דווקא אותו בא המשיח לתקן ולהחזיר בתשובה. אמנם, כמו שהוא יסביר, גם לצדיקים יש חטאים – אין אף אחד שאין לו פגם, "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" – ובכל זאת העיקר הוא החזרה בתשובה בכל מקרה, לא רק על חטאים.].

תשובת הצדיקים לעומת תשובת הרשעים

במאמר המורחב הוא מסביר שהתשובה של הצדיקים, שמשיח בא להחזיר את הצדיקים בתשובה, והתשובה של הרשעים, הרחוקים

מסבירים, וזה פשט חשוב מאד, מה נקרא שם העצם. שם הוי' דלעילא הוא שם העצם, ומה פירושו? שם שמושך ומגלה את העצם. כמו בית יד, יש שם שלא אוחד בעצם, השם שלמטה מה"פסיק טעמא", אבל יש שם שלא מודיעים אותו כענין פני עצמו אלא כל ענינו הוא לגלות את העצם. ממילא מובן כל הענין של אור ומאור ותשובה, הכל הולך יחד – שם הוי' דלעילא הוא אור חדש, מתחדש מתוך העצם שאינו בגדר אור כלל, וכך הוא נעשה בית יד לעצם ואור שמגלה את העצם. עליו מתאים לומר "נודעתי". על שם הוי' דלעילא אומרים נודעתי ועל שם הוי' דלתתא אומרים הודעתי. מאד מענין שבתנ"ך יש בדיוק פעמיים כל צורה, פעמיים "נודעתי" ופעמיים "הודעתי", אותה דבר רק חילוף ה ו-נ. **נודעתי-הודעתי** שוה 1035, משולש מה, ג"פ "אל שדי", ה"פ אור (של יום אחד של מעשה בראשית, כנגד חמשה חומשי תורה אור כמבואר במדרש). **אל שדי** שוה **משה**, כמו ש"וארא" הוא **יצחק**, כי דרך נשמת משה ה' מתגלה לאבות. טוב, ג"פ **אל שדי** עולה הודעתי-נודעתי, לכאורה שם **אל שדי** שייך להודעתי, אבל מתוך הרמז הזה נלמד שיש לו איזו נגיעה גם ל"נודעתי", כי בלי האבות אי אפשר להגיע ליציאת מצרים (וידוע הכלל שגדולה הסבה מן המסובב). אצל האבות שם הוי' דלעילא היה בהעלם, ועד להעלם שאינו במציאות.}.

הגאולה תלויה בתשובה גם ב"דור שכולו

זכאי"

אך הענין הוא על פי מאמר רז"ל אם ישראל עושים תשובה נגאלים ואם לאו אין נגאלים, ולכאורה אינו מובן הלשון ואם לאו כו' {למה צריך להגיד שאם לא עושים תשובה – לא נגאלים? הרי כבר היה כתוב שאם יעשו תשובה יגאלו ו"מכלל הן אתה שומע לאו" שאם לא יעשו תשובה – לא יגאלו. למה צריך לומר זאת שוב? מובן שהמאמר חז"ל בא

כאן, שלא יעזור שום "שמאל דוחה וימין מקרבת", שום פנים מאירות לא תעזורנה, וכולי האי ואולי יעזור רק להרחיק טוטאלית. כשאתה מרחיק אותו טוטאלית אולי העצם שלו יתעורר, שהוא לא יכול בשום פנים ואופן להיות נפרד. זה תמיד עובד? רואים בדור שלנו שזה לא כל כך עובד. יש כאן שינוי בדורות, וגם ספק אם אדמו"ר הזקן בעצמו היה מתנהג ככה גם בדורו.

מה שהוא אומר דורש גבורה אדירה של האבא, ויש יותר אהבה עצמית בכך שהוא מרחיק אותו לגמרי ואין אצלו שום "ימין מקרבת". אף על פי כן, מי זוכר את הווארט של רבי נחמן לגבי "חושך שבטו שונא בנו", "א קינד שלאגט מען?!" ("בן מכים?!"). הוא אומר הפוך מכל הוראות חז"ל, שאסור להכות לילד לא משנה מה הוא עושה. איך יוצאים מהפלונטר הזה? עוד פעם, בן שבגד. בדיוק הסיפור של הבן של המומר לגבי הסבא, כפי שדברנו קודם. איך הסבא התייחס לבן המומר שלו? לפי המאמר הזה היה צריך לגרש אותו. עוד פעם, מה שלא מצוי היום, מה שכתוב כאן – שהוא כבר תירוץ – שבתוך הגירושין הוא יותר אוהב אותו מהכל, יש את האהבה הכי עצומה, שבלית ברירה כולי האי ואולי יחזור. יתכן שאם באמת בא מתוך אהבה כזו הפטנט הזה יעבוד, ומה שהיום רואים שלא תמיד עובד כי לא ככה. [אז שינוי באבא ולא בבן.] לפי התירוץ הזה אכן כך.

בכל אופן, מה אתה ממליץ? אי אפשר לומר לאבא שתעשה מתוך אהבה רבה. מי אומר שהאבא במדרגה הזו?! זו בעיה. יש את המשל של רבי לוי יצחק מברדיטשוב לגבי בית המקדש, שאחרי שהוא קרע את הבגד כמה פעמים שמים אותו בארון ומראים לו מדי פעם, פעם בשנה, את הבגד שיקבל אם יהיה ילד טוב. גם זה ספק איך עושים בפועל, ובינתים מה אתה עושה עם הילד הזה.

באמת, הן שתי בחינות של תשובה. היות שאתה צדיק, אין לך שום חטא וחסרון, מה התשובה שלך? קצת "שמאל דוחה", שתבין שכמה שאתה צדיק כל מה שאתה עובד את השם הוא גארנישט ווערט, לא שוה שום דבר, תתבייש מעצמך ותחזור בתשובה. זו תשובת הצדיקים. כמה שלא תהיה צדיק גמור תתבייש לך, אתה שוואנץ, אתה לא מכיר את ה' בכלל. הווארט כאן הוא שכך צדיק גמור אומר לעצמו – כל עבודת ה' שלי לא היתה שוה שום דבר. בכל אופן, יש לו מוחין בזה. לתשובה הזו קוראים "שמאל דוחה וימין מקרבת", שיש "שמאל דוחה", בטול ובושה וכל מה שאמרנו עכשיו, יחד עם זה יש "ימין מקרבת", "רגע באפו חיים ברצונו".

אבל תשובת רשעים היא לא ככה, היא טוטאלית "שמאל דוחה". אין שום סממן של "ימין מקרבת", אדרבא, מגרשים אותך, תסתלק מכאן. כדי לעשות תשובה הרשע צריך להרגיש שהאבא אומר שאתה כבר לא בן שלי. כמו אותו אחד שמצוה לקיים דברי המת והבן מצהיר מראש שלא הולך לקיים שום דבר, והאבא גם מאמין לו. על אותו אחד לא נאמר "יצר תינוק ואשה לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת", איזון, כי לא יעזור כלום. לכן התקוה היחידה היא שהאבא רק יאמר לו שאני 'אויס אבא', אני מוציא אותך מהנחלה, וכולי האי ואולי פתאום תתגלה בבן נקודת עצם, שאיני יכול – "יהודי לא רוצה ולא יכול להיות נפרד מאלקות". כשיש פה איום של פירוד מוחלט מתעורר אצלו העצם, ואז הכל נובע מלמטה, מתוך עצמו, ש"צעק לבם אל הוי". זו תמצית המאמר כאן, מה תשובת הצדיקים ומה תשובת הלא-צדיקים.

איך מתנהגים היום (ובעבר) לבן רשע?

כאן הבן שואל, גם הבן חכם וגם הבן רשע, זה מאד נחמד, אבל זה 'א בייזער חסידות', פנים זועפות. השאלה הזו היא השאלה הכי קריטית היום לגבי "בן סורר ומורה". האם מה שכתוב

פשוט אבוד, יאוש, שדור שלם נפלט. כשהבעל שם טוב היה צריך לחתום על החרם נגד הפרנקיסטים הוא לא השלים את שנתו מרוב צער, והוא גם תאר זאת אותו דבר – כריתת אבר מעם ישראל, שומו שמים.

בכל אופן, אם אנחנו מתבוננים במאמר הזה, מה היה במצרים? כתוב בהערות של הצמח צדק כאן שכל הדור של מצרים, כל הסבל, כל הגלות, היה גלגול של דור הפלגה. גם שם עסקו בחומר ובלבנים וגם פה חומר ולבנים. אנחנו רואים ש"חמשים יצאו בני ישראל מארץ מצרים", שאחד הפירושים הוא אחד מחמשה – ארבעה חלקים, שמונים אחוז, הלכו לאיבוד. מה כאן המאמר אומר? "כי לא ידח ממנו נדח". זה כבר תירוץ, אומר זאת על ההתחלה, אבל היה צריך לומר זאת גם בסוף. התירוץ הוא מה שאומר תיכף, או בגלגול זה או בגלגול אחר. כלומר, אם יש מישהו שיצא ונכרת ואי אפשר להחזיר אותו, אז "או בגלגול זה או בגלגול אחר". אבל זה לא תירוץ, כי השאלה שלנו היא מה צריכה להיות לכתחילה ההתייחסות אליו.

קירוב קרובים וקירוב רחוקים

צריך הרבה להתבונן. כאן פשוט שהתקוה היחידה היא רק שתרחיק אותך לגמרי, ואז שהוא עצמו יתעורר. בדור שלנו לא פשוט שככה צריך להיות. בכל אופן, כל זה רק היה לומר שיש שתי תשובות. מה שהמשיח בא להחזיר את הצדיקים בתשובה היינו תשובה של "שמאל דוחה וימין מקרבת" ומה שהרשע האמתי צריך הוא "שמאל דוחה".

יש עוד תירוץ, שכאן לא מדבר על רשעים ממש אלא על נערים שעושים שטויות. על פי פשט, לא מדבר על 'להכעיס' ניקים, על מומרים. הווארט שלו הוא שילד שאבא שלו רק מפנק אותו, מראה לו פנים יפות כל הזמן, לא יעשה אף פעם תשובה – כי האבא אוהב אותו, נותן לו לעשות כל מה שהוא רוצה. אם הילד כל הזמן עושה שטויות יש רק עצה אחת, תן לו סטירה

יחס ר' שמעון שקאפ לנכדתו

ראיתי אתמול-שלושום בהשגחה, לא מצוי, שלר' שמעון שקאפ היתה נכדה מראשי השומר הצעיר כאן בארץ. היא היתה יתומה והיא גדלה אצל הסבא, אצל ר' שמעון, ויצאה לתרבות רעה לגמרי, הגיעה לארץ והלכה לשומר הצעיר. הכי מפליא, היא היתה אחר כך חברת כנסת הראשונה מטעם מפ"ם, המפ"מניקית הראשונה היא נכדה של ר' שמעון שקאפ. היא התחתנה עם בחור מהשומר הצעיר, ומה שהפליא אותי הוא מכתב הברכה, מכתב מלא אהבה ללא סייג, שהסבא כתב לה מחו"ל. מצוה לקרוא אותו – חמש שורות, אפשר למצוא בויקיפדיה. אחר כך הבת שלו נעשתה הכירווגית הבכירה בארץ בתקופה ההיא, משהו חשוב, גנים חזקים. בכל אופן, זו גדלות נפש.

"לא ידח ממנו נדח" (גם אברים שנכרתו)

תכל'ס, ודאי היה מצב מצוי. הרי יש את המאמר המפורסם של החסידות על כריתת אבר. זה כבר פרק שני למאמר הזה, מאמר שאומרים שהוא מהרשב"א אבל אצלי פשיטא שהוא לא ממנו. המאמר על הדור של הבנים, לפני מאה שנים שרבים יצאו מהדרך – בני החסידים. הוא אמר שכל הדור הוא רדום, לא מרגיש את הכאב שכורתים אברים מהגוף, הילדים, וההורים לא מרגישים את הכאב. זה היה, סיפור שכבר עברנו, כעת אנחנו בדור של חזרה, דור של תשובה – כבר הילד של המומר, שחוזר לעצמו. בכל אופן, הסיפור הזה הוא סיפור שהכי נוגע לדור של משיח, דורות לפני משיח, מה עושים עם הילד הסורר ומורה.

[עד כאן קושיא על המאמר, מה התשובה?] עד כאן הקושיא. אמרנו שצריך ללמוד את המאמר ההוא, המאמר של כריתת האברים, שמודפס בסוף אחד מספרי המאמרים של הרבי רשב"א כאילו בשמו, אבל זו טעות. מן הסתם המאמר הזה יצא מקאפוסט. זה עוד מבט. אצלו

לאשתאבא בגופא דמלכא ממש } במאמר המורחב הוא מסביר שגם "לאשתאבא בגופא דמלכא" יש שתי בחינות: או ש"גופא דמלכא" הוא ז"א דאצילות אם אור הקו שמתלבש בו, או שהיינו עתיקא ממש, שם הוי' דלעילא. הצדיק מייקר את הימים שלו, "ימים יוצרו ולו אחד בהם", "ואברהם זקן בא בימים", גם פועל "לאשתאבא בגופא דמלכא", אבל רק בהוי' דלתתא, שקשור בעצם ל"אל שדי", אבל בעל התשובה שלנו, עיקר המאמר, מגיע לעצמות ה' ממש, שם הוי' שלמעלה מהפסיק טעמא. זה דבר שלא ברור מאה אחוז במאמר המקורי. {הכוונה להכלל בעצמות ה' (באותיות של קבלה – בעצמות ז"א דאצילות).}

בצאתם מהגוף } גם איזה ווארט, אתה רוצה להכלל בגוף של ה' ? תצא מהגוף שלך. או שממש אחרי מאה ועשרים שנה או שצריך להגיע להתפשטות הגשמיות, להגיע לנבואה שמתחדשת בימות המשיח והיא התפשטות הגשמיות. לפי הרמב"ם אפשר גם לפרש שלצאת מהגוף היינו העיקר שאינו גוף ולא כח בגוף – לצאת מזה שלה' יש גוף, ואז אתה נשאב בגופא דמלכא, נכנס לגוף של הקב"ה. זה פירוש בשביל לשלוח לרמב"ם... {ביציאת הנשמה מהגוף נשלמת כל עבודתה ואז היא עולה למעלה – היא עולה עד הקב"ה עצמו ואז "לא ידח ממנו נדח".} בגלגול זה או בגלגול אחר {גם אם בגלגול הזה לא הצלחת בסוף לאשתאבא בגופא דמלכא אפשר בגלגול אחר {אף פעם לא אבוד.} יש לך עוד הזדמנות, ובסוף בודאי תזכה.}

טבע הנשמה – להתעקש לעלות מעל טבעה

ולא סגי בלאו הכי } כמו שאמר שאי אפשר בלי תשובה, וגם צדיק צריך, גם פה משתמש באותו ביטוי – איזו גזרה שוה. לא יתכן שלא תשאב בסוף בגופא דמלכא. משמע מכאן שבאמת קשור בתשובה, ה"לא סגי" הקודם, וממילא מובן שעיקר הדגש הוא ה"לאשתאבא

וזרוק אותו מהבית, וכולי האי ואולי שהוא יתעורר. עוד פעם, הכל צריך לקחת בחשבון, מה כאן המציאות שלנו. [וזה כן נכון לדור שלנו?] לא, אני גם מסופק מאד. [אחד מגדולי אמריקה, שמסופר עליו ב"הכל לארון הכל", עשה כך לבן והוא חזר כמו שכתוב כאן.]. כנראה, כמה שלא היה חסיד, עשה זאת באהבה אמיתית.

לפי האמור יש קצת קושיא גם על הזהר, שאומר שמשיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא. תמיד אנחנו אומרים שעיקר החידוש של המשיח שגם את הצדיקים הוא מחזיר בתשובה. מצד אחד זה חידוש, מצד שני לא כל כך עצמי כמו להחזיר מי שלא צדיק בתשובה – להחזיר אחד שרחוק לגמרי צריך הרבה יותר עצם. השאלה מה בדיוק הגדולה של משיח, שהוא מחזיר את הצדיקים בתשובה או שהוא מחזיר את כולם בתשובה. את כל מה ש"משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא" הוא לא מזכיר במאמר, כי אם היה מזכיר היה משמע גם שזו השיטה של המשיח, וזו ודאי לא השיטה שלו – משיח מקרב את כולם עם התורה שלו, לא מרחיק אנשים טוטאלית. יש פה הרבה מה לתת את הדעת בדבר הזה. [מישהו שאינו בנך ודאי לא תגרש, אז איך אפשר לחשוב שאת הבן כן?] כי הוא קרוב בעצם, ויחזור.

"לאשתאבא בגופא דמלכא"

אך הנה [פה מתחילות להיות אותיות מודגשות, המלמדות שזו הגהה של אדמו"ר הזקן על ההנחה שהחסידיים עשו למאמר:] כתיב לא ידח ממנו נדח ממנו דיקא [אפשר לראות שכל פעם שמביאים מאמר חז"ל מדייקים בו דיוק אחר, תוספת על הפשט הפשוט המשתמע בקריאה שטחית. פה אדמו"ר הזקן מדייק שכתוב דווקא "ממנו" – "ממנו" הכוונה מה' בעצמו, שכל הנשמות יחזרו עד המקום הכי גבוה, לה' בעצמו.], שכל הניצוצות שבכל נפשות ישראל סופן

בורא" היינו כמו בריאה דאצילות, מה שה' הוא גם בורא, שייך לסדר השתלשלות, כמו אור הקו, אבל היא חוזרת לעצמות ממש, גם יותר גבוה מ"חלק בורא" ולא רק מאיך ש"נעשה נברא". { משתאבת בגופא דמלכא א"ס ב"ה } במדרגה הגבוהה, שמתבאר במאמר המורחב. { להיות לאהדים ממש, כאן נפסיק היום. יש לנו עוד הרבה עבודה, "אי אתה בן חורין", וכל זמן שלא נסיים אנחנו עדיין במצרים.

בגופא דמלכא" של בעלי תשובה, שלא יסביר בפרק הזה אלא בפרקים הבאים. בפרק הזה יסביר על "לאשתאבא בגופא דמלכא" של צדיקים, אבל הממש, מה שלא סגי בלאו הכי, קשור יותר למדרגה של בעלי תשובה. { הוא מדגיש שאי אפשר אחרת, ה' ברא את הנשמות כך שהן תחזורנה למקום הכי גבוה, יותר גבוה ממקורן טרם ירדו להתלבש בגוף גשמי, להשאב בגוף המלך ממש. החזרה לה' היא טבע בנשמות ישראל. } שרש הנשמה הוא לא בגופא דמלכא אלא בלבושים, אבל מה שהנשמה חייבת – טבע בנשמה – הוא לעלות לגופא דמלכא.

פלא, רק לחשוב על זה, איך יתכן טבע בנשמה לעלות מעל הטבע שלה? זה טבע של יהודי, להתעלות מעל הטבע שלו. זה גדר 'מיהו יהודי', מישהו שבטבע לא מסתפק בטבע שלו. לכן הנס הוא הטבע, מה שהרבי אומר שהגלות היא הנס והגאולה היא הטבע, הפוך על הפוך – יהודי חייב להשאב בגופא דמלכא. אפשר להסביר פשוט, שהחיוב הוא מצד ה' – בעיה של ה', ליהודי לא אכפת ובאמת חוטא ולא משלים עצמו, צריך עוד גלגול ועוד גלגול, אבל ה' יתעקש. אבל הווארט שאמרנו עכשיו הוא לא רק שה' יתעקש. אם ה' יתעקש אולי גם לא יצליח – העקשנות של ה' שהטביע גם כך את ההכרח הזה, שגם אתה מצד עצמך מוכרח להתעלות למעלה מהשרש שלך, עד כדי כך שאתה נשאב בתוך העצמות.].

אך איך תהיה זאת הנפש שהיא בבחי' גבול ונברא [יש ביטוי בחסידות שהנשמה במקורה היא "חלק בורא", אבל היא לא נשארת כך – ה' הוריד אותה לעולם וה"חלק בורא [ש]נעשה נברא". איך דבר נברא ומוגבל יכול להישאב בגוף המלך שהוא אין סופי? } כאן היה אפשר לומר שטוב, אמרת שבשרש היא "חלק בורא", והיא חוזרת להיות "חלק בורא", לא מתעלה מעל השרש. צריך להוסיף משהו, ולומר שאפילו מה שהיא היתה "חלק

אור לז' שבט ע"ו - כפ"ח

דער פרומער וארא (3)

ליל יארצייט מרת בריינא-מלכה ע"ה גינזבורג

א. לשונות הגאולה בזכות אבות האומה | ב. תשובת הצדיקים ותשובת הרשעים | ג. דבקות בה' בתורה ומצוות | ד. "שלשה תריסין" | ה. "זקן בא בימים"

סגנון וסדר לשונות הגאולה

נושא ארבעת לשונות של גאולה הוא מאד חשוב ועיקרי, העיקר של פסח שכנגדו חז"ל תקנו לנו ארבעה כוסות של יין בליל הסדר. הפסוק מתחיל "לכן אמר לבני ישראל אני הוי" וזו הלשונות:

"והוצאתי אתכם ממצרים, והצאתי אתכם מעבודתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים". עד כאן פסוק אחד, שיש בו שלשה לשונות.

אחר כך בא הפסוק הבא: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני הוי" אלהיכם" (כאן, במאמר שלנו, הוא רק כתב "וידעתם כי אני הוי" וגו", אפילו בלי המלה "אלהיכם"). אחר כך הפסוק חוזר ללשון הראשון, "המוציא אתכם ממצרים" – הלשון הראשון וגם כל הביטוי הראשון, "והוצאתי אתכם ממצרים".

אחר כך יש עוד פסוק, שלפי הסגנון הוא עוד לשון – "והבאתי אתכם אל הארץ הזאת אשר נשאתי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה אני הוי".

אז יש כאן שלש פעמים "אני הוי", בתחלת ארבעת הלשונות, בסוף ארבעת הלשונות ובסוף הלשון החמישי.

א. לשונות הגאולה בזכות אבות האומה

נגנו⁸ שאמיל.

הדגשת אברהם אבינו במאמר

נתחיל שוב לקרוא את המאמר מהתחלה. כבר עשינו זאת, אבל יש עוד תוספות:

וארא אל אברהם וגו' באל שדי ושמי הוי"ה [שם העצם]. לא נודעתי להם והוצאתי אתכם ממצרים וגו' וידעתם כי אני הוי"ה וגו' וצ"ל הלא גם אצל האבות כתיב וירא אליו הוי"ה, וגם להבין איך יזכו למדרגה גדולה זאת ביציאת מצרים שנאמר וידעתם וגו'.

אמרנו שהוא מדגיש את אברהם, הן בכך שהוא היחיד שמזכיר בפירוש בפסוק של ד"ה "וארא אל אברהם וגו'", הן בכך שמיד מביא פסוק שאמור בו – "וירא אליו הוי" – והן בכך שבהמשך הוא מסביר באריכות את הפסוק "ואברהם זקן בא בימים", המצוות שאדם עושה, הלבושים בהם הנשמה עולה לגן עדן.

יש עוד דיוק שטרם הזכרנו – שבלשונות הגאולה הוא מזכיר את "והוצאתי וגו'", הלשון הראשון של הגאולה, מבין והוצאתי-והצלת-וגאלתי-ולקחתי, ומסיים בסוף הפסוק של "ולקחתי", "וידעתם כי אני הוי" – שגם שייך לקשר המיוחד לאברהם אבינו, כפי שיתבאר.

⁸ נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

חזית היציאה מסבלות מצרים בכל יום

ידוע שיש במדרש ש"ולקחתי אתכם", הפסוק השני, כבר רומז למתן תורה – הכל מדבר ביציאת מצרים, אך תכליתה היא "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה", מתן תורה על הר סיני. מתן תורה כבר רמזו ב"ולקחתי", שהרי על התורה כתוב "כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו על תעזובו", וכן "לי לעם" רומז למתן תורה בו כתוב "והייתם לי סגולה מכל העמים", "ממלכת כהנים וגוי קדוש". במתן תורה מגיעים לשלמות הדעת, לגדלות מוחין, "וידעתם כי אני הוי'". הרי מיד לאחר ליל הסדר יש הסתלקות מוחין, קטנות מוחין, ולאט לאט בונים את המוחין בימי הספירה עד שמגיעים לגדלות במתן תורה. בסוף מבינים טוב, יודעים בידיעה ברורה, בגדלות, ש"אני הוי' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", הלשון הראשון.

בהתחלה כל הלשונות הן ב-ו ההיפוך שהופכת לשון עבר ללשון עתיד – "והוצאתי" כמו 'ואוציא', וכך בשאר הלשונות – אבל בסוף בלשון הווה לגמרי, "המוציא". על כך כתוב בספר התניא ש"בכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". מתי חווים זאת לפי התניא? כשאומרים קריאת שמע פעמיים בכל יום, ערב ובבקר בכל יום תמיד. בכל יום ה' מוציא אותנו מתחת סבלות מצרים. שייך לכך שקריאת שמע נאמרה בתורה בהמשך למתן תורה, בפרשת ואתחנן אחרי עשרת הדברות יש "שמע ישראל" – זו דעת את הוי' שהיא התכלית של מתן תורה. מתן תורה מתחיל בלשון הגאולה "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", חוזר להתחלה, ל"והוצאתי".

הלשון העיקרי הוא יציאה – צריך לצאת ממצרים, ולא סתם ממצרים אלא מתחת סבלות מצרים, כמו שמוסבר שאי אפשר לסבול עוד רגע אחד להיות מתחת סבלות מצרים. אלה כבר מוחין, תחלת המשכת מוחין, כי מי שאין לו

בכלל מוחין, כבהמה, הוא לא מרגיש את הסבל. מי שיש לו שכל, אפילו קצת, יכול להרגיש את הסבל ולא מסוגל לסבול אותו, לא יכול להיות עוד רגע במצרים. זו ראשית הגאולה, גם בחיי הפרט של כל אחד ואחד.

לשונות הגאולה כנגד האבות ומשה רבינו

מה מתבקש מכל המבנה הזה? בפסוק הראשון יש שלשה לשונות. אפילו בתוך יציאת מצרים גופא, בתוך חג הפסח, יש את מה שקרה לפני חצות ויש אחרי חצות ויש אחר כך שביעי של פסח. זה גם פירוש של "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי", עד כאן, ואילו "ולקחתי" הוא כבר מתן תורה.

מה שנאמר כעת הוא דבר פשוט, שאחר כך יחפשו איפה הוא כתוב – מן הסתם כתוב – שההדגשה שלו, "והוצאתי", היא כי "והוצאתי" כנגד אברהם אבינו, כלומר בזכות אברהם. וכך "והצלתי" בזכות יצחק, "וגאלתי" בזכות יעקב. עד כאן פסוק אחד עם שלשה לשונות, "אין קורין אבות אלא לשלשה". אחר כך פסוק נפרד, "ולקחתי" שהוא מתן תורה, כבר בזכות משה – אתה.

למה מתבקש לומר שיש כאן רמז לאבות – כי הזכיר בהתחלה את האבות. הזכיר רק כדי לשלול אותם? כל הפרשה נקראת "וארא", דווקא על שם הגילוי "אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", אף ש"ושמי הוי' לא נודעתי להם" – ודאי לא כדי לשלול אותם. מזכיר את האבות, וזכות אבות עומדת לנו לעולם ועד, ודווקא בזכותם אנו יוצאים ממצרים.

בכלל, אנו נקראים "בני ישראל" – "לכן אמור לבני ישראל" – לפי מאמר חז"ל שלא רק יעקב נקרא ישראל, אלא גם אברהם נקרא ישראל וגם יצחק נקרא ישראל. אומרים לנו שבהיותנו "בני ישראל", בזכות האבות, יש "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי", ואחר כך יש "ולקחתי" בפני עצמו, התכלית של "תעבדון את האלהים על ההר הזה" שה' אומר למשה רבינו.

ש"והוצאתי אתכם", "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", זו בחינת אברהם אבינו, עליו כתוב בפירוש "אשר הוצאתיך".

ביאור ההקבלה בפרטות

צריך לומר כמה רמזים לגבי השאר: כתוב "והצלתי אתכם מעבודתם". הדבר הראשון הוא סבלות מצרים, לא לסבול יותר להיות במצרים, בלי דגש על העבודה הקשה, עבודת פרך. אחר כך כתוב "והצלתי", לשון הצלה והפרשה, לשון הברלה. בשביל מה? "את זה לעמת זה עשה האלהים", כדי להגיע לעבודת ה', עבודה תמימה. קו העבודה הוא הקו של יצחק אבינו. צריך להבדל, להבדיל ולהציל אתכם, מעבודת מצרים – עבודה זרה – כדי להגיע לעבודה האמתית, עבודת ה' שהיא מדת יצחק.

ואחר כך "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים" – יש סבלות מצרים ויש עבודתם, שניהם על מצרים, ואחר כך רק איך שה' פועל, בנסים, "בזרוע נטויה ובשפטים גדולים". במקום אחר למדנו שמדת התפארת, שכבר שייכת לשם הוי' בעצם, היא בחינת נסים, שה' מחולל נסים, למעלה מדרך הטבע. זו הגאולה, שהתקיימה בעיקר בקריעת ים סוף. שני הדברים הראשונים התקיימו ביום הראשון, רק שאפשר לומר שהם שתי בחינות, כמו לפני חצות ואחרי חצות (והם בסוד "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"), אבל "וגאלתי" התקיים בקריעת ים סוף, בשירת הים, שם ה' הראה את היד הגדולה אשר עשה במצרים, שם ראו את תוקף הנס, "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים", שרק מדגיש את ה' ולא את מצרים.

בכלל, הלשוניות האלה בקבלה הם כנגד העולמות, עשייה-יצירה-בריאה, מלכות-מדות-בינה, ו"לקחת" כבר חכמה, תורה, "אורייתא מחכמה נפקת". וכס הם כנגד נפש-רוח-נשמה – גאולת הנפש היא "והוצאתי", גאולת הרוח "והצלתי" וגאולת הנשמה "וגאלתי", סתם

"אשר הוצאתיך" בכח אהבת אברהם

אמרנו משהו פשוט שלגמרי מתבקש מהמבנה, אבל צריך הוכחה ש"והוצאתי" היינו אברהם. כמה פעמים כתוב בתורה "אשר הוצאתיך"? פעמיים בעשרת הדברות ורק עוד פעם אחת על אברהם, "אני הוי' אשר הוצאתיך מאור כשדים", וחז"ל דורשים שהוא אותו "הוצאתיך" שה' אומר בעשרת הדברות לעם ישראל (בגימטריא, אברהם – השלמת שמו מאברם לאברהם לאחר שנאמר לו "אשר הוצאתיך" – הוצאתיך משלימים 780 דהיינו 30, יהודה, פעמים הוי', שהוא טל, הוי' אחד, במשולש, והוא גם קשר בין אברהם אבינו ליוסף הצדיק בהיות 780 שוה יוסף פנים ואחור, ה פעמים יוסף – רק אברהם ויוסף זכו לתוספת ה בשם, ודוק שיוסף דווקא הוא ההמשיך ומוריד את ה"חסד לאברהם" מעולם האצילות לעולמות התחתונים ביי"ע להוציא את בני ישראל, בבחינת "ימינו תחבקני", מערות הארץ ולתת לנו "תורת חסד". הערך הממוצע של יב אותיות אברהם הוצאתיך הוא א-דני, השם הקדוש שגלה אברהם אבינו כנודע). אם כן, מפורש שעצם היציאה מהגלות, המוטיב שחוזר כאן שלש פעמים, הוא בזכות אברהם אבינו, שהוא כח האהבה בנפש.

קודם אמרנו שמי שיש לו שכל יכול בכלל לסבול, ויכול להגיע למצב בנפש שלא מסוגל לסבול יותר. לכאורה זו בחינה של שכל, אבל צריך לומר שזו גם בחינה של אהבה. כנראה שאברהם אבינו הוא כח בנפש של לצאת מתחת סבלות מצרים. אברהם הוא גם שכל, הוא "השכל הנעלם מכל רעיון", אב-רם, אבל בעיקר הוא אהבה, "אברהם אהבי". מי שאוהב חזק לא יכול לסבול להיות מרוחק. למשל, מי שאוהב מאד את ארץ ישראל, ממש אהבת נפש, לא מסוגל לסבול שמגרשים יהודים מהבתים שלהם בארץ ישראל. זו דוגמה. יש משהו דווקא במדת האהבה שאתה לא יכול לסבול את הריחוק, את הניתוק, ח"ו. אם כן, לגמרי ברור

ערבות הדדית בהרגשת הסבל (מתוך אהבת

אברהם)

נשלים עוד כמה נקודות מההתחלה, שלא אמרנו בשיעורים הקודמים. יש כאן הרבה רמזים יפים. המושג סבל מודגש כאן. בפרשת שמות הודגש "בסבלותם", שהופיע פעמיים – מצרים מעבידים את ישראל "בסבלותם" ומשה יצא לראות "בסבלותם" של עם ישראל ואז "ויך את המצרי", ראשית דרכו של גואל ישראל, כי לא יכול היה לסבול את הסבל של ישראל. כאן חוזר ל"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", יש מצרים בעצם, לשון מצר וגבול, שהוא סבל – אפילו שלא תעבוד קשה. לדוגמה, שבט לוי לא עבדו קשה, היו פטורים מהעבודה, כפי שחז"ל אומרים ורש"י מביא בפש"מ. משה ואהרן נכנסים חפשי לפרעה כי אין עליהם שעבוד. אז לא סבלו? אדרבה. רואים בפירוש שפרעה אומר להם "לכו לסבלותיכם", רק להיות אצל פרעה במצרים זה לסבול.

איך הענין שייך למה שקורה היום? ישראל ערבים זה בזה. אם יש אחד שסובל בעמונה, או באיזה מקום שלא יהיה, גם אני סובל איתו. אף על פי שלכאורה אני בסדר, מסתובב חפשי בבית, אף אחד לא שם עלי אזיקים ברגע הזה. עם כל זאת, הסבל קיים. כך פרעה אומר דווקא למשה – אתם חפשיים, אבל "לכו לסבלותיכם". אם כן, סבל הוא לחוד ועבודת פרך היא לחוד, שני דברים שונים. רק להמצא בתוך מצרים היינו להיות במקום ששמו עליך מיצרים, יש לך אזיקים על הידים, גם אם לא תמיד רואים אותם – לכל אחד יש אזיקים על הידים ברגע הזה, לא באמת יכול לעשות מה שהוא צריך לעשות בחיים. זה סבל מצרים, וגם כאן – כולם, גם לא ביום הזה שמפנים ישוב בארץ ישראל, אלא כל יום יש פה סבל מעצם המיצר. זה יסוד היסודות, ומי שמרגיש זאת ביותר הוא אברהם אבינו, זה מה שרצינו לומר, אברהם אבינו שכתוך כל אחד ואחד מאתנו.

לשון גאולה, לגאול את הנשמה. כתוב ששלשת אלה הם גם כנגד אברהם-יצחק-יעקב, מלמטה למעלה דווקא – אברהם מתקן את עולם העשייה, יצחק את עולם היצירה ויעקב את עולם הבריאה, שמצד אחד הוא עולם השכל ומצד שני הוא התפארת, "יסוד אמא מסתיים בתפארת ז"א" ועל בחינה זו, סוד "בינה לבא", נאמר "אמא מקננא בכורסיא [עולם הבריאה]".

אחר כך "ולקחתי" כבר שייך למשה רבינו. מאד מתאים, כי תכלית ה"ולקחתי" היא "וידעתם". למדנו במקום אחר, לא מזמן, שמשה רבינו הוא הדעת. עכשיו, בפרשת בא, כתוב "בא אל פרעה" – שה' אומר למשה תבוא אתי. אתה פוחד ממנו, מ"התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו", אל תפחד, אני איתך. כתוב בחסידות שהוא פוחד כי פרעה הוא הכתר והוא הדעת, והדעת היא למטה מהכתר. יש משהו שה' עושה דווקא בדעת, במודע, שהמודע מסוגל להתגבר על התת-מודע ולנצח אותו. פרעה הוא התת-מודע, איזה תהום אין סופי של דברים לא טובים, כמו בן אדם שיש בתת-מודע שלו, ומשה הוא הדעת, שיחסית היא מוגבלת. למדנו שהדעת פוחדת מהתהום, מהאין-סוף של התת-מודע, לכן ה' צריך להבטיח לו לא לפחד, 'אני איתך, ואדרבא, אני מחזק את המודע, את הדעת, שינצח את התת-מודע'. זהו גם סוד המשפט "וידעתם", שדווקא משה, הדעת, יודע את ה', וכשהוא יודע-מתקשר לקב"ה יש לו כח לנצח גם את הכתר דלעו"ז, הכתר של הקליפה. לפי זה "והבאתי", הכוס החמישי-המשיחי, היינו משיח. אנחנו לא נוהגים כמו המהר"ל מפראג, שאצלו שותים את הכוס המשיחי, משיחיסט גדול מאד שלדעתו אפשר להגשים זאת גם היום, את הלשון החמישי של "והבאתי אתכם".

עד כאן ווארט אחד, לחיים לחיים.

הבהמיות שלנו, דווקא על ידי מי שסובל את הסבל של מצרים, אז יש שחיטה-לשון-העלאה, מעלים את ניצוצות הבהמה. הסימן של שחיטת הבהמה הוא גופא מה שאתה לא יכול יותר להיות במצרים. עבודת העולם הזה היא לשחוט את הבהמה, כמו דוד המלך שאמר "לבי חלל בקרבי". הוא שחט את הבהמה שלו שחיטה כשרה.

עוד פעם, כתוב "אין 'ושחט' אלא ומשך", שהוא שוחט-מושך את חיות הבהמה כלפי מעלה, מעלה את הבהמה, ואז תקנת את היכולת לסבול את הסבל השלילי, והסימן שאתה לא יכול לסבול זאת יותר. זה כבר סימן שאתה מתחיל לצאת ממצרים, מתחיל להיות אדם ("אתם קרוין אדם"). אדם לא יכול לסבול להיות במצרים, בהמה כן. "סוף אדם למות", צריך להגיע ל"אדם כי ימות באהל", אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה. צריך לשחוט את הבהמה, זו פעולה מכוונת, אבל המיתה באה מעצמה.

צריך להתבונן טוב מה קורה כאן ואז לשחוט את הבהמה. הבהמה כאן היא האדישות. יש כל מיני תכונות של בהמה, תאוות, גסות, אבל הכי גרוע אצל הבהמה, היות שאין לה שכל, שהיא אדישה – יותר גרוע מכל התאוות שלה. אין מוחין לבהמה, היא לא חב"דניק, וברגע שאין לו שכל הוא סובל את המציאות. הוא חושב שהוא צדיק גמור, כי יודע שמי שסובל הוא צדיק, אבל אתה לא צדיק – אתה בהמה. ההבדל הוא דק. עד כאן הווארט השני, לגבי המלה סבל. שוב, הוא לא מסוגל לסבול את המציאות – מי שיוצא מהסבל כבר לא מסוגל, שרש סגל. בהמשך אדמו"ר הזקן משתמש בשרש הזה במושג של לסגל מצוות.

דווקא מדת האהבה, מי שאוהב את הדבר מאד מאד.

עבודת "סוף בהמה לשחיטה"

יש מאמר חז"ל שרומז לשם קדוש בקבלה – שם סא"ל – והמשכו רומז לסוד של שם סב"ל. בהרבה מקומות אנחנו מדברים על כך שגם הקב"ה כל הזמן סובל אותנו, זו המדרגה שנקראת "סובל כל עלמין". יש "סובב כל עלמין", "ממלא כל עלמין", ויש ביניהם, לפי החסידות, "סובל כל עלמין". ואני אסבול ואמלט", כמו שאנו אומרים בסוף כל תפלה.

סא"ל ר"ת של מאמר חז"ל "סוף אדם למות", והוא שם קדוש. כלומר, יש בהתבוננות בפתגם הזה, "סוף אדם למות", איזו קדושה מיוחדת. מהו סב"ל? המשך אותו מאמר חז"ל – "סוף בהמה לשחיטה". כמו שיש סא"ל וסב"ל יש גם סג"ל – "סוף גנב לתליה". אם יש שלשת אלה צריך להמשיך, זו עבודת בית, שכל אחד ימשיך עוד סוף האלף-בית (הכל מתחיל "סוף"). יש לנו קשר מיוחד לשם הזה השלישי, סגל, אנחנו עם סגולה, אידישע גנבים (שמקיימים בלימוד התורה שלנו "מים גנובים ימתקו" וקובעים עתים לתורה, קבע לשון גנבה כנודע).

מה זה אומר לענייננו? למה אמרנו זאת? מי שיכול לסבול את המצב – כמו שאמרנו, רוב האנשים סובלים את המצב, לא מעיק עליהם עד כדי כך שמתפרצים, סובלים. מה שצדיק סובל יסורים ח"ו, זו מדה רמה ונשגבה, שיש לו כח הסבל. כתוב "כשל כח הסבל" (ר"ת ככ"ה, שם קדוש, ר"ת כתר כל הכתרים, כמבואר במ"א). אבל יש מצב של גלות, כמו שהרבי צועק, שאסור לסבול. אבל אם אתה בהמה, הנפש הבהמית לא כל כך סובלת, היא לא רגישה לסבל.

מה צריך לעשות? לקיים מכת של קדושה – שם קדוש הוא כח של קדושה – "סוף בהמה לשחיטה", לשחוט את הבהמה שבתוך כל אחד ואחד מאתנו. כאשר שוחטים את הבהמה, את

ב. תשובת הצדיקים ותשובת הרשעים

אך הענין הוא על פי מאמר רז"ל אם ישראל עושים תשובה נגאלים ואם לאו אין נגאלים,

יש כלל גדול אצל הבעל שם טוב, שבעל המאור עינים מאד מאריך בו, רבי נחום מטשרונביל, ועוד הרבה צדיקים – יש זאת בכל הספרים – שהצדיק נופל בכוונה שכאשר יקום ירים איתו אנשים שבאמת פושעים ורשעים ופושעים במודע. כל זמן שהצדיק לא חוטא בעצמו אין לו שום צד שוה עם עמך ישראל הפשוטים, אנשים שמדי יום ביום חוטאים. לכן ה' עשה זאת, והצדיק החכם גם יודע שחייב להיות כך ומקבל את הדין אפילו בשמחה, שהוא יפול. הוא יודע שרק אם הוא נופל, אם הצדיק נופל במקצת, הוא כבר מזדהה עם הפושע ורק ככה הוא יכול להרים אותו. את הרעיון הזה צריך לפתח, באמת מופיע כאן בהמשך המאמר.

אם כן, יש שלשה פירושים עמוקים ב"אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". גם הפשט כאן עמוק, כי לא הייתי חושב שחטא הוא הסחת דעת של רגע מהקב"ה. או שהכוונה "חטא" ממש, או שמחזיק טובה לעצמו במקצת הטוב שעושה, או שנופל בשביל להרים את הזולת.

שלשת הפירושים כנגד תורה, עבודה וגמילות

חסדים

בעצם הפירוש השלישי הוא שהחטא שלו הוא גמילות חסד, כדי לגמול חסד עם הזולת הוא חוטא, משהו שקשה מאד לומר אותו (לאדם עצמו אסור לחטוא כדי שיזכה חברו, משא"כ כאשר הקב"ה מפילו בבחינת "נורא עלילה על בני אדם").

החטא בכך שמחזיק טובה לעצמו, פגם של גאוה – בדקות שבדקות – היינו פגם כנגד ההכנעה בנפש. עיקר הבטול בנפש קשור לעמוד העבודה, עבודת ה' היא להיות בטל לקב"ה, "תן לו משלו שאתה ושלך שלו".

הפירוש הראשון, שהוא מסיח דעת לשניה, הוא פגם בעמוד התורה – מוחיץ. כעת מקבילים לשלשת העמודים, או פגם בהם או לשמם.

ולכאורה אינו מובן הלשון ואם לאו כו' דמשמע דלא סגי בלאו הכי הגם שלא יהיה בידם חטא ועוון כלל.

שלשה פירושי "כי אדם אין צדיק וגו"

כתוב "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". הבעל שם טוב מסביר שהחטא הוא בתוך הטוב עצמו, שמרגיש שעשיתי משהו טוב – ברגע שמרגיש כך פוגם את המצוה כי זוקף את הזכות לעצמו, אפילו בדקות. זהו חטא של הטוב בעצמו.

יש עוד פירוש, חוץ מהפשט. הפשט הוא שלא יתכן שיש אדם שאף פעם לא החסיר רגע אחד של דבקות בה'. לכן, "אשרי אדם אשר לא יחשב הוי' לו עון", שלפחות תופס ש'הנה, החסרתי רגע אחד, לא חשבתי רגע על ה', וזו עבירה גדולה, חטא גדול'. אשרי מי שכך מכיר את עצמו, שכך יודע. אבל לומר שיש אחד שאף פעם לא היה אצלו כזה רגע של חלל, בלי דבקות בה', אין כזו מציאות. זהו הפירוש לפי הפשט, שהמלה "חטא" היא לא מה שאתה חושב, אלא אפילו רגע אחד לא להיות דבוק בה', במודע, הוא חטא. זה פשט גמור, שבאמת עשית טוב, המון דברים טובים, אין ספור דברים טובים, אבל גם חטאת.

יש את הפירוש השני, שאמרנו הרגע מהבעל שם טוב, שגם בתוך הטוב, אם אתה חושב שעשיתי מצוה גדולה, נתתי צדקה, זוקף לעצמך – זה החטא הכי גדול.

אבל יש עוד פירוש, שאמרנו הרבה פעמים אבל לא הזכרנו כאן, שיש לצדיק חטאים – "שבע יפול צדיק וקם". ולמה ה' עושה כך? "נורא עלילה על בני אדם", כמו דוד המלך שלא ראוי היה לאותו חטא, אז למה ה' עשה כך? כשהוא קם ועושה תשובה מתוך החטא הוא מעלה את כולם. הוא לא אומר זאת כאן, אבל כמעט אומר זאת בהמשך המאמר, מאד מתאים למה שכתוב בהמשך.

הפסוק אומר "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח", שהקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח.

קודם כל, נעשה רמז: "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח" עולה 1764, 42 ברבוע. ביטוי שהמספר שלו הוא שלם מאד. הוא ד"פ אמת, ד"פ 21 ברבוע. 42 בקבלה הוא שם מב, שיש לו כח של העלאה – כשצריך להעלות נשמה, גם משאול תחתית, לקיים בפשטות את הפסוק "לבלתי ידח ממנו נדח", עושים זאת על ידי שם מב. והנה, ממש גימטריא פלאית, שכל הביטוי שוה מב ברבוע, שלמות כח ההעלאה של שם מב.

רפואת התשובה – רפואה מונעת (בצדיקים)

או ריפוי מחלה אנושה (ברשעים)

המאמר כאן דן במה שמשיח בא להחזיר את כולנו בתשובה, גם הרשעים והחידוש שגם הצדיקים. יוצא מהסוף, לפי הגהות הצמח צדק, שאף על פי שמשמע מהזהר שעיקר החידוש הוא מה שמשיח בא להחזיר צדיקים בתשובה, בכל אופן עיקר הכח הוא מה שמחזיר את הרשעים בתשובה. למה?

הוא אומר שתשובת הצדיק היא בחדוה ואילו תשובת הרשע היא בבכיה שמביאה לשמחה, ובשמחה יש גבורות שיש להן כח להפוך את החשך לאור ואת הטעם המר למתוק ממש, משא"כ בחדות הצדיק אין גבורות ולכן הכח שלה רק שלא תבואנה צרות מכאן ואילך, אבל אין לו כח להפוך את הצרה שכבר קיימת מיניה וביה.

זהו שיא כל המאמר, כל ה"דער פרומער וראא" לפי הגהות הצ"צ – לא כתוב בפירוש בתוך אדמו"ר הזקן, אבל זו פסגת ביאור הצמח צדק על המאמר, שיש חדוה של צדיק שמונעת את הצרה מכאן ולהבא, כמו רפואה מונעת, אבל היא לא יכולה לרפאות אם כבר יש מחלה אנושה. אבל שמחה, דווקא של רשע שחוזר

אם הפגם שאתה מסיח דעת מה' היינו שנפלת בשכל, במודע. אם אתה מחזיק טובה לעצמך, שהחטא הוא שעשית משהו טוב ואתה חוטא בטוב, כמו התפארות, זהו פגם במדות, מורגש. אתה מרגיש את עצמך בתוך המצוה וזהו כבר חטא. אם החטא הוא שאתה נופל בשביל להרים משהו אחר הוא שייך לנה"י, מוטבע, גמילות חסדים.

הרבה פעמים כתוב שתורה היא מוחין, מושכל, חב"ד, ועבודה היא מורגש, חג"ת, וגמילות חסד היא נה"י, המוטבע. הטבע של היהודי, מה שאנחנו קוראים הטבע היהודי, מהו? יותר תורה, יותר מדות, עבודת ה', או יותר לעשות טובה למישהו? גם ווארט פשוט מאד, שכאשר מדברים על הטבע היהודי, אידישע נאטור. מתנגד יאמר ודאי שהטבע היהודי הוא לשבת ללמוד תורה כל היום וכל הלילה. אבל הבעל שם טוב מן הסתם לא יאמר ככה – הוא יאמר שטוב מאד שתלמד תורה כל היום, אבל אם משהו זקוק לך, כמו בסיפור של אדמו"ר הזקן שהעיר לאדמו"ר האמצעי, שאם התינוק בוכה תשמע אותו, אל תהיה כל כך דבוק בתורה עד שלא תשמע את התינוק בוכה. הטבע היהודי פשיטא שהוא לעשות טוב למישהו. כתוב שבכלל המלה טבע היא מלשון טוב, לעשות טוב. מה הטבע שלנו? רחמנים, ביישנים וגומלי חסידים – כל השלשה לא שייכים לתורה או לעבודה אלא לגמילות חסדים. הכל שייך לקשר, החבור לעם ישראל. בכל אופן, אלה היו שלשה פירושים ב"אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא".

העלאת הנדחים בכח שם מב

אך הנה כתיב לא ידח ממנו נדח ממנו דיקא, הוא מביא את הפסוק "כי לא ידח ממנו נדח", ומדייק ש"ממנו דייקא", כל הנשמות חייבות להשתאב בה'. כמו ברוב מאמרי החסידות הוא מביא את הלשון "כי לא ידח ממנו נדח", אבל

בחסידות כל הלשונות האלה, שמשיח "ירום" ומרים את כולם, "ונשא" ונושא את כולם, "וגבה" ומגביה את כולם, "מאד", עד ש"לא ידח ממנו נדח", מעצמותו יתברך, לאשתאבא בגופא דמלכא.

"לאשתאבא בגופא דמלכא" ו"לאסתכלא"

ביקרא דמלכא

שכל הניצוצות שבכל נפשות ישראל סופן לאשתאבא בגופא דמלכא ממש [הביטוי שהוא מביא מהזהר הוא "לאשתאבא בגופא דמלכא"]. בצאתם מהגוף [שייך ליארצייט. על כך מביא הצ"צ שכתוב "כי לא יראני האדם וחי", ואמרו חז"ל "בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים". עד כאן. ממאמר חז"ל זה הוא מביא ראייה לאדמו"ר הזקן שבצאת הנשמה מהגוף היא חייבת לחזור עד ממנו, "לאשתאבא בגופא דמלכא". אפשר להקשות על הצמח צדק, זו הוכחה? זה "לאשתאבא"? כתוב "כי לא יראני האדם וחי", "בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים" – לראות את ה' זהה להשאב בה' !?

קודם כל, מה יותר, לראות את ה' או להשאב בתוך ה'? לכאורה להשאב בתוך ה', וזה החידוש כאן, "לאשתאבא בגופא דמלכא". בכל אופן, למה הצמח צדק מביא ראייה מ"כי לא יראני האדם וחי", שדווקא בצאת הנשמה מהגוף מגיעים עד ל"ממנו"? כי בזהר יש שני לשונות, על אותו משקל מבחינת הסגנון, "לאשתאבא בגופא דמלכא" ו"לאסתכלא ביקרא דמלכא", שני ביטויים שאנו שרים אותם יחד. יש פסוק שאומר "לבד בך נזכיר שמך". ביטוי מאד יפה, "לבד בך", שוה חן. כתוב שב"לבד" יש שני ראשי תיבות – "לאשתאבא בגופא דמלכא" ו"לאסתכלא ביקרא דמלכא". לכאורה בהגהת הצמח צדק הוא רוצה להביא ראייה על "לאשתאבא בגופא דמלכא" מ"לאסתכלא ביקרא דמלכא". לכאורה לא אותו דבר, אבל יש כבר איזה משקל שוה ביניהם.

בתשובה, יכולה לרפא גם מחלה אנושה שקיימת בפועל. זה ווארט מאד חזק.

עליות המשיח – העלאת בעלי תשובה

הכל כח המשיח להחזיר בתשובה. על המשיח כתוב "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", חמש עליות, נרנח"י של המשיח שהוא עצמו היחידה הכללית של נשמות עם ישראל. כלומר, בתוך הנשמה הכללית יש את כל הנרנח"י וכך הוא עולה מדרגה לדרגה. כמובן זה קשור לסוד של "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח". כשהרבי הקודם במשפט אחד מסכם את המאמר הזה, דער פרומער וארא, הוא אומר שהוא המאמר שדן בנושא של "לא ידח ממנו נדח".

כמו שהקב"ה חושב מחשבות "לבלתי ידח ממנו נדח", כך גם המשיח שבא לקיים זאת צריך לחשוב מחשבות. כמו שה' נורא עלילה על בני אדם", גם אצל המשיח במחשבות שלו צריכה להיות חכמה שתומה, הוא צריך להגיע לקדמות השכל, בלשון התניא – שהיא אפילו יותר מחכמה סתימאה – ומשם לחשוב מחשבות איך מתקנים את כולם. פשיטא שלא מתקנים עם פטישים או אגרופים או כיו"ב, צריך לשם כך את המחשבה הכי עמוקה בעולם. אצל משיח זו המדרגה עליה כתוב "הנה ישכיל עבדי" – "הנה ישכיל עבדי" הוא כנגד "וחשב מחשבות". זה היסוד, הנפש של היחידה.

אחר כך יש ארבע עליות. בדרך כלל מפרשים את ארבע העליות שהוא עצמו עולה, "ירום ונשא וגבה מאד", הכל הוא, אבל לאור מה שעכשיו מסבירים כל ארבע העליות הן כמו שהסברנו שלפעמים צדיק נופל כדי להעלות את הזולת, מיסודות החסידות, וכך כל העליות הן ההשכלה שלו איך על ידי שאני אקום ואתרומם אקח אתי את כולם, איך אחזיר את כולם בתשובה. לשם כך אני עצמי צריך להיות בעל תשובה. כמו שאמרנו, "שבע יפול צדיק וקם", וכשהוא קם הוא מקים את כולם. כך מתפרשים

דאצילות שיורדת להחיות את עולמות ב"ע. הכל ווארט של רבי אייזיק. בכל אופן, לגבי ז"א, יש ז"א בפני עצמו, יש "ז"א בעתיקא אחיד ותליא" ויש "ז"א ועתיקא כולא חד" ממש.

מה אדמו"ר הזקן אמר על עצמו? שהוא לא צדיק. הוא רצה לקרוא לכל החסידים בעלי תשובה, אבל משום סבה – לא לפגוע במתנגדים, שיחשבו שהוא מתכוון שכולם רשעים, והוא לא התכוון ככה – הוא נמנע מלקרוא לחסידים בעלי תשובה, והתקבל, לאו דווקא ממנו, השם חסידים לתנועה הזו. בכל אופן, העצם של אדמו"ר הזקן הוא התשובה. כמו שכתבנו, היו שנים מביין תלמידי המגיד שהחזירו בתשובה – אדמו"ר הזקן ורבי אהרן הגדול מקרלין. הבחינה של אדמו"ר הזקן שלא היה צדיק גלוי אלא צדיק נסתר, שהוא עצמו מי שמקיים "כל ימיו בתשובה". כלומר, בעצם "ז"א ועתיקא כולא חד" הן שתי מדרגות ה"לאשתאבא", של הצדיק ושל בעל תשובה, והן אצלו אחד, התכלית של המשיח.

נעשה גם כאן גימטריא: "לאשתאבא בגופא דמלכא" ועוד "לאסתכלא ביקרא דמלכא" שוה 1872, שם הוי' פעמים שם עב, המילוי הגדול של שם הוי', שהוא חסד, "חסד הוי' מלאה הארץ". הר"ת שלהם, לבד-לבד, עולים עב, והסך הכל עולה עב פעמים הוי' – לבד-לבד פעמים הוי'. רק פשט, מה הקשר בין שני אלה, למה אצל הצ"צ פשוט שהם זהים? מה קורה כשאתה מסתכל ביקרא דמלכא? אתה נשאב – ההסתכלות גופא שואבת אותך לתוך המלך. זה הפשט. בנילגול זה או בגלגול אחר, ולא סני בלאו הכי.

האם אפשר לצאת מהמוגבלות האנושית?

אך איך תהיה זאת הנפש שהיא בבחי' גבול ונברא משתאבת בגופא דמלכא א"ס ב"ה להיות לאחדים ממש,

מה הן שתי הבחינות האלה? (פעם הרב הסביר שמוחין ומדות). הייתי יכול לחשוב, ונכון, ש"לאסתכלא ביקרא דמלכא" היינו מוחין, חכמה, ו"ולאשתאבא בגופא דמלכא" היינו מדות. הצמח צדק רומז כאן, ורבי הלל מסביר טוב במאמר שלו בפלח הרמון שמות, שב"לאשתאבא בגופא דמלכא" יש בחינה של צדיקים שנשאבים, ואז הגוף הוא ז"א דאצילות, שיש בו המשכת הקו שהוא או"ס ממש, ואף על פי כן הוא רק ז"א דאצילות, ויש "לאשתאבא בגופא דמלכא", בגלגלתא ואפילו למעלה מזה, בכתר דאצילות. זה ה"לאשתאבא בגופא דמלכא" של בעלי תשובה, לא של צדיקים. בין שתי המדרגות האלה של "לאשתאבא בגופא דמלכא" – בז"א ובאריך או אפילו בעתיק, צדיק ובעל תשובה – יש באמצע את "לאסתכלא ביקרא דמלכא", מוחין דאצילות. לפי זה אפשר להסביר ש"לאסתכלא" הוא איזה ממוצע מחבר בין שתי בחינות "לאשתאבא", ואז לא יהיה קשה למה הצ"צ מביא את "לאסתכלא" כהוכחה ל"לאשתאבא".

יתכן שה"לאסתכלא" מעלה אותך מז"א לעתיקא, בסוד "ז"א בעתיקא אחיד ותליא", ועוד יותר "ז"א ועתיקא כולא חד", כמו שרבי אייזיק אמר על אדמו"ר הזקן, כפי שלמדנו לאחרונה. אם כן, יש כאן פירוש אחר בדברי רבי אייזיק. שוב, רבי אייזיק אמר שהבעש"ט הוא פרצופי הכתר, עתיק ואריך; המגיד הוא פרצופי המוחין, או"א וישסו"ת. במקום אחר הוא אומר שאדה"ז למעלה מהאבות ואפילו ממש רבינו, שאם היו הרבי ומשה רבינו אומרים לי אחרת אחד מהשני הייתי שומע לרבי, אבל כשהוא משה לבעש"ט ולמגיד אומר שהבעש"ט הוא פרצופי הכתר, המגיד הוא פירושי המוחין – חידוש שהוא, המשכיל, ואדמו"ר הזקן שהוא חסידות חב"ד, אינו פרצוף המוחין אלא "ז"א ועתיקא כולא חד". אדמו"ר האמצעי הוא כבר נוקבא דז"א, מלכות דאצילות באצילות. הצמח צדק הוא המלכות

עצמו כל כך הרבה עד שיגיע לאין סוף רסיסים קטנים תהיה לו בחינה של אין סוף. במתמטיקה זה באמת עובד, כי אם יש לי יחידה של אחד, מכאן עד כאן בגרף, היא מתחלקת באין סוף אופנים. מה ההבדל בין הקטע הקטן הזה לבין קטע אין סופי? אותו דבר. בקו האין סופי יש אין סוף נקודות וגם בקטע הכי קטן יש אין סוף נקודות, ובמתמטיקה האין סוף של הקו האין סופי הוא לא אין סוף יותר גדול מהאין סוף של הקטע. יש דרגות של אין סוף יותר, אבל כאן לא משנה – אין סוף הנקודות בקו הכי קצר ואין סוף הנקודות בקו אין סופי הוא בדיוק אותו אין סוף. אם כן, מה צריך לעשות? רק להתחלק לאין סוף חלקים. איך עושים זאת? איך קוראים לחלקים קטנים? שברים. באמת יש מספרים שאינם שברים, אבל באמת השברים הם כבר אין סוף. איך עושים שתהיה שברים? זה "אורות מרובים דתהו", שכנראה שיש איזה שכל של עולם התהו שהדרך היחידה להגיע לאין סוף היא רק להשבר, לכן הולכים על שבירת הכלים.

שבירה דתיקון

יש איזה סיפור שממחיש זאת? זה החזון המפורסם של הנעם אלימלך, שבקש לראות את הבעל שם טוב והוא זכה לראות את הבעל שם טוב על הר שנופל ומתרסס לאין סוף בעל שם טובים קטנים, הולוגרם, שבכל חלקיק יש את הכל. שם הוא כותב שהיו ששים ריבוא, כנגד ששים ריבוא שרשי נשמות ישראל, אבל אין לדבר סוף – אפשר להגיע לאין סוף בעל שם טוב קטן. אז הבעל שם טוב הגדול, שהפך להיות אין סוף – וזה כבר ההבדל בין עולם השבירה לאותה פעולה כאשר האורות המרובים דתהו מתלכשים בכלים דתיקון – אפשר לראות שכל רסיס הוא בעל שם טוב קטן. בשבירת הכלים דתהו בחלק לא מזהים את הכלל, כל רסיס הוא סתם רסיס, אבל כאשר

הגענו עד הקטע שהוא שואל איך יתכן שהנשמה, שהיא "חלק בורא שנעשה נברא", היא בגבול, תתחבר ותשאב בה' שהוא אין סוף? איך הגבול יכול להשאב ולהכלל ולהגיע לאין סוף? שאלה טובה, כאילו שאלה במתמטיקה – איך משהו גבולי יכול להפוך להיות אין סופי?

קודם היית איזו בחינה של אין סוף, חלק בורא, אבל הוא ברא אותך נברא – נברא הוא מציאות מוגבלת וכעת הכל אצלך מוגבל, השכל מוגבל, הרגש מוגבל, המעשים מוגבלים, הכל מוגבל. המוגבלות שלך, להיות אדם מוגבל, שייכת בעצם למצרים – לכן כל הסיפור כאן שייך למצרים. בהיותך מוגבל אתה לא יכול לעשות מה שאתה רוצה לעשות בחיים – רוצה דברים גדולים, אבל אתה לא יכול, אתה מוגבל. כמו שאומרים שלכל אחד יש את המגבלות שלו. אדרבא, תקבל, תשלים, תסבול. לצאת מסבלות מצרים היינו לא לסבול שאני מוגבל. אז מה? אפשר פשוט להשתגע. אתה חייב להשלים. יעזור לך לא להשלים עם זה שאתה מוגבל? אם לא תשלים פתאום תהיה כל יכול?! לא יעזור שום דבר! זה הגורל שלך, המזל שלך, להיות מוגבל. רק לחדד את הקושיא: איך האיני, שאני מוגבל ובהחלט חי כך וכך שנים עד עכשיו ולא יכול לעשות בכלל מה שאני רוצה לעשות כי אני מוגבל – איך הדבר המוגבל הזה יכול להתחבר עם הלא-גבול?

לשבור את הגבול לאין-סוף רסיסים

הוא אומר על פי פשט שרק כשהנשמה יוצאת מהגוף. בכל אופן, הרבי ודאי ירצה שנזכה לזה גם נשמה בתוך גוף. מה צריך לעשות בשביל זה? האם יש איזו סגולה, איזה פנטז? זו שאלה, כמו בחשבון, מה יעשה הגבול כדי להפוך להיות אין סוף? לכאורה יש רק דבר אחד שהוא יכול לעשות – להתחלק לחלקים, יכול להתחיל לרסס את עצמו. אם הוא ירסס

"אני אמרתי אלהים אתם", יש לכם אין סוף אלקים. [הסבל עצמו מתחלק לרסיסים?] כן. מי שרוצה להתחלק לאין סוף רסיסים שיגיע לליובאוויטש (עיר האהבה, בחינת "אברהם אבינו", סוד היציאה מתחת סבלות מצרים כנ"ל) – ל**יובאוויטש** (הלעומת זה של מצרים) בגימטריא רסיסים (בגימטריא מספר, סוד "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר" – יחוד מספר ואין מספר, כמבואר בדא"ח. אין מספר = אמת).

עד כאן נקודות שנוספו בקטע שקראנו.

ג. דבקות בה' בתורה ומצוות

נמשיך לקרוא מאיפה שהפסקנו (השיעור הקודם בפונט דוד; התוספות החדשות בפונט פרנקריל וכשהן משובצות בגוף הדברים בסוגריים מסולסלות):

חבור הנגלה והנסתר

הנה מודעת זאת מ"ש בוהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים [הוא יסביר שכל יום הוא לבוש לנשמה, כדי שתוכל להתאחד עם ה'.], והוא על דרך מה שכתוב ימים יוצרו ולא אחד בהם [על המילה "ולא" בפסוק יש קרי וכתוב, בכתוב כתוב "ולא" {שהאחד לא נמשך בהם.} ובקרי "ולו" {שהאחד כן נמשך בהם.}]. בכל פסוק עם קרי וכתוב יש משהו נסתר {הקרי נגלה והכתוב נסתר}. – לא רק שהכתוב הוא הנסתר והקרי הוא הנגלה – שכדי לגלותו צריך לדרוש גם את הקרי וגם את הכתיב {והוא נשיאת ההפכים בין שניהם.}, כפי שהוא ידרוש בהמשך המאמר בפסוק זה {וישב איך הכתיב והקרי מתקיימים ביחד.

בכלל, כמו שיש חכמת הנסתר וחכמת הנגלה, נשמתא דאורייתא וגופא דאורייתא, ואף אחד בפני עצמו הוא לא השלמות. השלמות היא רק חבור הסוד והפשט ביחד. לכן זו תכלית

מחברים את שניהם – סג ו-מה מכח שם עב – החלק הוא הכל. בלשון הבעל שם טוב, "כשאתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכולו" וגם רואה זאת.

השאלה היא עדיין איך עושים זאת? אם צריך לעמוד על הר, ליפול ולהתרסס – זו מסירות נפש על עם ישראל. מה עוד יכול להיות? מושג יותר פשוט בחסידות – על זה נאמר "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", 'לא מצאתי כלי שלם כלב נשבר'. כל האריכות היתה שהדרך היחידה שהאני המוגבל הזה יכול להתחבר ולהשאב לתוך האין סוף, גם בחיי כאן עלי אדמות, היא על ידי לב נשבר בתכלית. הכל היה בשביל המשפט הזה. אם יש ליהודי לב נשבר – גם מהמציאות, כמו מה שקרה היום, מה שקורה כל יום – ולבו נשבר לרסיסים, ו'לא מצאתי כלי שלם מלב נשבר', הוא נשאב עם הלב נשבר שלו לגופא דמלכא.

התחברות הגבול לבל-גבול בפיזיקה

ובמתמטיקה

נחדד טפה, נחזור למתמטיקה: התחברות לאין סוף היא רק מבחינה מתמטיקאית ולא מבחינה פיזיקאית, לכן כדאי להתמחות במתמטיקה לפני שלומדים פיזיקה. מה ההבדל בין מתמטיקה לפיזיקה היום לגבי התרססות לחלקיקים? לפי הפיזיקה היום יש גבול לקוטן, שום דבר לא יכול להיות יותר קטן מהקבוע של פלנק. לכן יש גבול לכמה רסיסים אתה יכול להשבר. אבל לפי המתמטיקה אין גבול בכלל, אין סוף ממש. זה בדיוק ההבדל בין פיזיקאי לבין מתמטיקאי. אנחנו, כידוע, אוהבים מתמטיקה, ושם אתה יכול ב"לב נשבר" להגיע לאין סוף חלקים קטנים, ואז אתה נשאב בגופא דמלכא, באין סוף ממש. שוב,

הווארט הוא שכל ה"וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח", ממנו ממש, הוא על ידי לב נשבר. [למה מסיים "אלהים לא תבזה", בשם אלקים דווקא?] גם אלקים הוא לשון רבים,

מדובר על מעלת בעלי תשובה על צדיקים. אצל צדיקים הסדר הוא כרגיל, "ליבטל ולהכלל", אבל אצל בעלי תשובה הסדר הפוך, "להכלל ולהבטל" – אחרי ההתכללות יש אצלו עוד בטול יותר עמוק.

כמו שאנחנו תמיד מסבירים, אצל צדיק התכלית היא היש האמתי, אבל אצל בעל תשובה התכלית היא האין האמתי. גם אחרי ההתכללות יש עוד בחינת אין. המוגבל הפך להיות בלי גבול, אבל בעל תשובה "כל ימיו בתשובה", הוא לא מסתפק בזה. הוא מוכיח את ההוכחה במתמטיקה שגם באין סוף יש אין סוף מדרגות, לכן כמה שהוא עכשיו אין סוף הוא אומר שהאין סוף שהיה לי אתמול כבר לא שוה, לגבול יחשב, לכן צריך עוד פעם להבטל, כמו שכתוב בתניא שכל פעם צריך להבטל מחדש. גם שהוא נכלל, הפך לאין סוף, הוא רק x_0 , ויש x_1 ו- x_2 עד א-אין סוף, כך אחרי ההתכללות הוא ממשיך להבטל. זה מה שבהמשך המאמר כתוב פעם אחת הסדר ההפוך}, כלומר שהבטול מגיע לאחר ההתכללות ויותר גבוה ממנה (בסוד האין האמיתי שגבוה גם מההתכללות ביש האמיתי). הביטוי הכפול הזה חוזר הרבה בתניא ובדא"ח בכלל, ורבי לוי"ק, האבא של הרבי, מבאר אותו בפירושו לתניא {במיוחד מי שרוצה לראות – צריך לצטט מפירושו בפרק מא בתניא, שם הוא מאריך להסביר לשון זאת, מתי אומרים כך ומתי אומרים כך}. באור ה' א"ס ב"ה בכלות הנפש ממש כבר בפני האבוקה לאשתאבא בגופא דמלכא {הנר הקטן מתבטל ונכלל בתוך האבוקה הגדולה},

שכר ועונש – דבקות וזכר

דהיינו שתהא נפשו האלוקית מיוחדת ביחוד גמור ובאחדות אמיתי במקור היותה חיי החיים ב"ה [הנשמות מגיעות עד הקב"ה בעצמו ולא רק לגן עדן. הרמב"ם – שההילולא שלו היתה ביום רביעי השבוע

הלימוד, "תורת הוי' תמימה". הענין של ישיבות תומכי תמימים היא חבור הנסתר והנגלה, ולא רק אחד בפני עצמו. בדיוק כמו כתיב וקרי, שלא מסתפקים בכתיב כי הוא הנסתר ולא בקרי כי אתה אוהב נגלה. צריך להודות שיש את שניהם וללמוד את שניהם, ואם אתה רוצה להעמיק לחבר את שניהם ממש – העמקה של השכל היהודי היא רק נשיאת הפכים}.{.

בטול והתכללות אצל צדיקים ואצל בעלי

תשובה

כי הנה הימים הם בחינת לבושים להלביש נשמת האדם, והם הם התורה ומצות אשר יעשה אותם האדם {יתכן שכן חסרה המלה "וחי", כלשון הפסוק "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"}. בהם להמשיך עליו אהדותו יתברך להבטל ולהכלל {יש פה שתי מלים, "להבטל ולהכלל" – בתחלה צריך להבטל ולאחר מכן להכלל {קשור למה שדברנו על "לאסתכלא" ו"לאשתאבא". קודם מסתכלים, ובהסתכלות בטלים, ואז אתה נשאב לתוך הדבר שאתה בטל אליו, שיש לך יראת הרוממות אליו כשאתה רואה אותו}.{.

הבטול, להגיע לאין, הוא הכנה להתכללות ממש בה' {איך מגיעים לאין? על ידי עין, "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון", ה-אין ב-א הוא פנימיות ה-עין ב-ע. גם האין אינו התכלית, התכלית היא שאחרי שאתה נשאב באין אתה נכלל ונשאב בתוך היש האמתי. {כמו שבין כל שני יש' יש' אין' באמצע, ע"ד רקבון הגרעין כו' {והאין הוא ה"לאסתכלא"}.{.

לפעמים, כתופעה יוצאת דופן, הביטוי הוא הפוך 'להכלל ולהבטל' {אמרנו שיש הרבה פעמים שכותב כמו שרגיל בחסידות, ליבטל ולהכלל, אבל יש פעם אחת במאמר שהופך את הסדר ואומר "להכלל ולהבטל". פעמים קודמות לא הסתכלנו בפנים, אז כעת נסתכל – לקמן עמוד 8 (במודפס מכרם חב"ד). שם

פשיטא, שספר התורה והקב"ה הם אותו דבר.} – פשוט לא להיות עם ה'.

גם אדמו"ר הזקן היה אומר שהוא לא רוצה לא את הגן עדן שלך ולא את העולם הבא שלך אלא רק אותך בעצמך ("אנא נסיב מלכא"). גם פה, כל הענין הוא להתאחד עם ה' בעצמו ולא רק לזכות לחלק בגן עדן ובעולם הבא, הנשמות חוזרות למקום הכי גבוה, לאשתאבא בגופא דמלכא ממש.],

נפש בהמית-טבעית-חיונית

והיו לאחדים ממש ע"י התורה ומצות שהם הם הממוצעים המקשרים ומחברים נפשו האלקית הנגבלת בנדר גבול מקום {שוב מדגיש ש"לאשתאבא" היינו חזרת הגבול להיות בלי-גבול. גם הנפש האלקית היא נגבלת, כי היא "חלק בורא שנעשה נברא". גבול ומקום הולכים כאן יחד.} ו{יותר מזה,} {מלוּבשת בגוף ו{לא סתם בגוף אלא ב}נפש החיונית [מדגישים כאן בלימוד שהוא מדבר על נפש החיונית ולא נפש הבהמית. כנראה ש"סוף בהמה לשחיטה" מדבר גם על החיות של הנפש הבהמית, של הבהמה. בכל אופן, ברוב המקומות בתניא משתמשים בנפש החיונית או נפש הטבעית ורק מעט בנפש הבהמית.}

רגילים לחשוב שעיקר ענין חסידות חב"ד הוא להבדיל בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית, אבל צריך לשים לב שאדמו"ר הזקן בתניא יותר משתמש בביטוי 'נפש החיונית', כמו שכתוב כאן, או לפעמים 'נפש הטבעית'. לא תמיד טוב להתייחס אליה בתור 'נפש בהמית' {לא כל הזמן צריך לחשוב על עצמך כבהמה. כשהוא אומר בפרק כט נפש הבהמית הוא מדבר על כך שאדם צריך להבין שאני עצמי, המודעות שלי, הוא הנפש הבהמית. כשאתה רוצה לשבור אותו לרסיסים, לשחוט אותו, צריך להתייחס אליו כנפש הבהמית. אבל סתם, גם כשהלל הולך לגמול חסד עם העלובה-הגוף, זו הנפש החיונית. מי

{כשאמרנו זאת, בשבוע של כ' טבת.} – אומר שהשכר של קיום המצות הוא לא גן עדן אלא העולם הבא, וגם מי שעובד את ה' בשביל השכר של העולם הבא זו עבודה שלא לשמה, לא עבודה לשמה, מאהבה, כמו שהיה אצל "אברהם אוהבי", היהודי הראשון {שוב דגש על היה החזקיהודי הראשון, אברהם אבינו, שדווקא ממנו לומדים מהי עבודה לשמה, לא על מנת לקבל שכר, לא לשם שום פרס בעולם. בלשון הרמב"ם הוא עושה את האמת מפני שהוא אמת. זו אהבת האמת. הוא משתמש במלה אמת, וכותב שזו מדרגת אברהם אבינו, ובכך עושה איזה חבור של יעקב אבינו, שמדתו אמת, ואברהם, כמו "יעקב אשר פדה את אברהם".}

השכר האמיתי הוא להיות עם ה' על ידי קיום רצונו יתברך {כמו שתיכף נסביר יותר.} {"שכר מצוה מצוה עצמה", מצוה לשון צוותא, חיבור עם ה' עצמו, והניגוד שלו – העונש – הוא כרת. הרמב"ם לא מדבר על עונש בגיהנם} {לא מזכיר בכלל גיהנם ביד החזקה. העונש שלו הוא ההיפך מהדבקות, הפוך מעולם הבא שהוא מצב של דבקות.} אלא שהעונש הוא כרת {ההיפוך של דבקות. איזה פסוק הוא מביא ב-יג היסודות שלו, שלמדנו בשיעור הקודם? את הפסוק משה רבינו, "ואם אין מחני נא מספרך". ממה שמשה רבינו כאילו מקלל את עצמו, אם ה' לא יסלח לעם ישראל, מוכח שזה הדבר הכי גרוע שיכול להיות בעולם, העונש הכי גדול. מה העונש הכי גדול? "מחני נא", כרת.

וראים פה איך עובד הראש של הרמב"ם, ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד", כי פשט הפסוק שהוא מביא הוא "מחני נא מספרך", מספר התורה. משה רבינו לא אמר 'מחני נא מעצמותך' אלא "מחני נא מספרך", והרמב"ם מבין מזה ש"מחני נא מספרך" היינו כרת. מה פשיטא אצל הרמב"ם? חידוש, אבל אצלו

הוא כותב כאן, אבל נסביר באופן שיותר שייך לנפש.

ממוצע המחבר לא מסתיר את הקצוות שהוא מחבר. ממוצע שמסתיר הוא ממוצע מפסיק, לא טוב. כאן הממוצע, תורה ומצוות, היינו ממוצע מחבר, כמו צדיק שהוא שקוף וכל ענינו רק לחבר אותי לה'. יש כלל גדול שבכל ממוצע מחבר צריך שני קצוות, אחד שאוחז בקצה הזה והשני והשני שאוחז בקצה השני. הוא לא אומר בפירושו, אבל ודאי מתכוון, למה צריך גם תורה וגם מצוות? התורה בתוך הממוצע היא מה שאוחז בקוב"ה.

יש עוד משהו דומה לזה, כתוב גם ביציאת מצרים, "הוא אהרן ומשה" ו"הוא משה ואהרן" – כפי שדברנו – למה צריך את שניהם? יחד הם משמשים ממוצע בין מלכא למטרוניתא, משה הוא שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא, משה אוחז במלך ואהרן במלכה וכך מחברים אותם. אותו דבר בתורה ומצוות, משה הוא התורה, הצד בממוצע שאוחז בה, באין סוף.

בתורה, בתור ממוצע, יש גם זיקה גלויה לאין סוף. כמה שהתורה שבכתב היא מספר מוגבל של אותיות, אבל גם במספר האותיות המוגבל של התורה יש בגלוי ממד של אין סוף, אין סוף דיוקים ועמקות באותיות התורה. ואילו המצוות כשלעצמן, מה הגדר של מצוה? שלכל מצוה בתורה מ-תריג מצוות, שכולן מצוות מעשיות, יש שיעור מוגבל. כל מצוה היא מוגבלת בגדר שלה. לכן בתוך הממוצע המצוות המעשיות זה מה שאוחז בנו. המצוות הן כמו אהרן והתורה היא בחינת משה. יחסית יש כאן בלי גבול וגבול בתוך הממוצע.

לשבור את הראש

איך אני יודע שהתורה היא בלי גבול? אם מדובר בתורה שבעל פה, שגם נתנה למשה מסיני, פשיטא – כתוב "ועלמות אין מספר" אלו ההלכות", שיש אין סוף הלכות. גם, איך

שעושה אתכפאי, הבינוני, באמת אז חושב על כך שיש לו נפש הבהמית. הנפש החיונית שייכת לעבודת הצדיקים.}, הרבה פעמים צריך להתחסס בתור 'נפש חיונית', יותר פרווה {בכל אופן, יש לנפש הזו שלשה כינויים – נפש בהמית, נפש טבעית או נפש חיונית. נעשה רמז: מה הסימן? בטח, "בטח בדד עין יעקב". סימן שאפשר לרכוש דווקא את מדת הבטחון, "לכל החיים יש בטחון", בשביל בטחון צריך ישות, אמונה היא אין ובטחון הוא יש, כמו שכתוב במאמר "אמונה ובטחון". לכן, בשביל בטחון צריך לגייס את הכחות החזקים של הנפש הבהמית-הטבעית-החיונית, שהם יבטחו בה' שנותן לך כח לעשות חיל. "ישראל בטח בהוי" הוא הפרק של הרבי השנה, ויש לנו עליו שיר.}. הכינוי נפש בהמית בא להדגיש את המדות הבהמיות הבלתי מתוקנות, שעל האדם לבטט {כשהוא עוסק בעבודת הבטוש היא נפש הבהמית.}, ואילו הכינוי נפש החיונית או נפש הטבעית בא להדגיש רק שהיא לא אלוקית, לא בבטול מורגש לה' {הוא לא נמצא במצב של בטול לה'}. והיינו בהיותה "בגדר גבול מקום ומלוכת בגוף...". {הוא רק רוצה להדגיש שהוא מוגבל.},

שני קצוות הממוצע המחבר – תורה ומצוות

לדבקה בו ית' ממש שאינו נגבל ואינו נתפס אפילו בשום שכל והשגה {הכל צריך להדבק בה' שהוא בלי גבול ממש, ואפילו השכל לא יכול לתפוס בו. כלומר, גם השכל עצמו צריך להשאב בתוך הדבר שאינו שכל ולא נתפס בשום שכל.},

נחזור רגע: הווארט כאן הוא שצריך למלא את הימים שלך בתורה ומצוות, להם הוא קורא ממוצעים. צריך כאן להתבונן עוד טפה במה שלא כתוב כאן. בכל ממוצע בין שני הפכים – שכאן הם הבל-גבול והגבול, והוא אומר שהתורה והמצוות מחברים אותם, התורה היא רצון-כתר והמצוות הם אברים דמלכא ז"א, כך

רסיס ורסיס שאתה מצליח לפוצץ הוא הלכה. איך עושים את זה? אתה צריך לפוצץ את עצמך, לשבור את הראש. זו "יגיעת נפש" בלשון החסידות. יש "יגיעת בשר", בטול ובטוש הגוף, והפנימיות היא "יגיעת נפש", היגיעה של ההתבוננות. [ללמוד חי פרקי משנה זו יגיעת בשר...]. בשבילו פשיטא שזו יגיעת בשר, אבל לחדש חי הלכות זו יגיעת נפש.

שבירת הראש, שבירת הלב ושבירת הרגלים

הגענו לכך מתוך ההסבר מהם תורה ומצוות. תורה, כמה שהיא מוגבלת, יש בה אין סוף – רק צריך לשבור את הראש שלך כדי לשבור את הפסוק ולגלות שיש בו אין סוף, על כל תג ותג תילי תילים של הלכות. למדנו במקום אחר שרבי עקיבא עשה זאת לגבי התגין בטנת"א ומשיח יעשה זאת לגבי הטעמים. כל דבר בתורה מתחלק לאין סוף, וזוכים לזה על ידי ששוכרים את הראש.

מה הוספנו? עד כאן דברנו על "לב נשבר" וכעת אומרים שבלמוד התורה צריך לשבור את הראש, האדם כולו שבור. כנראה כדי לעשות מצוות, לעזור ליהודי או להגן על עמונה, צריך לשבור את הרגלים – שלש מדרגות של שבירה. "יש שבר במצרים", מי שנמצא במצרים צריך שבר (שבר מצרים = אמת אמת, הכנה = אין).

"יש שבר במצרים" דרש רבי לוי יצחק על אדמו"ר הזקן, רבי שניאור בן רבקה (שניאור בן רבקה ר"ת שבר ואוס"ת בגימטריא משיח בן דוד), בעל המאמר כאן. כך הוא נחש, כלומר אמר ברוח הקדש, מה שם אדמו"ר הזקן. אדמו"ר הזקן שלח אליו פ"ג על ידי חסיד ורבי לוי יצחק שאל מה שם אם הרבי ואמר שאינו יודע. תמיד מציינים שכך היו חסידים של פעם, שלא עסקו בחיצוניות. כשהשליח אמר שאינו יודע מה שם האמא של הרבי רבי לוי יצחק פתח חומש, שם את האצבע על "יש שבר במצרים", ואמר שקוראים לו "שניאור בן רבקה". זו היתה גם נבואה על שם העתיד,

תלמיד חכם מחדש הלכות? מה הוא צריך לעשות בשביל לחדש הלכות? מספרים על הבוטשאטשער רב, שהתיקון שלו לא להשתגע היה חיוב לחדש כל יום חי הלכות (סוד חי נשים המותרות למלך – "מאן מלכי רבנן") וגם ללמוד חי פרקי משניות. מי אמר לו זאת? רבי משה לייב מסאסוב, שהיארצייט שלו היה שלשום. למה הוא היה אמור להשתגע? הוא החזיק מרבי לוי יצחק מברדיטשוב, בעזר מקדש הוא כותב בפירושו שהוא צדיק הדור. הוא היה דבוק בו מאד, ופעם אחת נסע איתו במרכבה. רבי לוי יצחק היה עושה תנועות משונות, כדרכו בקדש. פעם אחת בתוך המרכבה הוא עשה דברים כל כך משונים, שהבוטשאטשער רב שהיה אברך צעיר חייך. רבי לוי יצחק הסתכל עליו ואמר, 'השתגעתי?'. ברגע שהוא שמע את זה הוא פחד לנפשו, ואז הוא קפץ מיד מהמרכבה ורץ מהר לרבי משה לייב מסאסוב שיציל את החיים שלו. הוא אמר לו שאם אתה לא רוצה להשתגע אתה חייב כל יום ללמוד חי פרקי משניות ולחדש חי הלכות, כל יום בחיים שלך. ככה הוא נהג כל יום בחיים שלו.

איך מחדשים? מה זה נקרא לחדש חי הלכות כל יום? לומר איזו הלכה שלא כתובה בשום ספר ושום מקום, הלכה למעשה. איך עושים את זה? איך בן אדם מחדש חי הלכות? כל יום הוא צריך לחדש חי הלכות, אחרת הוא משתגע... יש ביטוי, שאומרים בחסידות גם לגבי לימוד חסידות חב"ד, שצריך ללמוד חסידות כמו שלומדים נגלה. מה צריך לעשות? 'לשבור את הראש', זה הביטוי. אם אתה לא שובר את הראש ממש – לא ילך לך, לא תצליח, ודאי שלא תצליח לחדש חי הלכות כל יום. לחדש הלכה היינו לקחת את הסלע ולפוצץ אותו, לקחת פטיש ולפוצץ את הסלע, כמו שהפסוק אומר. כל משפט שכתוב היום בתורה יחסית למה שיכול להיות הוא עדיין בגדר סלע וצריך לפוצץ אותו לרסיסים, כמו שדברנו קודם. כל

אמרנו לרסס את עצמו, אבל כעת אומרים פשוט להיות יותר ויותר קטן. מה המשפט בזהר? "מאן דאיהו זעיר איהו רב, מאן דאיהו רב איהו זעיר". מי שמחשיב עצמו גדול הוא זעיר, גארנישט, ומי שמקטין את עצמו – הוא גדול.

מעלת ישראל היא "כי אתם המעט מכל העמים", "שממעטין את עצמכם" כל הזמן, לא רק כל פעם שיש איזו טובה לא מחזיקים טובה לעצמכם, כמו הפשט (וכמו שמוסבר בתניא באגה"ק קטנתי), אלא בעבודה מתמדת, כמו "כל ימיו בתשובה", כל ימיו למעט עצמו מיעוט אחר מיעוט, כמו שהוא אומר שהתשובה של אתמול לא הספיקה, צריך תשובה על התשובה, וכך כמה שמעטתי את עצמי לא מספיק, צריך מיעוט אחר מיעוט. איך אני יודע שזה הפשט? כי חז"ל אומרים "אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות", "מאן דאיהו זעיר איהו רב", כמה שאתה ממעט את עצמך אתה יותר גדול אליבא דאמת, מתוך ה"תמנת הוי' יביט". מתוך דעת עליון אתה רב, אבל בדעתך צריך מיעוט אחר מיעוט.

כלים פכ"ד – גדול-בינוני-קטן

איפה רואים זאת? דווקא במנהג ישראל, מנהג חב"ד, שביארצייט אומרים שני פרקי משניות לפני שאומרים את הקדיש דרבנן. כעת נאמר טפה נגלה, אבל רק טפה:

הפרק הראשון הוא פכ"ד במסכת כלים. במסכת כלים יש ל פרקים. כתוב בקבלה שיש ל כלים ובאמת יש ל פרקים במסכת כלים במשנה. אומרים שבחרו בפרק כ"ד בכלים כי הוא פרק בש"ס שאין בו שום מחלוקת. כך גם ב"איזהו מקומן". במשנה האחרונה מוזכר חכם אחד, רבי שמעון, אבל בלי בר פלוגתא.

כל הפרק הזה הוא פרק של "מאן דאיהו זעיר איהו רב". יש 17 משניות בפרק, וכל משנה מתארת כלים שונים שבכל סוג מהם יש שלשה מצבים – גדול, בינוני, קטן – כשהגדול טמא טומאת מדרס, טומאה חמורה; הבינוני,

מצרים שוה ליובאוויטש, אבל הרבי הראשון להתישב בליובאוויטש היה אדמו"ר האמצעי. בכל אופן, יש לשבור את הראש ויש לשבור את הלב.

הרצון והאיברים – אריך אנפין וזעיר אנפין

חוץ מזה, כתוב "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", שהתורה ארוכה מארץ מדה, אין לה סוף. לא כתוב כך על המצוות, רק על התורה. כל זה להסביר שתורה ומצוות הן אחיזה בה' ואחיזה בישראל. לכן באמת עיקר המצוה, כמו שכתוב בתניא, היא מצות הצדקה – קשר בין נשמות, שאתה גומל חסד לחבר שלך, "כל ישראל חברים".

וא"א כ"א ע"י תורה ומצוות שהם ממוצעים, שהתורה היא רצונו של מקום והוא רצונו אחד והמצוות הם איברים דמלכא [בלשון הקבלה, רצון היינו פרצוף אריך אנפין ואילו אברים היינו פרצוף זעיר אנפין. { עוד גימטריא יפה: תורה ומצות הם אריך אנפין וזעיר אנפין. ברור שהם זוג מושגים, כי באותו משקל, רק שאחד אריך אנפין והשני זעיר אנפין. כמה הם שוים, רק לראות שהולכים יחד? אריך אנפין וזעיר אנפין שוה בדיוק 900, ל ברבוע, סוד הלב היהודי. זעיר אנפין הוא מדות הלב ואריך אנפין הוא שרש מדות הלב בכתר שהוא למעלה מהשכל. ז"א היינו המדות שלמטה מהשכל, על ז"א כתוב "מח שליט על הלב", ועל אריך אנפין כתוב ש"פנימיות הלב שליט על המח". דווקא שניהם יחד שוים ל ברבוע, שהוא סוד הלב היהודי. }],

ד. "שלשה תריסין"

"מאן דאיהו זעיר איהו רב"

נאמר עוד משהו לגבי הרעיון הקודם, שכדי שהגבול יתחבר עם הבל-גבול הוא צריך להקטין את עצמו. מה המשפט על זה? קודם

טמא מדרס גם טמא מת, אבל לא להיפך, מה שטמא מת לא טמא מדרס.]

[אח"כ בא התריס השני:] שמשחקין בו בקומפון טמא טמא מת [ברטנורא: "בקומפון. בשדה של עמק המלך" – בשטח שהמלך יחד בשביל תרגילי צבא, שם מחנכים את החילים. "באים שנים כל אחד חרבו בידו, ותריס קטן עגול שאינו כפוף" – לא מקיף אותו – "בידו השמאלית". יש לו חרב ביד ימין, כי הוא ימני מן הסתם, והתריס ביד שמאל, תריס עגול. "ולמדין להגן כל אחד במיגנו, שלא יכהו חברו" – הכל בשביל לימוד. יכולות להיות לפעמים מה שנקרא תאונות אימונים, אבל עקרונית הכל בשביל ללמוד איך להלחם. יש תריסים מיוחדים שהם לשם הלימוד. איך אני יודע? הוא לא מדייק, אבל כתוב כאן "שמשחקין בו" – בשל הדבר היפה הזה רציתי ללמוד משנה זו – זהו תריס של משחק. הוא] טמא מת. [ברטנורא: "והוא הדין דטמא טומאת שרץ ונבלה", שנעשה וולד הטומאה. אם הוא טמא מת גם טמא שרץ ונבלה, "ושאר טומאות כולן, חוץ ממדרס, שאינו נעשה אב הטומאה אם שכב עליו הזב או ישב עליו הזב, אלא ראשון, כמגעו של זב" – מת כן עושה ממנו אב, אבל המדרס עושה ממנו רק ראשון ולא אב, כמגע זב ולא כמדרסו.]

[והשלישי:] ודיצת הערביין [רציתי שנלמד זאת, כי היה לא מזמן סיפור של "דיצת הערביין" שעשו ממנו סקנדל גדול בתקשורת, אבל נראה כאן מה היא –] טהורה מכלום [ברטנורא מפרש ש"דיצת הערביין" היא "תריס קטן ביותר שהערביים עושים לדיצה ולשמחה ולשחוק ואינו כלי של תשמיש" – אין לו דין של כלי תשמיש ולכן הוא טהור מכלום, לא מקבל כלום. על "משחקין" הברטנורא לא אומר כלום, אבל על "דיצת הערביין" הוא מסביר שהיא תריס שנועד רק בשביל לרקוד איתו. השני היה בשביל לתרגל, הגדול בשביל מלחמה ממש, אבל השלישי הוא רק בשביל

שמאותו סוג אבל יותר קטן, טמא רק טומאת מת שפחותה ממנה; אבל הכלי הקטן, מאותו סוג, "טהור מכלום", לא בגדר כלי שמקבל טומאה.

יש כאן 17 פעמים, 17 סוגי כלים שונים, ש"מאן דאיהו רב איהו זעיר", הוא הכי טמא, והבינוני גם טמא אבל פחות, ומי שרוצה להיות טהור הוא אחד שמקטין עצמו לגמרי. אותו עקרון על כלים שונים, וכדי להבין את העקרון נלמד את המשנה הראשונה, "הכל הולך אחר הפתיחה":

משנת שלשה תריסין

שלשה תריסין הם [תריס הוא מגן. במה מדובר? בשביל מה משתמשים במגן? (כשפורצים לבית כנסת בעמונה...) בדיוק, חילים משתמשים במגן, שלא ירביצו לו יותר מדי עם אלות. לא מדברים כאן על חרבות, רק על מגן. יש שלשה סוגים של תריסים – אחד שהולך להתריס נגד הממסד צריך שיהיה לו תריס טוב. ככה הפרק מתחיל.]

תריס הכפוף [שופר כפוף הוא למעליותא, אבל תריס הכפוף הוא הכי גדול, תריס שמקיף אותך משלשה צדדים – משהו רציני מאד. והוא] טמא מדרס [אומר ברטנורא: "ג' דינים חלוקין זה מזה יש בתריסין, דהיינו מגינים: 'תריס הכפוף'. המצויין אצלנו שמקיפים את האדם משלש רוחות. 'טמא מדרס'. דעשוי לשכיבה". כלי כל כך גדול שאפשר לשבת עליו או לשכב עליו יש לו דין של מדרס, שזב מטמא אותו טומאה חמורה אם יושב או שוכב עליו, הוא הופך אותו לאב הטומאה, ולא רק ראשון לטומאה. "ששוכבין עליו במלחמה", אין לחיל מטה, אז הוא הופך את התריס להיות מטה. חיל בקרב צריך להסתדר עם מה שיש, יש לו תריס והוא הופך אותו למטה, ולכן הוא טמא מדרס. "וכל שכן שטמא טמא מת, דקיימא לן דכל הטמא מדרס טמא טמא מת" – כלל גדול, שכל

כאן לגבי דיני טומאה מדובר דברים שעדיין נראים לעין. בכל אופן, בכל דבר ככה – אם אתה ממעט את עצמך מספיק, אם אתה ממעט מספיק, מיעוט אחרי מיעוט אחר מיעוט, באיזה שלב, כמה שהיית טמא, שהיית חמץ, שהיית רע, מה שלא יהיה, על ידי מספיק מיעוט אתה הופך להיות טהור וטוב. זה העקרון של "מאן דאיהו זעיר איהו רב", רב באמת בעיני ה', בדעת עליון.

ה. "זקן בא בימים"

עם סגולה – מסגלים באהבה

{ אמרנו שהתורה היא אריך אנפין והמצוות הן זעיר אנפין. } ואף על פי כן נשתלשלו וירדו ממקום כבודם {מא"א ומז"א}. ומתלבשים בענינים גשמיים, ועל ידי זה יכולים לעלות ולקשר נפש האלוקית שבאדם ולכללה באורו ית'. וצריך לסגל {אמרנו לעיל שאדמו"ר הזקן משתמש בשרש סגל במאמר, ר"ת "סוף גנב לתליה". כשדברנו כאן בשבת החוזרים הטובים שלנו שכחו לציין פרט אחד. מקור הביטוי הזה הוא המדרש ש"כל מה שהדבורה מסגלת אינה מסגלת אלא לבעלה" וכך "ישראל כל מה שמסגלין מצוות ומעשים טובים מסגלין לאביהם שבשמים", הקב"ה. לסגל היינו לעשות משהו בשביל מישהו – לעשות משהו עם מטרה, כוונה עיקרית פנימית. ככה אנחנו מסגלים הכל לה', לכן אנחנו עם סגולה.

מכאן משמע שגוי, שאינו עם סגולה, אין לו בכלל את הענין של לסגל. או "לגרמייהו", או סתם. כתוב שעיקר ההבדל בין היהודי לגוי הוא דעת, ש"אל אחד איסתרים ולא עביד פירין", הוא סריס ולא עושה פירות, כי אין לו דעת. הדעת היא כשאתה עושה משהו לסגל אותו, כמו דבורים, לסגל אותו לבעליך. יש כאן גם דימוי מובהק שאנחנו האשה של הקב"ה והוא הבעל שלנו. הקשר בין איש ואשה הוא דעת,

דיעה. מתי משתמשים בו לרקוד? בחתונות. מזכיר איזה סיפור שהיה לא מזמן... בחתונה יש רק לשם "דיצת הערבין". בחתונה אומרים "אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה רנה דיצה וחדוה". כנראה אם נדייק, שיעור בפני עצמו, כל אחת מהמלים האלה היא משהו אחר שעושים בחתונה. כדי לקיים את הדיצה של החתונה צריך להביא "דיצת הערבין" ולרקוד איתם בשמחה רבה ומופלאה בתוך החתונה, וזה "טהור מכלום", אין בזה שום בעיה ושום פגם. רואים כמה שהעולם מעוות, דבר שכתוב כאן, משנה מפורשת, שהוא "טהור מכלום", עושים ממנו ענין.].

בכל אופן, כל המשנה היתה רק דוגמה של שלש מדרגות, כנראה רשע-בינוני-צדיק. הצדיק כאן הוא טהור מכלום. יש פה 17 משניות. החלוקה שלהן היא ש-12 מתוך ה-17 מתחילות "שלש", לשון נקבה, ו-5 משניות מתחילות "שלשה", כי מדובר בחפץ שהוא לשון זכר. אם לשון נקבה, "שלש", ברובא, כתוב "טמאה מדרס... טמא טמא מת... טהורה מכלום" – שוה 1260, היהלם של 35, שהחצי שלו, משולש 35, הוא 630, בגימטריא שלש, פתיחת המשנה. גימטריא מאד נחמדה.

קטנות מטהרת

בכל אופן, למדנו מכאן שאם אתה מספיק קטן אתה טהור. איפה עוד ראינו עקרון כזה בהלכה? זו חקירה, שדברנו עליה הרבה פעמים דווקא בשכם – דברנו על השאלה הידועה לגבי פסח, בו חמץ אסור במשהו, האם אפשר בכל אופן לפורר אותו מספיק קטן שהוא יפסיק להיות חמץ? אם אני מחזיר אותו ממש ליסודות שלו בכימיה, הוא עדיין חמץ או שאינו חמץ? צריך להזהר במשהו חמץ בפסח, לכן כל כך מקפידים על ה"משהו". בכל אופן, המסקנה שודאי וודאי יש איזה שיעור שאם אתה מפרק אותו מספיק הוא נעשה אויס-חמץ.

אפשר להשלים אותו על ידי שתי מצות למחרת.

הצמח צדק אומר² בשם אדמו"ר הזקן שיש צדיקים שיושבים בגן עדן מאה וחמשים שנה ולא מבינים למה צריך לעשות מצווה אחת מדי יום ביומו דווקא, למה אי אפשר להשלים יום שחסר עם קיום המצווה פעמיים ביום המחרת?! הצמח צדק אמר שהיתה על כך תשובה {שאדמו"ר הזקן אמר.} אבל כולנו שכחנו... {כדי לא להתפאר על הצדיקים שיושבים מאה חמשים שנה בגן עדן. גם שאתם לא תתפארו, אני אומר לכם ומיד תשכחו...} בכל אופן, בשביל הלבושים של הנשמה, שלא יהיה חסר שום לבוש, צריך לחזור על המצוות כמה פעמים, דבר יום ביומו.], כמספר הימים אשר נתנו לו מן השמים כפי שיעור הלבושים הצריכי' לשרש נשמתו.

"והגית בו יומם ולילה"

[הרבי רש"ב אמר על המאמר הזה בכלל שהוא 'א' בייזע חסידות', חסידות 'זועפת' או 'רוגזת'... למעליותא (שייך לחדש טבת, בו נאמר המאמר {במקור, וכך גם למדנו אותו. (מה שכתוב כאן סותר את "עבר זמנו בטל קרבנו' בבעלי תשובה לא אמרינן"). כך יוצא כאן. "עבר זמנו בטל קרבנו' לא אמרינן" הוא ווארט בשביל הדור שלנו, דור של בעלי תשובה.}, שחושו הוא חוש הרוגז, "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע..."), כאן הוא אומר בחריפות שכל מי שלא לומד שעה אחת חייב כרת {מחני נא". מי שלא מכוון ללמוד את הספר כל הזמן, "והגית בו יומם ולילה", מגיע לו "מחני נא".} (כמו שגם מובא בפרק א בתניא):] ולכן אמרו רז"ל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו נאמר הכרת

וכל מה שאנחנו-הכלה מסגלים אנחנו מסגלים לקב"ה, הרעיה מסגלת לדוד.} תורה ומצוות [כל לימוד תורה ועשיית מצוות צריך לסגל לקב"ה – לקשר אליו.

{כמדומני שגם אמרנו בשבת ולא כתוב כאן, שסיגול שייך לנקודת סגול. זו המלה שהיא מכנה משותף בין טעמי המקרא, שמשיח ידרוש, לבין הנקודות שחז"ל דורשים. הדרשה הכי גבוהה בעולם הזה היא "אל תקרי", שינוי ניקוד, אבל משיח לא דורש רק נקודות אלא גם טעמים. מה מחבר בין הנקודות לטעמים? דווקא המלה הזו, סגול, שיש בטעמים סגולתא, שתי נקודות ונקודה מעליהן, ובניקוד סגול, שתי נקודות ונקודה מתחתן. סגולתא היינו כח"ב וסגול היינו חג"ת, אבל כאשר מקבילים את הניקוד לספירות, כמו בתחלת הסיפור, סגול הוא חסד. חוזרים לאברהם, הכל אהבה.

מתוך מה האשה מסגלת דברים לבעלה? קודם אמרנו שדעת, אבל בתוך הדעת גופא העיקר הוא ה חסדים, אהבה, שאוהבים באמת. הגוי, גם כשהוא אוהב זה לגרמיהו, הוא אוהב את הספוק שהוא מקבל מהקשר. אבל היהודי באמת אוהב, אוהב את הזולת, כלומר שיש דעת של קדושה בתוך האהבה שלו. זה הסגול שלו, הסגולה. לכן הכח המניע של כל המצוות המעשיות הוא אהבת ה', כמו שכתוב בתניא. אהבה היא בחינת אברהם, שדווקא עליו כתוב "ואברהם זקן בא בימים" – הוא הכח שמניע את כל המצוות המעשיות, עושה לעצמו [לבושים לנפש.}

מצוות יום-יום

ואפי' מצווה אחת כמה פעמים {כל יום צריך לקרוא קריאת שמע, וכיוצא בזה.} [על כל מצווה צריך לחזור כמה פעמים. לדוגמה, לא מספיק להניח תפילין רק פעם אחת בחיים (ובכך לצאת מגדר "קרקפתא דלא מנח...") אלא צריך כל יום, ואם חסר יום אחד אי

² אה"ת בראשית עמ' 2238 (הובא בכרם חב"ד שם עמ')

תפיסא ביה כלל", לא יעזור לך. לתפוס את ה' לא תוכל, אלא אם כן במצוות שאתה עושה – עושה חסד – אתה מתדמה אליו, ובמדה מסוימת יותר מבלימוד, אם כי גם בלימוד יש תופס ונתפס. בכל אופן, הווארט כאן הוא שהכל בהשגחה פרטית, ואם כתוב עליך בשו"ע שמספיק לך "פרק אחד שחרית", זה מה שאתה צריך בשביל תיקון הנשמה שלך.}

את ה"פרק אחד שחרית" הוא אומר במפורש אבל את ה"פרק אחד ערבית" הוא לא מזכיר, רק רומז עליו ב"כו", משמע שהעיקר הוא ה"פרק אחד שחרית" גם קשור לאברהם אבינו, שתקן שחרית.} – מה שלומדים לפני שיוצאים לעבודה. {מדובר באחד שצריך לצאת לעבוד. הוא מתחיל ללמוד, "מבית הכנסת לבית המדרש", אבל באיזה שלב של בית המדרש צריך לומר לעצמו שה' חייב אותי לצאת, צריך להפסיק. אם יש לו חשק להמשיך ללמוד צריך איזו אתכפיא, לסגור את הספר וללכת. בלילה לא ככה, אם הוא רוצה הוא יכול להמשיך, עד שירדם על הספר.

כמה שוה "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"? כתוב ב"היום יום" שבגן עדן מפרשים פרק לשון פירוק למעליותא. כל בקר וכל לילה צריך ללמוד עד שאתה מתפרק, "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" שוה פחד פעמים הוי.}, {מאחר שלא הזמינו לו פרנסתו מן השמים כדי שיהיה פנוי כל היום הרי כך שיערו לבושי נשמתו לפי מקור הוצבה, ודי לה בפרק אחד שחרית. מה שאין כן מי שאפשר לו נענש אפי' על בטול שעה אחת, כמו שמצינו כמה פעמים בוהר, והיינו מאחר שיש לו פנאי ללמוד הרי הוא צריך לעשות לבושיין {הרבה לבושיין.} ואי לא הוי לבושיא חסירא כו' {אם לא עושה את כל הלבושים שהוא יכול לעשות יש לו לבוש חסר וזה פוגם בכל העבודה שלו.}

תברת וגו' שנשמתו אינה יכולה לעלות וליראות באור ה' {קודם דברנו על "לאשתאבא" ו"לאסתכלא", תכלית ה"לעלות" היא "לאשתאבא", אבל תכלית ה"ליראות" היא "לאסתכלא", "כשם שבא ליראות כך בא לראות".}, כמו שנאמר בוהר דהוה לבושיא חסירא כו'

ומי שא"א לו לעסוק בתורה כל היום מפני שהוא בעל עסק ומשא ומתן, די לו בפרק אחד שחרית כו' [למי שצריך בהשגחה פרטית, לצאת לעבוד, ולא יכול ללמוד כל היום כולו, מספיק הלימוד שהוא חייב בו בשביל לעשות את הלבוש של אותו יום. הלשון "די לו בפרק אחד שחרית" קשורה לשם "אל] שדי", עליו כתוב "שאמר לעולמו די" ו"שיאמר די לצרותי" {מדובר באחד שבהשגחה פרטית לא יכול לקיים כפשוטו "והגית בו יומם ולילה". גם הוא נקרא מוגבל, שההשגחה הפרטית עושה ממנו מוגבל, כמה הוא יכול להקדיש לתורה. הוא מדבר כאן לגבי בן אדם שצריך לצאת לעבודה, אך יש עוד מקרה שכתוב בפירוש בהלכות תלמוד תורה, ולא מוזכר כאן, כנראה סומכים שכל היהודים חכמים – חוץ ממי שצריך לעבוד ויוצא ידי חובה כולם צריכים ללמוד תורה, גם עני, גם מחזר על הפתחים, גם זקן, גם חולה, כולם צריכים ללמוד, אבל בכל אופן יוצאים ידי חובה כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה. אחד הדברים שכתובים בפירוש שיש אחד שפשוט אין לו שכל ללמוד תורה כל היום, וגם הוא יוצא בשיעור הקצוב לו, הוא גם מוגבל. כאן לא כתב את המגבלה הזו, אלא רק שצריך לצאת לעבוד.

כנראה הכל קשור יחד, הכל השגחה פרטית – איך שהוא נולד גם בהשגחה פרטית. ה' עושה מה שאתה זקוק לתיקון שרש נשמתך. אחד שלא יכול ללמוד כל היום התיקון שיתעסק בחסד כל היום, מה שיותר חשוב בדור של משיח. הכל השגחה פרטית. גם אם יהיה לך האי-יקו הכי גדול בעולם, עדיין "לית מחשבה

לא לחלל את ה'

"זקן בא בימים" – אברהם, יהושע ודוד

על מי עוד כתוב שהיה זקן בא בימים? על דוד המלך { כמו שנראה תיכף גם על יהושע כתוב "זקן בא בימים", אבל יש משהו מיוחד בדוד שדווקא בו מפטירין בשבת חיי שרה. "זקן בא בימים" שוה אברהם-דוד – משהו פשוט אבל מופלא. משהו יפהפה שהמלמדים חייבים ללמד בחיידר. מכל הגימטריאות שאנחנו עושים אחד ממאה חייבים ללמד בחדר. רצייתי לומר אחד מעשר, אבל... את הגימטריא הזו חייבים ללמד בחדר.

אבל מה? אפשר בכל אופן לשאול – רואים שחז"ל חברו אותם, התורה וההפטרה של חיי שרה, אבל – יש עוד אחד. הביטוי מופיע אצלו פעמיים. אצל כל אחד, אברהם ודוד, זהו שלב מאד מיוחד בחיים בו כתוב "זקן בא בימים". דווקא אצל יהושע גם בפרק י"ג וגם בפרק כ"ג, שעל פי פשט אינם באותו גיל, כתוב "ויהושע זקן בא בימים". כנראה שהוא איזה ממוצע המחבר, שיש בתוכו שתי בחינות.

נעשה גימטריא כזו: "ואברהם זקן בא בימים", "ויהושע זקן בא בימים", "ויהושע זקן בא בימים", "והמלך דוד זקן בא בימים" – ארבע פעמים בתנ"ך שכתוב "זקן בא בימים" – שוה 2211. אתה מכיר את סגולת המספר הזה? לא רבוע, אבל הצורה השניה הכי חשובה, משולש. משולש של 66, בן דוד בין היתר. המשולש של 66 הוא 33 פעמים 67, הסימן הוא בינה (67) לבא (33). הכי פלא כמה אותיות יש בכל ארבעת הלשונויות – 66 אותיות (66) הוא בעצמו משולש, המשולש של 11, ר"ת "זקן בא בימים". { לכן ההפטרה של פרשת חיי שרה, בה כתוב "ואברהם זקן בא בימים", היא "והמלך דוד זקן בא בימים" – לשון שכתובה גם באברהם וגם בדוד (וגם ביהושע).

וזהו ואברהם זקן בא בימים [אברהם עשה מצוות בכל הימים, ולא היה חסר אפילו לבוש אחד. הלבושים גורמים להיות במודעות נכונה – מודעות לאלקות] התכלית כאן היא "וידעתם את הוי"ו". { – ואם לבוש אחד חסר ממילא כל המודעות חסרה. אם רגע אחד אתה לא חושב על הקב"ה אותו רגע חסר, עשית חלל ריק מאלקות, חילול ה' ("ולא תחללו את שם קדשי וגו'") { לא כתוב כאן ההמשך, אבל מאכן אפשר להבין יותר טוב מהו קידוש ה'. (כתוב שתלמיד חכם שהולך ארבע אמות בלא תורה או בלי תפלין זהו חילול ה').

אנחנו תמיד מדייקים שזו המצוה היחידה בתורה בלשון נפעל, "ונקדשתי", 'פון זיך אליין', בדרך ממילא – רמז לכך שהחילול הוא כשאדם מפסיק לרגע לחשוב על ה'. מתי אדם מפסיק לחשוב על ה', על מה הוא חושב? הרי המחשבה משוטטת תמיד. ברגע שהוא חושב על עצמו הוא לא חושב על ה'. למה כתוב "ונקדשתי"? כי אי אפשר לכוון זאת, אין בזה 'אני'. ה"ונקדשתי" באמת הוא שאתה כל כך חותם שוקע שה' כביכול נשאב ונכנס בך. אם אתה "חותם בולט", מבליט – המלה הכי שנואה בחסידות היא 'בליטות', אם אתה בולט ומבליט את עצמך, שזה בעצם רק לחשוב על עצמך – אתה דוחק את רגלי השכינה מכאן. אם אתה חותם שוקע, כמו בפזיזקה, וואקום אוטומטית מושך – אי אפשר להשאר וואקום, הוא מושך מה שסביבו שיכנס בו, "חותם שוקע" מזמין אוטומטית את ה"חותם בולט" של ה'. אתם רק תדאגו לא לחלל את שם קדשי על ידי שלא תחשבו על עצמכם, וממילא "ונקדשתי בתוך בני ישראל". {.

גילאי "זקן בא בימים"

"שלם וחצי", שאברהם הוא החסד, "יומא דאזיל עם כולהו יומין", כללות פרצוף ז"א, והנוקבא שעומדת עד החזה של ז"א, דוד, היא החצי. לכן השלמות של אברהם כפולה מהשלמות של דוד. כלומר, שהסוד של "שלם וחצי" בהקשר הזה הוא סוד פרצוף ז"א לעומת פרצוף נוקבא דז"א, כי בקבלה כתוב שהיא עומדת עד החצי שלו, עד החזה.}

"ואברהם זקן" בן 137

נסיים פה, נמשיך מחר, רק נאמר עוד גימטריא מאד יפה בפסוק "ואברהם זקן". אמרנו שהכל כאן קשור לאברהם. הפסוק הזה הוא בין פטירת שרה וקבורתה במערת המכפלה לבין השידוך של יצחק ורבקה. לכן אפילו במפרשים – תסתכלו – יש מפרשים שהפסוק הזה סמוך לקנין מערת המכפלה, שאז אברהם לא היה בן 140 אלא בן 137. לפי הפשט לפי רש"י, שאומר ש"והוי' ברך את אברהם בכל", בגימטריא בן, והיות שיש לו בן צריך להשיאו, משמע בפשטות שהולך על הסיפור שאחר כך. לפי חלוקת הפרשיות זה הפסוק הראשון של פרשת השידוך, אבל יש מפרשים שאומרים שעדיין ה"זקן בא בימים" הוא אחרי שקבר את שרה, שלש שנים לפני כן, ואז הוא היה בן 137. אנחנו יודעים ש-137 הוא מספר טעון מאד, היום הוא המספר הכי חשוב בפיזיקה.

כמה שוה "ואברהם זקן"? הגימטריא רומז לכך שהוא בן 137, לא כמו שכתוב כאן שהוא בן 140. "ואברהם זקן" שוה תהו, ג"פ 137. "בא בימים והוי'" שוה בדיוק 137. יש פה ג"פ 137 ועוד 137, שכבר ההסתברות לכך היא מאד נמוכה, "מאן דאיהו זעיר איהו [הוכחה] רב[ה]", כמה ש"איהו זעיר", שההסתברות יותר קטנה, ההוכחה יותר גדולה – עוד פירוש ב"מאן דאיהו זעיר איהו רב". אחר כך "ברך" שוה ר"פ 37, גילו של יצחק בעקדה, 137 ו-37 הם זוג. "ברך... בכל" שוה ב"פ 137 (הערך הממוצע של שתי המלים), פלאי פלאים.

בן כמה היה אברהם כאשר נכתב עליו "ואברהם זקן בא בימים" {לגבי יהושע צריך לדייק אם אפשר לדעת בן כמה היה כשכתוב עליו כך, בשתי הפעמים.} ? "וירא אליו הוי'" היה בגיל 99, העקידה בגיל 137, בזמן העקידה נולדה רבקה ופה {פסוק ההקדמה לשידוך יצחק ורבקה, שלש שנים אחרי העקדה.} היא בת 3. יוצא שאברהם בפסוק זה הוא בן 140, 35 שנה לפני שנפטר בגיל 175. 35 נכנס ארבע פעמים בתוך 140. אם כן, יוצא שכאשר כתוב על אברהם שהוא "זקן בא בימים" הוא עבר 4 חמישיות מהחיים {לגבי דוד כתוב בגיל 70, בשנה בה הוא נפטר.}.

אפשר להקביל את כל חמש החמישיות של חיי אברהם לנר"ן ח"י. אם כן, כאשר הוא הגיע לסיום החיה {השלים נפש-רוח-נשמה-חיה.} נכתב עליו שהוא "זקן". כמו שהוא {הרבי} יסביר בסמוך, זקן הוא בחינת החכמה {"זה קנה חכמה", שהיא החיה שבנפש. זה בשביל כתה קצת יותר גבוהה, אבל גם חובה ללמד את הילדים, משהו מכוון לגמרי, שהחיה היא בחינת חכמה, וכשהוא גמר את ארבעת החלקים מהחיים שלו הוא נקרא זקן, "זה קנה חכמה".}, לכן מאוד מתאים שבאותו זמן הוא השלים את מדרגת החיה. מדרגת החיה מקיפה על הנפש מקיף קרוב, היא איננה שכל. כך אדמו"ר הזקן מסביר בתניא על מדרגת החכמה שהיא מעל הטעם וההשגה ואיננה שכל. בכל התניא אין כתר, לכן הוא מסביר את החכמה כמה שמעל השכל, רק בנינה מתחילים להכנס ל{תחום ה}שכל.

אמרנו שאברהם היה בן 140. בן כמה היה דוד בזמן שנאמר בו "זקן בא בימים"? בן 70. מה היחס ביניהם? "שלם וחצי", יחס מאוד חשוב. {כנראה גם כאן שכחו את הווארט. הווארט היה שרבי הלל מסביר את היחס של

סוד חבור אברהם ויצחק – 137

לפי הכלל הזה, כמה שוה "את אברהם"? רק אברהם במספר קדמי, שעולה ז"פ 137. פלאי פלאים. מה הכלל הזה נתן לנו? שכל חלק מחלקי הפסוק הוא כפולה של 137. מה ההסתברות? אפילו אם את הראשון נקח בלי הסתברות, ההסתברות היא 137 בחזקת 3. אם נכלול גם את הראשון יהיה 137 בחזקת 4. כמה שוה כל הפסוק לפי החשבון הזה? 13 פעמים 137, 1781. אברהם עצמו במספר קדמי, "את אברהם", הוא ז"פ 137 והכל יחד יג"פ 137.

הבן של אברהם הוא יצחק – הבן שצריך להשיא אותו – אבל יש כמה פעמים שכתוב בתנ"ך ישחק. כמה שוה ישחק במספר קדמי? 1781, כל הפסוק בחשבון הנ"ל שבו מחשבים את אברהם במספר קדמי (7 פעמים 137) יוצא ישחק במספר קדמי (13 פעמים 137). בספירות היינו כתר-תפארת-יסוד, שהיה שיעור דווקא על שלשתן לאחרונה – "גופא ובריתא חשבינן חד" והתפארת היא בריח התיכון שעולה עד הכתר.

בכל אופן, זו היתה גימטריא לסיום. כדי להמתיק את הגימטריא הזו צריך למצוא מי שאומר שהפסוק הזה הוא עדיין סיום הסיפור הקודם. ברגע שקבר את שרה חשב שצריך לחתן את בנו. רש"י מביא בפשוטו של מקרא שמיד אחרי העקדה הוא התחרט שלא חתן אותו קודם – קודם צריך להתחרט על מה שלא עשית, "סור מרע", ואחר כך לעשות זאת, "ועשה טוב". אפשר לומר שחכה שלש שנים כי רק אז רבקה הגיעה לגיל שלש. אבל לומדים מדת הזריזות מאברהם אבינו, אז יתכן שמרגע העקדה הוא כבר הבין שיש לו בן שצריך לחתן והתחיל לתכנן זאת, אך היה חייב לחכות שלש שנים עד שהכלה תהיה מוכנה להכנס לחופה. אבל הפסוק "ואברהם זקן בא בימים והוי' ברך את אברהם בכל", בבן שצריך לחתן, בהחלט יכול להיות בגיל 137.

"את..." – הוראה לחשב במספר קדמי

מה נשאר בפסוק שאינו 137? רק המלים "את אברהם". יש סוד, שנחדש לכבוד הערב – יש מי שמחדש חי הלכות בכל יום ויש מי שמחדש סוג של גימטריא. האריז"ל כותב שיש אין סוף סוגי גימטריא והכל נכון. צריך להיות סוג שמאד מוצא חן ויש עליו סברא, "סברא דאורייתא". כעת נחדש כלל. לא יודעים מה פירוש המלה "את". מי רצה להשמיט את כל ה'אתיך' מלשון הקדש, מעברית? [בן גוריון]. בדיוק, רואים ששייך מאד לביטוי הממסד כאן. חשוב מאד שנסביר את המלה "את", שלא יבוא מישהו וישמיט מלה זו ח"ו. "את" היינו מ-א עד ת, וכעת הכלל החדש שלנו הוא שכל "את" בתורה הוא סימן לחשב את המלה הבאה במספר קדמי, מ-א עד ת. מספר קדמי היינו חישוב כל אות מ-א עד אליה, וכשמגיעים ל-ת שוה סך כל האותיות, 1495. בכל קוד הסוד של הקודים הוא שמלה היא בעצם הוראה לעשות פעולה מסוימת. עכשיו נפרש שתפקיד המלה "את" הוא הוראה לחשב את הדבר שכתוב עליו "את". כתוב ש"את" טפל לדבר הבאה, אבל הוא בעצם הוראה לחשב את המלה במספר קדמי. זה כלל שאיני יודע אם נשמע מעולם, שמחדשים לכבוד היום הזה.

נסביר יותר טוב מה הפעולה הזו רוצה להדגיש. מהו מספר קדמי? שהדבר משתלשל ויוצא מהשרש, שכל אות יוצאת מ-א, מדגיש את הקדמות באלף-פלא של כל דבר שנמצא בעולם, כי מהות כל דבר היא שמו בלשון הקדש, כמו שכתוב בתניא. מי שלא רוצה את ה"את"יך, במה הוא כופר? בקדמות של כל דבר באלף, באלופו של עולם. כל דבר, כל אות וכל מציאות, כל פרט ופרט, הכל יוצא מאלף, צריך לעשות חשבון מ-א עד שאתה מגיע לפרט הזה.

הארץ", הארץ במספר קדמי, שוה 1306. ביחד, "את השמים ואת הארץ" שוה 2761. נצורף "בראשית ברא אלהים ו [ל 'ואת', רק ה'את' באה להורות לחשב את המלה הבאה במדפר קדמי, לא ו החיבור]" (1208) ונקבל שכל הפסוק עולה 3969, 63 (שם סג) ברבוע, ט"פ אמת, אמת היא סוד המספר 9 שנשאר 9 לעולם ועד (כל כפולת 9 עולה 9 במספר קטן אחרון). ס"ת "בראשית ברא אלהים" הם אמת, מתוך ו"פ סופי תיבות אמת במעשה בראשית. כל הפסוק בחשבון הרגיל עולה משולש 73, חכמה, אבל בכתבי הארז"ל 73 היינו עב ד-סג, סג עם י אותיות, ובחשבון שעשינו כל הפסוק הראשון עולה סג ברבוע כנ"ל, ט"פ אמת. בתחלת חומש שמות, איפה מודגש המלה "את"? "את יעקב" – "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב". מה ה"את" השני בחומש שמות? הראשונה לגמרי מודגשת, "את יעקב", איפה כתובה עוד פעם המלה "את" בחומש שמות? "אשר לא ידע את יוסף". "אלה תלדות יעקב יוסף". שני הפסוקים האלה, "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב" (עד "את יעקב") "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", בחשבון הנ"ל = 5202 = הרבוע הכפול של 51, סוד "מצא אשה [= חי פעמים טוב] מצא טוב" (אשה פעמים טוב), ודוק.

אם היה בגיל 137 הרסנו את כל הדרוש של שבועים, אבל הרווחנו משהו יפה. אם הוא היה בן 137 ודוד בן 70 הם יחד אור – הרבה פעמים בתורה דווקא 137 מתחבר ל-70 ואז יוצא אור, אין סוף. מה שרוצים כאן שהגבול ישתאב בבלי-גבול, שהסוף יתחבר עם האין-סוף. עד כאן לעכשיו. [כשמחברים "ואברהם זקן בא בימים" ל-137 מקבלים אברהם-יהושע-דוד]. לפי זה אולי באמת היה בן 140, אבל סוד החבור הוא 137.

דרשת "את השמים ואת הארץ"

[כעת שיעורי הבית הוא לדרוש כל אתין שבתורה?] לזה התכוונתי, נראה איך זה עובד על הפסוק הראשון בתורה, אי אפשר לומר כלל בלי דוגמה. "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". איפה אותו אחד, שלכבודו לא נזכיר את שמו, רצה להוציא את ה'את'ין? דווקא בפסוק הזה, החל מהפסוק הזה, הוא לא הבין למה צריך את ה'את'ין שם. כל הסודות בתורה אמורים לעבוד על הפסוק הראשון בתורה. לפי זה, כמה שוה? רק אומר לחשב את "השמים" ואת "הארץ" במספר קדמי. למה? התורה אומר "בראשית ברא אלהים", צריך שתהיה לך מודעות שה' ברא שמים וארץ, שהכל יוצא מאלקים, "ממך הכל", ולשם כך צריך לחשב במספר קדמי.

"את השמים", השמים במספר קדמי, שוה 1455, אצילות-בריאה-יצירה-עשיה. "ואת

דער פרומער וארא (4)

יארצייט מרת בריינה-מלכה ע"ה גינזבורג

א. בטול וזכך | ב. הספר "דור ודור" | ג. עבודת הצדיקים – התעצמות עם האין

בנשמות בטול וזכך הם משה רבינו ואליהו הנביא. אליהו הנביא זכך את הגוף שלו בתכלית. כבר מאז שנולד הוא היה זך, לכן העיבור שלו היה יב חדש, ומכיון שהיה זך בתכלית הוא עלה בסערה השמימה, נשמה בתוך גוף. ואילו אצל משה רבינו, שהעיבור שלו היה ז חדשים וגם הם למקוטעין, ששה חדשים ויום, העיקר היה בחינת בטול, "ונחנו מה".

הבטול הוא סוד שם מה וידוע שאליהו הנביא זכור לטוב הוא סוד שם בן, אליהו בגימטריא בן. בן עם הכולל הוא זכך ו-מה עם שני כוללים הוא בטול (יחוד מה בן הוא סוד מהיטבאל, 97, המספר הראשוני האחרון לפני 100 – עד 100 יש 26 מספרים ראשוניים החל מ-1. אותיות בא במהיטבאל רומזות להוספת ב כוללים לשם מה וכולל א לשם בן).

התכלית – זכך הגוף

יש מעלה מיוחדת, כמו "אשת חיל עטרת בעלה" – בן הוא בחינת אשה ו-מה הוא בחינת זכך – בזכך החומר. ה' שם אותנו כאן כדי לזכך את החומר. בנשמה מרגישים בטול, אבל ה' שם אותנו כאן כדי למלא את תכלית הכוונה של דירה בתחתונים על ידי זכך החומר, עד ש"אבן מקיר תזעק". כמה שוה אבן? זכך. באמת כתוב בתניא ש-אבן היא שם בן, אליהו, עם עוד א משם אחר. לעתיד לבוא לב האבן הופך להיות לב בשר, לשון בשורה, בשורת הגאולה – לא שמפסיקה להיות אבן, אלא הופכת לאבן מאירה, אבן חן. זהו זכך בתכלית.

א. בטול וזכך

לחיים⁸ להנחת-תפילין! נפתח עם האות הראשונה של המאמר, אחרי הניגון של המאמר. ניגנו את הניגון החדש.

חלוקת מאה ל-בטול ו-זכך

לחיים לחיים. נתחיל עם משהו בנוגע לבעלת היארצייט של היום, שגם נולדה וגם נפטרה באותו יום – סימן של צדיקים גמורים – ביום הולדתה ה-מז. כתוב בחסידות שהגיל של צדיקים מיוחדים הוא "ימי שנותינו בהם", ארבעים ושבע, אחר כך יש גיל שני של "שבעים שנה" וגיל שלישי של "ואם בגבורות שמונים שנה", אבל המדרגה הגבוהה יותר נקראת "בהם". כך היא השלימה את שנותיה מיום ליום, "בהם" שנים, וכעת עברו עוד 53 שנים – היום היא בת מאה, שלמות, שלמות של יפי, יפעמים י.

על החלוקה הזו של מז ו-נג דברנו הרבה פעמים בעבר, בהקשרים שונים, שזהו זוג מושגים המשלימים זה את זה לסוד המאה – בטול (מז) ו-זכך (נג). בטול הוא גילוי האורות, מצד "פנימיות אבא פנימיות עתיק", אבל זכך הוא זכך הכלי, בחינת "פנימיות אמא פנימיות עתיק". ידוע, כך כתוב בכתבי האריז"ל, ששרש אמא עילאה יותר גבוה משרש אבא עילאה, לכן יש מעלה מיוחדת בזכך אפילו לגבי בטול.

⁸ נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

הראשוני ה-16 ו-נג הוא המספר הראשוני הבא אחריו, הראשוני ה-טוב, ה-אבן הוא טוב. ה- בטול הוא הוה, אבל ה-אבן, ה-זכוכ, "אבן מקיר תזעק" ר"ת אמת, כמו "אמת מארץ תצמח", הוא הראשוני ה-17.

טענת גולדבאך

אם כן, נשאלת שאלה מאד חשובה במתמטיקה, שאלה שעד עצם היום אין לה פתרון ויש אומרים שהיא הבעיה הכי עמוקה שיש במתמטיקה – היא נקראת על שם אחד שקוראים לו גולדבאך (Goldbach's conjecture) – גדולי המתמטיקאים ניסו להוכיח זאת ולא הצליחו. כל הדברים שאי אפשר להוכיח אפשר להראות על ידי מחשב שצודק עד גבול מסוים. להוכיח הכוונה לגמרי, בלי מחשב. עם מחשב כבר הגיעו למספרים גדולים מאד שזה נכון – אבל לא הצליחו להוכיח.

מה הטענה שלו? משהו פשוט ביותר, שכל מספר זוגי אפשר לכתוב כחבור של שני מספרים ראשוניים. דבר לכאורה פשוט, אבל זו אולי השאלה הכי עמוקה בכל המתמטיקה. הייתי חושב שיהיה משהו שקשה להבין אותו. זו חידת המתמטיקה.

אפשר לצמצם את הכלל הזה ולומר שאני לא רק רוצה לכתוב מספרים זוגיים כחבור של שני מספרים ראשוניים, אלא שמה שמענין אותי הוא דווקא מספרים זוגיים שהחבור שלהם הוא שני ראשוניים עוקבים. כבר מאד קל, כי אני רק כותב את המספרים הראשוניים לפי הסדר שלהם ומחבר אותם שנים-שנים. יש 1, 2, 3, 5, 7, 11, 13 וכו'. למשל, 11 ועוד 13 יוצא 24 – זהו מספר שאפשר לכתוב אותו כשני ראשוניים עוקבים. השאלה כמה מספרים כאלה יש עד 100. אם נתחיל מהמספר 3 (רק ראשוניים לא זוגיים), העוקב הראשון שוה 8, השני 12, השלישי 18 וכך הלאה. איפה יהיה הזוג 47 ו-53, שעכשיו מענין אותנו. אם תבדקו – קל מאד

אצל אמא הבטול היה במשך החיים – "אחליפו דוכתייהו", החיים שלה הגיעו ל-בטול (כך לגבי כל נשמה שבסוד "ימי שנותינו בהם" – "בהם" היינו מה עם ב, ב כוללים כנ"ל), ואז הנשמה לכאורה יצאה מהגוף – וכעת עברו עוד זכוכ שנים, והנשמה שוב מתחברת לגוף, כי זכוכ הוא דווקא בתוך הגוף.

כל הנושא קשור מאד למה שלמדנו אתמול במאמר על הבחינות של "ליבטל ולהכלל", כי כל הנשמות צריכות "לאשתאבא בגופא דמלכא". הוא אומר שהנשמות נשאבות בגוף המלך דווקא בצאת הנשמה מהגוף, אבל כמו שאמרנו הרגע זהו לא התכל'ס, התכל'ס הוא נשמה בגוף – שעולים בסערה השמימה כמו אליהו, ואז "מצא מין את מינו" והוא נכלל בגוף העליון, כמו חדש טבת ש'הגוף נהנה מן הגוף". התכלית היא שהגוף כל כך יתעלה ויזדכך עד שהוא יכלל בגוף העליון. זה מה שקורה כעת, ב-יפי שנים שמתחלקות ל-מז ו-נג, בטול ו-זכוכ. להבטל היינו ה-מז ולהכלל היינו תוספת ה-נג, הזכוכ, שמביא לשלמות ההתכללות בה'.

חלוקת רבוע למספרים ראשוניים עוקבים

רבוע הוא שלמות ההתכללות, אין דבר מורכב כרבוע. יש דבר מורכב ויש דבר פשוט. בחכמת המספר, מספר ראשוני הוא פשוט, לא מתחלק בשום דבר חוץ מאשר בעצמו וב-1. כל מספר ראשוני מסמל פשיטות. מספר לא ראשוני הוא מורכב, הוא הכאה – כפל – של לפחות שני מספרים ראשוניים, אם לא יותר. כל מספר כותבים לפי המרכיבים הראשוניים שלו. אבל הכי מורכב, מושלם בהרכבה שלו, הוא רבוע – מספר כפול עצמו.

כבר יש תופעה מיוחדת בחלוקה הזו של 100 ל-47 ו-53, שרבוע מתחלק – לא בהכאה אלא בחבור – לשני מספרים ראשוניים. עוד יותר יפה, ששני המספרים הראשוניים האלה הם עוקבים. לפי סדר המספרים הראשוניים מז הוא

הוא השם של "שכינה ביניהם". טף-טף הוא כמו קיום מצות "פרו ורבו", שיהיו לפחות שני ילדים, בן ובת, טף ועוד טף.

יש עוד שם, כותבים את שם הוי' בחילוף האותיות הבאות, כוּזו, שעולה הוי' (כו) אחד (זו) – זהו שם שהבעש"ט מאד אהב, השם שכתוב מאחורי המזוזה. הבעש"ט אומר שצריך לכוון את השם הזה – בו יה הופך להיות כו, כמנין כל שם הוי', וה-וה הופך להיות זו (כמו "עם זו יצרתי לי", "עם זו קנית", "עם זו גאלת") – וזו סגולה לראות את שם הוי' בתוך כל דבר במציאות, בתוך כל 'זו' במציאות. כך כתוב בספר כתר שם טוב. האריז"ל אומר שאם ממלאים את השם הזה במילוי אלפין (כמו שם מה) – כף ואו זין ואו – הוא שוה 193. אלה שלשת הדברים בקבלה שמציינים ששויים 193. אמרנו ש-מז ו-נג ברבוע הם הוי' פעמים מספר זה.

כוונת ע"ס בסיום קריאת שמע

אמרנו שהעיקר בתורה במספר 193 הוא "אני הוי' אלהיכם". כעת נאמר כוונה שאפשר לכוון כל יום בקריאת שמע: הפסוק האחרון בק"ש הוא "אני הוי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני הוי' אלהיכם", היחוד שלו הוא שמתחיל וחותם "אני הוי' אלהיכם". לא זו בלבד, אלא שלפי אדמו"ר הזקן כשרוצים להשלים את רמח תיבות קריאת שמע – היה על זה שיעור גדול פעם – כופלים שוב "אני הוי' אלהיכם" ואז אומרים "אמת". כך שיש ג"פ "אני הוי' אלהיכם" ועוד אמת, עשר מלים.

עשר המלים האלו הן כנגד עשר ספירות: "אני" תמיד בקו האמצעי, "הוי'" בקו ימין ו"אלהיכם" בקו שמאל, "הוי' אלהיכם" משלימים. "אני הוי' אלהיכם" הראשון היינו כתר-חכמה-בינה; "אני הוי' אלהיכם" השני תפארת-חסד-גבורה, לכאורה הופך מסגולתא לסגול, אבל שרש התפארת למעלה, סוד היכל

– תראו שהוא המספר ה-14 עם התכונה הזו (אלו 14 המספרים: 8 12 18 24 30 36 42 52 60 68 78 84 90 100).

אם תחבר את כל 14 המספרים האלה, עד 100, הכל שוה שבת (הדילוג השני של 7 מספרים עד 100, סוד השבת: 12 24 36 52 68 84 = 100 שלום – שבת שלום. יש כאן ברצף אליהו [52] הנביא [68] חנוך [84]. המספר האמצעי, 52 = שלום במספר סדורי, השאר = 18²). הכל היה בשביל החשבון הזה, הנחמד. שבת הוא היהלום של שם הוי' ב"ה, כל המספרים מ-1 עד 26 וחזור מ-26 עד 1. זה רק לומר שיש כאן איזו תופעה יפהפיה בחשבון בחלוקה של בטול ו-זכך שנותנת שלמות של מאה.

חיבור רבועי הראשוניים

רק נשלים את הווארט הזה: אם זהו זוג כל כך מיוחד, 47 ו-53, וגם כל המספרים האלה, עם התכונה הדומה, יוצאים היהלום של שם הוי' – נחבר את הרבועים שלהם. ביחד הם שויים מאה, אבל כמה שוה 47 ברבוע ועוד 53 ברבוע? יש 50 באמצע, וכאן יש פלוס 3 ומינוס 3, מה שמאפשר לחשב די בקלות אפילו בלי מחשב. 47 ברבוע הוא 2209 ו-53 ברבוע הוא 2809, וביחד 5018.

המספר הזה הוא כפולה של שם הוי' – אף שאין שום סבה שיצא כפולת שם הוי' – הוי' פעמים 193. בכתבי האריז"ל 193 הוא שלשה דברים, הכל שמות קדש שקשורים לשם הוי'. הדבר הפשוט בתורה הוא שלש המלים, שמופיעות הרבה מאד פעמים, אבל הכי חשוב הוא חיתום קריאת שמע, "אני הוי' אלהיכם". אם כן, שני המספרים האלה ברבוע יוצאים הוי' פעמים "אני הוי' אלהיכם".

מה עוד כתוב באריז"ל לגבי 193? יש שם קדוש שנקרא "שם המחשבה", טטפטיה – טף-טף-יה, שתי טפות, כתוב שעל כל טפה שיוורדת מלמעלה יש שתי טפות שעולות מלמטה, ו-יה

יעלה הכל 1644 = 4 פעמים תהו = 12 פעמים
 137 = "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל
 נפשך ובכל מאדך", כמבואר סוד מספר זה
 באריכות במ"א. עד כאן לגבי המספרים מז ו-נג
 שמשלימים למאה, כאשר העיקר הם המושגים
בטול ו-**זכוך** והקשר שלהם ללשון אדמור"ר
 הזקן "ליבטל ולהכלל", כאשר תכלית
 ההתכללות היא לא רק בצאת הנשמה מהגוף
 אלא כמו אליהו הנביא, נשמה בתוך גוף. זה
 רמוז בלשון "לאשתאבא בגופא דמלכא" גופא,
 הגוף מושך את הגוף, לא רק את הנשמה.

ב. הספר "דור ודור"

הגדרת הדורות ב"דור ודור"

כעת אפשר להמשיך לקרוא בפנים. ננסה
 לסיים את החלק של מה שכבר היה עליו
 שיעור. לפני כן, בהשגחה פרטית מופלאה,
 אתמול – ביום ההולדת ה-113 של השווער –
 יצא הספר שלו. מעל 30 שנה שאי אפשר
 למצוא את הספר הזה. יש פה כמה נכדים – זה
 הספר של סבא משה. קוראים לו "דור ודור" כי
 הוא מתאר את כל הדורות שעברו על עם
 ישראל במאה השנים האחרונות ויותר. הדור
 ברוסיה וכו'.

נקרא איך הוא מכנה את הדורות האלה, מתאר
 את הדורות דרך החיים האישיים שלו. הדור
 הראשון הוא עדיין בחו"ל, הוא מתאר את
 הגעגועים והסבל ועלילות הדם שהיו שם. לדור
 השני הוא קורא 'דור עברה', העליה לארץ,
 העליה הראשונה והשנייה. אחר כך לדור
 השלישי הוא קורא 'דור מלחמות'. הדור הבא
 נקרא 'דור תקומה'. הדור האחרון אצלו – הוא
 נפטר לפני 31 שנה – מבגין והלאה, שהוא הרי
 הכניס את בגין לתפקיד שלו כראש המחתרת
 (הוא היה תקופה קצרה ראש המחתרת והוא
 העביר לבגין), ולדור מאז שהוא עלה לשלטון
 הוא קורא 'דור תהפוכות'. כמובן שהוא מאד

הרצון שמעל היכל אהבה והיכל הזכות. כאן
 כמו שמסביר בשער היחוד והאמונה ש"הוי'
 אלהיכם" הם חסד וגבורה. בדרך כלל שם הוי'
 הוא תפארת, אבל שם מסביר שהם החסד של
 ההתהוות והגבורה של הצמצום; אם שוב
 אומרים, ביחיד, "אני הוי' אלהיכם" כבר שייך
 ליסוד-נצח-הוד. כתוב בפירוש ש"אני" לשון
 און, "כחי וראשית אוני", הזרע של היסוד,
 ספירת היסוד. הפעם השלישית שאומרים "אני
 הוי' אלהיכם" היינו יסוד-נצח-הוד. ואז הסיום,
 החותם בסוף, הוא אמת. אמת יכולה להיות
 ביסוד, אבל כאן – שזו המלה העשירית –
 האמת היא מלכות, לפי הכוונה של אבולעפיא
 ש-**מלכות** בגימטריא **הכל אמת**. אם האמת באה
 לסכם, שהכל אמת, זו מלכות. **הכל אותיות
 כלה**, גם מלכות.

אם כן ג"פ "אני הוי' אלהיכם" ועוד **אמת**
 היינו כנגד עשר הספירות. כמה עולה הכל יחד?
 עשר המלים שוות **השגחה פרטית**. 1020, י"פ
אמונה, שם **איהיה**, כאשר מחשבים ה-א כאלף.
 ממוצע כל המלים כאן הוא **אמונה** והחותם הוא
אמת, "איהו אמת איהי אמונה". 1020 עולה גם
 ד"פ **נהר**, סוד ארבעת הנהרות היוצאים מן הגן.
 יש הרבה דברים חשובים במספר הזה.

כעת נחבר אותו יחד עם עשר הספירות. כמה
 שוות עשר הספירות? כל אחד צריך לדעת –
 2868. הגימטריא הכי מופלאה במספר הזה היא
 ששוה בדיוק "עשרת הדברים" במילוי ("עשרת
 הדברים" היינו עשרת הדברות): **עין שין ריש**
תו הא דלת בית ריש יוד מס. גם זו גימטריא
 שכל אחד צריך לזכור. אם מחברים את עשר
 הספירות עם **השגחה פרטית** הכל יחד שוה
 3888, ג"פ **לו** ברבוע (ו בחזקת 4). יש הרבה
 דברים שעולים **לו** ברבוע, **אהרן** וארבעת בניו
נדב אביהוא אלעזר איתמר, משה בן עמרם
יהושע בן נון, ועוד.

עוד רמז אחד לגבי המספרים **מז ו-נג**: אם
 נחשב ערך האותיות **מז ו-נג** השרש המילוי
 מילוי המילוי והקדמי (כנגד כחב"ד כנודע)

צעיר מאד, הוא ארגון תקות ישראל. אחר כך הקים עוד תנועת נער בשם צעירי ציון, עדיין בפולטבה. בתל אביב היה ממקימי ההגנה. אחר כך הקים צהר, את תנועת הרכבים, אלו שרצו להתנחל מעבר לירדן, מה שהיום ירדן. היו בני נוער, ציונים חזקים, שרצו להתנחל לא כאן אלא בירדן, שגם שייכת לנו. אחר כך הקים את גדוד מגיני השפה בתל אביב. אחר כך הקים את אגודת השומר (לא השומר הצעיר...) בגליל. אחר כך את ברית הבריונים, יחד עם אבא אחימאיר, שיש הרבה סיפורים עליו וגם תמונה מאד יפה שלהם כאן. אחר כך הוא הקים את האצ"ל ואחריו את ברית החשמונאים, החלק הדתי של האצ"ל. בין השאר, אחד התניכים שלו היה הרב שאר-ישוב הכהן, שנפטר לא מזמן, הבן של הנוזיר. אחר כך הוא הקים את הלח"י, שפרשו מהאצ"ל, כי אצ"ל לא היו מספיק טובים. אחר כך משהו חדש, אחר לגמרי, בשנת 43 – אגודה למען השבת. אחר כך הוא הקים את מחנה ישראל ואחר כך אגודה למען אסירי ציון בציון – בחורים ששמו אותם בבית סהר הבריטים. היום יש מהדורה חדשה של אותו דבר עצמו. קראו לארגון הזה "לאסירינו", כל הבחורים ששמו אותם בבית סהר אז.

מזה, גם כנראה חשובה כאן הסמיכות, הסדר, אחרי שעושים את ארגון הבחורים שיושבים ככלא הדבר הבא הוא להקים את צעירי אגודת חב"ד, צא"ח. אחרי שמקימים את צא"ח אפשר להקים את תנועת חרות. אחר כך אגודת "אל הר ה'", הר הבית. אחר כך את "תנועת החשמונאים", לא ברית החשמונאים. מיד עם קום המדינה בטלו את המחטורות, כולל החשמונאים, אבל כולם נשארו חברים ובתשל"ח הוא הפך זאת לתנועת החשמונאים, בכל אופן לעשות פה שינוי במדינה. אחר כך הוא הקים את "התחיה", בראשות יובל נאמן. שני הדברים האחרונים, במ"ב ובכ"ה, הן תנועות נוער, "שבות הארץ" ו"שבי ציון". שם

התאכזב, וגם אמר זאת, ושמעתי בעצמי איך בגין בוכה לו בטלפון שהוא בגד בכל העקרונות שלו.

הפרק האחרון לפני הסוף נקרא 'השיבה למקורות היהדות בימינו'. הוא כבר מנבא, ממש בסוף הספר, את מה שאנחנו קוראים דור התשובה. זה כבר הדור הבא, שחוזרים בתשובה. כל מי שחבר בגל עיני או בתנועת דרך חיים בע"ה יקבל אחד הספרים האלה. אם יש פה במקרה מישהו שלא חבר בגל עיני הוא יכול לתקן זאת על המקום, ואז הוא גם יקבל ספר אחד בחנם בע"ה.

רק לכבוד הספר הזה, שיצא לאור אתמול, ביום ההולדת שלו: כמה שוה דור ודור (שם שהוא נתן בעצמו, וכך הוא בנה את הספר, להראות איך הדורות מתחלפים, "דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת")? 426, תנועת הנער שלנו ותנועת חב"ד בכלל, בית דוד. כל חב"דניק טוב עושה בית חב"ד, ששוה בית דוד. יש משהו דווקא בדוד שמרגיש איך "דור הולך ודור בא". במיוחד צריך להוסיף שכל חבר בתנועת הנוער בית דוד ודאי מגיע לו.

הקמת ארגונים

בשביל חב"ד, הוא מתאר את הקמת כפר חב"ד, כל ההתכתבות עם הרבי. הוא גם מתאר איך הרבי נעשה רבי. הוא היה בתוך הועד של 5-6 אנשים שבחרו ברבי אחרי הסתלקות הרבי הקודם. כאן בארץ היו בחירות, מי ימשיך. כל הסיפורים של המחטרת וכל הסיפורים של הקמת חב"ד בארץ. הוא גם היוזם המקורי של מבצע שבע מצוות בני נח, שאז הרבי כתב לו שעוד לא הגיע הזמן, וכעבור כמה עשרות שנים הרבי יצא עם המבצע. הראשון שכתב, שרטט והציע שכבר הגיע הזמן לעשות זה הוא. בעמוד הראשון רואים את כל הארגונים שהוא הקים או שהיה מהמקימים, כולל תנועת חרות. מה הוא הקים? ארגון הנוער הראשון שהוא הקים עוד בחו"ל, בפולטבה, כשהוא היה נער

$1600 = 40^2$. והיינו שבשרשו העליון אברהם אבינו הוא בחינת נוני ימא (אור המאיר מעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא). **נון ימא = זקן – "ואברהם זקן". דג טהור = ברכה**, וכמו שנאמר לאברהם אבינו – **"והיה ברכה". אברהם = אהיה ברכה (רוס"ת אהבה. אמ"ת = ה"פ בטול, ה"פ בהם). אהיה ברכה** בהכאה פרטית = 1227 – אלף אורות המאירים **בברכה**, ברכת אברהם, סוד "יהי אור" כנודע}, **אברהם הוא אור האהבה**.] שהיא האהבה לה' לדבקה בו ולהבטל ולהכלל (כמו שראינו, כל פעם משתמש בביטוי הכפול הזה). {באורו ית' }להכלל בתוך האור, המשותף בין וירא ל-וארא.

"קנה חכמה", "קנה בינה" ו"אמת קנה"

שיחיה בבחי' זקן זה קנה חכמה {הוא מפרש את הפסוק "ואברהם זקן". חז"ל אומרים שעד אברהם לא היתה זקנה, תכונת הזקנה מתחילה מאברהם. איך מפרשים זקן? "זה קנה חכמה". זקן נוטריקון זה-קנה והוסיפו את המלה חכמה. מה כבר צריך לקנות בחיים? הפסוק במשלי אומר "קנה חכמה". יש "קנה חכמה", יש "קנה בינה" ויש "אמת קנה ואל תמכר".

אם כבר הזכרנו את הפסוק הזה, הוא קשור להלכות תלמוד תורה, המהפכה השניה שכעת גמרו לערוך את חלק הנגלה שלה. איך דורשים בהלכות תלמוד תורה "אמת קנה ואל תמכר"? שאסור ללמד תורה בשכר, ואף על פי כן "אמת קנה". אם הרב שלך עובר עבירה – בכלל פלא, שאסור ללמוד מרב עבריין, אבל אם רק בכסף, שלוקח כסף על זה שמלמד אותך ואין לך מישהו אחר שילמד אותך, אז "אמת קנה". כלומר, לפי הפירוש הזה של חז"ל "אמת קנה" היינו להשתתף בעבירה של מישהו אחר. ובכל זאת, "ואל תמכר", שאף על פי כן – אף על פי שלמדת בכסף, אסור אבל בלית ברירה – כשאתה בא ללמד מישהו אחר אל תעשה מה שהרבי שלך עשה לך. "אמת קנה" אתה, אם אין

פגשתי את אילן תור, הוא היה חבר בארגון האחרון שלו, מי שמכיר. זו רשימת הארגונים. הספר באותה עריכה, רק בעיצוב חדש ומהודר ועם תמונות שלא היו בקודם. ממש מאד כדאי שכל אחד יקרא את הספר. לחיים לחיים.

ג. עבודת הצדיקים – התעצמות עם האין

נמשיך לקרוא את המאמר של אדמו"ר הזקן מאיפה שהגענו (השיעור הקודם בפונט דוד; התוספות החדשות בפונט פרנקריל וכשהן משובצות בגוף הדברים בסוגריים מסולסלות):

אור אברהם

כי מדת אברהם {דברנו על הגיל שלו, כמה היה שכתוב בו "ואברהם זקן בא בימים".} [הכל פה מסתובב סביב אברהם. גם בציטוט של הפסוק בתחילת המאמר הוא מצטט רק עד אברהם – "וארא אל אברהם וגו'" – את שאר האבות הוא רק רומז ב"וגו'". וגם "וירא אליו הוי'" מדבר על אברהם, "אליו" הכוונה לאברהם. גם במלה "וארא" וגם במלה "וירא" יש אותיות אור {וארא – אור-א, וירא – אור-י. ב"פ אור עולה ואהבת, כמו שכתוב בתניא. וארא כפולת 13 ו-וירא כפולת 7. וירא אותיות אורי, "הוי" אורי וישעי". כנראה וארא יותר גבוה, כמו אור הכתר, אור ה-א, ו-וירא, אור-י, הוא האור של י ספירות מחכמה ולמטה שבכולן נעוץ אור החכמה, "נקודה דנעיץ", ה-י של שם הוי'. בכל אופן, המאמר כאן מדגיש את אברהם דווקא. "ואברהם זקן וגו'" אותיות אור בהם, אור הבטול ד"פנימיות אבא פנימיות עתיק" כנ"ל.

בהכאת אותיות, אור (א פעמים ו פעמים ר) = 1200 = קשקשת ובהם (ב פעמים ה פעמים ס) = 400 = סנפיר – שני סימני דג טהור (ד של דג = 4, ד פעמים ג = 12, היינו רמז לסנפיר, 400, וקשקשת, 1200). $20^2 = 400$, וביחד עם 1200

אבינו, אבל אמרנו שה"זה" שבתוך ה"זקן" של אברהם הוא כבר משה רבינו, כמו שנאמר לאברהם אבינו "שכרך הרבה מאד" ר"ת משה, כמבואר בכתבי האריז"ל. "זה קנה חכמה" הוא משה רבינו שבתוך אברהם. על משה רבינו כתוב שנקרא משה "כי מן המים משיתהו", יצא מן המים (בחינת נוני ימא. היינו מה שאברהם אבינו הוא בחינת נוני ימא כנ"ל, שרש נשמת משה שבתוך אברהם אבינו).

חידוש שמים וארץ בהנחת תפילין כל יום

כשהבחור שהולך להיות בר מצוה אמר את המאמר הוא אמר ששמים אותיות שם-מים. שמים הם גם אש ומים וגם שא-מים, יש שלשה פירושים, אבל העיקר, הפשוט, הוא שם-מים. יוצא כאן אחד הסודות של הנחת תפילין שאפשר לכוון כל יום, משהו פשוט שאיני זוכר אם פעם למדנו. הנושא כאן הוא "זקן בא בימים", "ימים יצרו ולו אחד בהם" – אלה שני הפסוקים שמביאים על מצוה שעושים כל יום – ויש לכך שתי דוגמאות עיקריות, שכל יום קוראים קריאת שמע, לא די במה שקראת אתמול, וגם כל יום חול מניחים תפילין, לא מספיק מה שהנחת פעם אחת בחיים כדי לצאת מגדר "קרקפתא דלא מנח תפילין".

אם הקב"ה לא יברא את העולם כל יום הוא יחזור להיות תהו, אין ואפס, צריך לחדש מעשה בראשית כל יום וכל רגע. מעשה בראשית הוא "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", כמו שלמדנו אתמול. איך רמזו בתפילין? כוונה יפה ופשוטה לכולם, במיוחד למי שמתחיל להניח תפילין, שתפילין של יד ותפילין של ראש הם כנגד ארץ ושמים. תפילין של יד הם כנגד הלב, בו יש את יסוד האש, כמו שכתוב בתניא, ואילו במח יש את יסוד המים.

אף על פי שיש דרוש ששמים היינו אש ומים, אבל העיקר הוא שם-מים (כנ"ל) או שא-מים. לכן "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך". ראינו ב"ט כסלו ששם ושמים הולכים

ברירה, אבל "ואל תמכר", אתה עדיין מצווה ללמד בחנם – "מה אני בחנם אף אתם בחנם". כמו שמשה רבינו למד מפי הקב"ה בחנם כך צריכים ללמד הלכה בחנם. אף על פי שמישהו למד אותך בשכר, "אמת קנה", אתה אל תעשה ככה אלא תלמד בחנם. ווארט מופלא שככה מפרשים "אמת קנה ואל תמכר".

שוב, כתוב "קנה חכמה קנה בינה". קנה הוא חצי יש ו-יש הוא חצי כתר. כתוב בקבלה שיש תוך אורות בכתר, ויש שני מזלות, מזל עליון שמאיר לחכמה ומזל תחתון שמאיר לבינה. קודם כל, הכתר מתחלק ל-יש עליון ו-יש תחתון, שהם בעצם כמו עתיק ואריך, והדיקנא הוא מאריך שמתחלק לשני קנים, קנה אחד לחכמה וקנה אחד לבינה, "קנה חכמה קנה בינה". זו גימטריא מאד חשובה בכתבי האריז"ל. אם יש "קנה חכמה קנה בינה" צריך לומר ש"אמת קנה" היינו הדעת שמחברת אותן.

"זה קנה" – קנין האין

נראה איך הוא מפרש את ה"זה קנה חכמה" כאן. שוב, המלה חכמה לא מפורשת ברמז של זקן, זה קנה. איפה כן מרומזת המלה חכמה? צריך לפרש ש"זה קנה" היינו שצריך לקנות את ה"זה", רמז לקנין דרגת נבואת משה רבינו. כל הנביאים נתנבאו ב"כה אמר הוי'", אספקלריא דלא נהרא, ומוסיף עליהם משה רבינו שנתנבא ב"זה הדבר אשר צוה הוי'". במוחין, "זה" הוא חכמה. (זה במילוי – זין הא – שוה חכמה). נכון. אותיות המילוי, החלק הנסתר, הן אין – "והחכמה מאין תמצא". זה, שרש [12] מילוי [73, חכמה] מילוי המילוי [310, יש] קדמי [43] = 438 = 6 פעמים חכמה, ודוק.}

שיהיה בחי' חכמה בחי' אין {אותיות המילוי של זה הן אותיות אין, זין הא כנ"ל. גם זה אני או אני הוא, יש כמה ואריאציות.} דהיינו בחי' אחדותו ית' האמיתי נקנה בקנין נפשו האלוקית {המלה בחסידות היא עד שהתעצם עם הענין לגמרי. כאן מדברים על אברהם

הבטול הוא במח והזנך הוא בלב, והתכלית היא הלב.²

שוב, זה דרוש בכלל למצות תפילין – מתחילים מתפילין של יד, יסוד האש בלב, האש עולה ברצוא (ומעלה גם מ"ן, מים תחתונים בוכים ועולים כטבע יסוד האש). תפילין של יד הם רצוא ותפילין של ראש הם שוב (כידוע בסוד ציור האות א, י מלמעלה ו-י מלמטה כו, ומבואר בדא"ח שה-י מלמטה עולה ברצוא וה-י מלמעלה יורדת בשוב), מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך. באמת כתוב ש"רצוא" הוא בלב, "אם רץ לבך" בלשון ספר יצירה, אז "שוב". באיזה כח? של מח שליט על הלב. הדבר הפנימי שמח שליט על הלב היינו שהוא הופך את הכיוון, את התנועה, עושה "שוב" מה"רצוא" שבלב. זו תכונת משה, בחינת שמים.

אחד-אין-אור

כל זה היה להסביר מה ש"זקן" הוא "זה קנה חכמה". הוא מחבר כאן שלש מילים יחד – אחד-אין-אור. כל שלשת הדברים האלה הם בחינות של חכמה, וזקן הוא מי שקונה בנפש שלו את האין של החכמה, את האור של החכמה, את האחד, האחדות של החכמה, כמו

² בטול-מח זנך-לב = 180, פנים, מים-מים, יחוד המים העליונים שיורדים מן השמים, המח, והמים התחתונים העולים מן הארץ, הלב, המים היוצאים מיסוד האש. הערך הממוצע של ארבע המילים = מה-אדם שעולה לב אחד לאבינו שבשמים, הכל בסוד "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" [העליון]. יש בפסוק זה ז תבות והוי' אותיות – הסימן, ז פעמים הוי' = יעקב, "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון". מים פנים פנים לב אדם אדם = 572 = כב פעמים הוי' ב"ה, סוד כו-כב, "דרך כוכב מעקב". כל הפסוק עולה אני פעמים הוא, סוד חכמה כנ"ל, "חכמת אדם תאיר פניו".

יחד, "שם חדש" ו"שמים חדשים", שיהיה הלימוד לשם שמים. יסוד המים הוא במח, בו יש חידושי תורה. דווקא משה רבינו (משה אותיות השם, [תפלה] למשה" אותיות לשמה, לשם שמים), שמגלה תורה מן השמים, לא מן הארץ, הוא מה שיש על הראש ומזה יראים הגוים, אין להם את זה בכלל, שייכים רק לארץ. כלומר, כשרואים שהיהודי הוא שמים פוחדים, "ויראו ממך".

"רצוא ושוב" בלב ובמח

יש את הווארט המפורסם ש"את השמים ואת הארץ", ש"הארץ" רומז ללב (באידיש). למה? חז"ל פרשו שארץ לשון רצון, "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה". איפה הרצון שורה? הוא הרעותא דלבא, הנקודה הפנימית שבלב. יש גם רצון במח, כמו שכתוב בתניא בענין מח שליט על הלב, היינו הרצון שבמח, שאפשר לומר שהוא אש-מים (התכללות האש במים), אבל מה שפנימיות הלב שליט על המח היינו ארץ מלשון "שרצתה לעשות רצון קונה". נקודת פנימיות הלב היינו נקודת הרצון הפנימי והעצמי של הנפש.

לכאורה ביסודות אש גבוהה ממים, אבל כבריאת העולם איך נעשתה האש? מתי היא נבראה בכלל? לא בששת ימי בראשית. האש חתה עד שאדם הראשון נברא וגם חטא וגם היתה שבת, ובמוצאי שבת הוא הוציא אש מאבנים. האש יצאה מהאבן. דברנו קודם על אבן, על זכור, וכמו שיש אבן טובה כך האש נבראה בתחלת מעשה בראשית מהאבן. האבן הוא הלב, לב האבן, ומתחילים לצאת ניצוצות אור מהאבן במוצאי שבת. מברכים "בורא מאורי האש" זכר לאש של אדם הראשון. גילוי האש הופך אותו למבשר הגאולה, כמו אליהו הנביא, שגם הוא בחינת הלב, הזנך כנ"ל.

שהוא מפרש את הפסוק על דרך "נעשה ונשמע", שקודם צריך "נעשה", הימים, ואחר כך "נשמע", "זה קנה חכמה", דהיינו הדערה ער וההפנמה, שמפנים את האור והאחדות לתוך עצמו. הוא יכול להפנים את ה"נשמע" רק אם יש לו הרבה "נעשה", הרבה "ימים". { שהם הם בחי' הלבושים שעל ידם נקנה בנפשו להתפשט ולהתלבש בו אור א"ס ב"ה ממש ואחדותו האמיתי { כל המושגים: אור, אחדות, אין, זה, חכמה – הכל מתלבש ונמשך בו אם יש לו "ימים", אבל הוא חייב את הימים. }.

"ולו אחד" על ידי "ולא אחד"

וזהו {ימים יוצרו} ולא אחד בהם, ולו קרי בו"יו { כמה שוה ולא-ולו בהכאת פרטית? 942, לחלק ל-3 – ממוצע כל פעולה – שוה ש-די, השם שהוא מדבר עליו שהתגלה לאברהם, "וארא אל אברהם באל {לא הפוך} שדי", "שאמר לעולמו די". אז שם ש-די רמוז בתוך הכתיב והקרי, לא רק כאן אלא כל פעם שיש את התופעה של ולא-ולו. }.

שממשיך בחי' אחד בהם { ה-ו הוא המשכה, שממשיך לתוך הימים. יש כאן "בהם", בהם שנים של בעלת ההילולא של היום. איך אני יודע ש"בהם" היא קצבת ימים? משני הפסוקים יחד, גזרה שוה, "ימי שנותינו בהם" ו"ימים יוצרו ולו אחד בהם". הפשט שהמלה "בהם" הולכת על ה"ימים". פלא, "ימים" הם 100 ו"בהם" 47, מה שקורה היום, שה-בהם מקבלת השלמה של נג ונעשית שלמות של "ימים", זכוך על גבי הבטול, ואז ה"לאשתאבא בגופא דמלכא" יכול להיות בשלמות לגמרי, כולל הגוף והלבושים. { בהימים הנ"ל {זה ההסבר היותר פשוט. תמיד הקרי הוא יותר פשט מהכתיב, הכתיב הוא לדרשה. } הפשט שצריך להמשיך את ה"אחד" בתוך ה"בהם", בתוך ה"ימים". }.

ולא כתיב באל"ף שאין האחד האמיתי הוא אור א"ס ב"ה מתלבש בהם ביחוד גמור

שעכשיו יכתוב לנו, שהאחדות חודרת ממש לתוך הלב שלו. יש לו בנפש אין ואור. הערך הממוצע של אחד-אין-אור במילוי = תורה – "אורייתא מחכמה נפקת". המספר הבא בסדרה הרבועית המתחילה אחד-אין-אור, 13 207 61, הוא 451. עד כאן = 732 = אני פעמים הוא, סוד חכמה כנ"ל. המספר הבא הוא 793 = 13 פעמים 61, אחד פעמים אין. עד כאן = 1525 = אין פעמים אין במ"ס. המספר הבא הוא 1233 = 9 פעמים 137, 3 פעמים תהו. המספר הבא הוא 1771 = עז פעמים חדוה, הארבעון של 21, אהיה. עד 10 מספרים = 50 פעמים 281 = אחד-אין-אור. עד 13 מספרים = 31941 = 351, הוי' במשולש, פעמים 91, אחד במשולש {שעולה אהיה פעמים "הוי' אחד" ברבוע}!

"ואברהם זקן" על ידי "בא בימים"

להתפשט ולהתלבש בו ממש בכדי להבטל ולהכלל באור ה' ממש כמו שנאמר בזהר לאשתאבא בגופא דמלכא { כשהיא בתוך הגוף, כמו שאמרנו. } , כדבר הנשאב בנפש האדם ונתפס ונקלט בו עד שנעשה עמו לאחדים ממש { הוא מפרש כאן שאיבה בשני הכיוונים. הוא אומר שאני צריך לקנות אין, אחד ואור, חכמה, בתוך נפשי, ואז אני יכול להשאב בגופא דמלכא. אני שואב לתוך עצמי ונשאב לתוך ה'. }.

הוא ע"י כי בא בימים { השאיבה של אור ה' היא על ידי כלים. כלים = 100 = ימים. הוא מפרש שהימים הם כלים כדי לקבל את האין והחכמה והאחדות וה"זה". איך הוא מפרש את "ואברהם זקן בא בימים"? כמו בהרבה פסוקים, שהחלק השני הוא תנאי שקודם לראשון – איך הוא זקן, איך הוא קונה חכמה? על ידי שהוא "בא בימים", כך כותב כאן.

קודם הוא צריך לבוא בימים, שיהיו לו הרבה תורה ומצוות ומעשים טובים, כל יום להניח תפילין, כל יום לקרוא קריאת שמע. זאת אומרת

לכאורה אפשר לשאול אותה שאלה: המשמעות הפשוטה של "כל ימיו בתשובה" משמע ברצף, בלי הפסק, כל רגע. אם הבעיה של צדיק היא איך הוא יכול להחזיק ראש ולא להסיח דעת אפילו חלקיק שניה, לא יתכן, לכאורה אפשר לשאול אותו דבר לגבי תשובה, איך יכול לקיים את "כל ימיו בתשובה" לפי המשמעות הפשוטה, כל הזמן? בסדר, שיעשה תשובה פעם ביום, אבל אם הוא דורש קודם בדרך קשה, א בייזע חסידות, נדרוש אותו דבר כאן. מאי נפקא מינה?

צריך לומר ש"כל ימיו בתשובה" הוא באמת מצב תמידי, אבל לא חייב להיות במודע. הצדיק נמדד רק לפי המודע שלו, לכן אם הוא מסיח דעת אפילו לרגע מה' הוא פגם, הוא חלל. לא מספיק שהוא ודאי מאמין בלא-מודע. אבל תשובה היא תנועה נפשית שלפעמים היא במודע אבל היא יכולה להיות, אפילו רוב הזמן, ברקע. אין להיות צדיק ברקע, זו המעלה של בעל תשובה.

ככה חייבים להסביר בפשט וזה נכון, כי התשובה עצמה חודרת לתוך הלא-מודע של הנפש. כל הענין של תשובה הוא להגיע ללא-מודע, וממילא כשאדם גם קנה את התשובה היא פועלת, נמצאת אצלו בלא-מודע. הוא מוגדר, הוא מסומן, זה בעל תשובה – לא יעזור לו שום דבר – כי באמת ככה, שהתשובה אצלו היא עצמית, היא הוא. אי אפשר לומר זאת על צדיק, הצדיק צריך כל פעם להוכיח את עצמו שאתה צדיק, לעשות משהו, להצדיק את הצדיקות. בעל תשובה לא צריך להצדיק, כי כל הענין של תשובה אינו צדק אלא משהו אחר. זה מתאים למה שכתוב כאן בהמשך, שלבעל תשובה אמתי יש קשר ישיר לה', לא דרך תורה ומצוות – הקשר השלישי, שגם לא חייב להיות מודע בכלל. צריך להיות דבר שהוא עצמי. התשובה הכי גדולה היא שהוא באמת לא שם לב לעצמו בכלל, שהוא לא כאן, כפי שנקרא בהמשך.

ואמיתי כראוי לה לאותה נפש שתוכל לאשתאבא בנופא דמלכא עד מלאת מספר הימים דוקא {עד מלאת ימיו בעולם, "ולא"}. אפילו אצל משה רבינו, הוא משיג את שער הנון רק כאשר מסתלק. אצל משיח לא יהיה ככה אלא נשמה בגוף, הכל זכוכ. אם כן, הוא דורש "לו" עם ו כאשר "לא" עם א. ה-ו היא גם המשכה, רומזת להמשכה בגוף, ה-ו היא תפארת, "תפארת גופא", ו"ולא" היינו התפשטות הנשמה מהגוף. ברגע ההתפשטות, התפשטות הגשמיות, יש המשכה, דבר והיפוכו. {שנקצבו לה להיות בעולם הזה כדי לקרות ק"ש כל כך פעמים ולהתפלל וללמוד כ"ב כנ"ל ולתן צדקה כ"ב {ה' קצב כמה הוא צריך לתת צדקה.} ולכן ארו"ל שמי שלא קרא ק"ש פעם א' מעלין עליו כאילו לא קרא מימיו {כי עשה חלל, כמו שלמדנו אתמול על "ולא תחללו את שם קדשי"}. {שוב, הוא אומר בחריפות גדולה, שאם יום אחד לא קראתי קריאת שמע – כאילו לא קראתי אף פעם, ממש א בייזע חסידות.} כמו שאמר הרבי הרש"ב, שהמאמר הזה הוא חסידות זועפת מאד.}[, ובן לענין ביטול תורה ח"ו {אם בטל פעם אחת תורה, כנראה שאף פעם לא למד תורה. על זה כתוב "הכרת תכרת"}.

עד כאן החלק של הצדיקים {עד כאן סיום פרק א במאמר, מתוך ארבעה פרקים.}

ג. בושת התשובה

מכאן הוא עובר לבעלי תשובה:

תשובה תמידית לא-מודעת

אך אין כל אדם זוכה לזה [הכוונה שאף אחד לא זוכה לזה...] שיהיו כל ימיו שלמים ולא יחסר מהם אפי' שעה אחת ורגע א' {מדבקות ה', זה לא מצוי.}, והעצה לזה ארו"ל שיהיו כל ימיו בתשובה.

צדקה כעצה לבושה

לומדים כאן דרוש של פרשת וארא, אבל באיזה הקשר דורשים בחסידות ששבת היא בושה? "לך א-דני הצדקה ולנו בשת הפנים", התחושה של סליחות. יש כמה וכמה שלבים של תשובה. הפסוק "שובה ישראל" הוא בשבת שובה, אבל מה שתשובה היא בושה הוא ההכנה לימים נוראים, הסליחות. כל הסליחות מתחילות "לך א-דני הצדקה ולנו בשת הפנים". בסליחות של חב"ד מודפס בהתחלה מאמר של אדמו"ר הזקן על הפסוק הזה, כל החסידות של סליחות היא "ולנו בשת הפנים".

אם אומרים ככה, "לך א-דני הצדקה ולנו בשת הפנים", אפשר גם להסיק מכאן איזו עצה. אומרים שה' עושה את הצדקה ואנחנו רק מתביישים בעצמנו, שאיננו ראויים לצדקה שה' עושה אתנו. משמע מהפסוק הזה שכמה שה' מרחם ועושה אתנו צדקה, מחיה ומפרנס אותנו, רק עושה לנו עוד יותר בושה, שאיני ראוי לכך כלל וכלל. בכל אופן, איזו עצה אפשר להוציא מזה? הרי יש מצוה להתדמות אליו יתברך, "והלכת בדרכיו". קוראים אותה בפרשת "כי תבוא", שהרבה פעמים מוציא שבת שלה היא שבת סליחות. שם יש את המצוה "והלכת בדרכיו", "מה הוא רחום אף אתה היה רחום", ובא לידי ביטוי בפועל במצות הצדקה. מכאן אפשר ללמוד שמי שמתבייש בעצמו, העצה שלו היא צדקה. בכלל כתוב באגרת התשובה שעיקר העצה בימינו היא צדקה. כאן יש ווארט שמי שמתבייש בעצמו העצה שיתן הרבה צדקה. מי שלא מתבייש אין לו מוטיביציה. כדאי שכולם יתביישו ויתנו את כל הכסף, ואז "כולי האי ואולי" תכפר על עצמך.

הווארט יוצא מהפסוק "לך א-דני הצדקה", הצדקה של ה'. רק שמופיע שם שם א-דני, שם של כנסת ישראל, שהצדקה הזו היא טבע שבא בתוך שם אדנות, המלכות, כנסת ישראל. "ולנו בשת הפנים" – לנו שוה שם אלהים, בגימטריא הטבע. כמה שוה המלה בושה? 313, מספר

[על ידי התשובה משלימים את הפגם שנעשה כשלא מקיימים את כל המצוות. כתוב בזהר "לתת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל אורייתא וקוב"ה". בפשטות כתוב שישראל קשורים בתורה והתורה קשורה בה'. אבל, שואל הרבי, אם כך יש רק שני קשרים – אמנם יש שלשה דברים, אבל רק שני קשרים מקשרים אותם. הרבי עונה שיש קשר שלישי סמוי (וכמו שהקשר סמוי, הוא פועל בחלק הסמוי של הנפש.), המחבר בין ישראל לקב"ה שלא דרך התורה – זהו קשר התשובה (ואפשר להגיע למדרגת "כל ימיו בתשובה"). לכן מי שפגם לפי התורה יכול לתקן זאת על ידי התשובה.]

בושה – מהמודע אל הלא-מודע

{ כעת הוא מגיע לעיקר הווארט שלו: } וענין התשובה כי שובה אותיות בושה { שובה, כמו שבת שובה – "שובה ישראל עד הוי' אלהיך כי כשלת בעונך" }, וכן תשוב אותיות בושת [עיקר התשובה הוא להתבייש בעצמי].

זה החידוש של הפרק, ומכאן נבין שלא תמיד במודע. בושה היא לא תמיד במודע. ישראל הם בישנים, "בעבור תהיה יראת הוי' על פניכם", מי שיש לו יראה-בושה על הפנים לא תמיד מודע לכך. בעל תשובה הוא אחד שיש לו בושה. הוא לא משתמש כאן בביטוי, אבל הבושה הכי קיומית היא שאדם בורח מעצמו לגמרי – מחזיר מהמודע ללא-מודע. הוא מוציא אותי מהמודע.

מה הטבע של מי שמתבייש? מאחל לעצמו שכולם ישכחו, שגם הוא ישכח, שכל הסיפור הזה יצא מהעיתונות. אם הוא לא מתבייש לא אכפת לו מה שיכתבו עליו. אם הוא מתבייש הוא כל הזמן חושב מתי ישכחו את הכתבות האלה, המשמיצות. כל תנועת הנפש של בושה היא התעלמות, עד שהוא רוצה לא להיות כאן בכלל.

פחות מבייש. אני צריך להגדיל את רוממות א-ל ואת שפלות האדם, וכך עושה מהמבייש נכבד שפחות בושה ומהמתבייש נקלה שפחות בושה. זו העצה.

כמו בן כשישים האדם אל לבו כל מעשיו ודבריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה {הדבר שהוא מתבייש ממנו}, ויעמיק בשכלו גדולת ה' אשר הוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמיה כלא חשיב {כאן הוא לא אומר שמכיון שה' גדול יש פחות בושה אלא להיפך}, ואיך הוא עומד עליו ורואה במעשיו המגונים בעיניו, וצופה ומביט כל מחשבותיו ובוהן כליות ולב [כמו הביטוי בתניא שהרבי הכניס ב-יב הפסוקים: "והנה הוי' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי"]. ולית אתר פנוי מיניה, בודאי יפול עליו הבושה ממנו ית' {כל זה כאשר הוא עדיין יש. הרי בעולם הזה כולנו יש. התשובה היא להתבייש. יש כנראה קשר בין המלה להתבייש ל-יש, כל זמן שאתה יש ואתה ביש, אם אתה יש-ביש ודאי שעליך להתבייש}.

רגע של בושה

ובחי' בושה זו יש לה כמה בחי' מרום המעלות עד סוף כל דרגין, וסביביו נשערו מאד {חז"ל דורשים את הפסוק "וסביביו נשערה מאד" על הצדיקים, הנמצאים "סביביו" של הקב"ה {כלומר, קרובים}, ומסבירים שהם מדקדקין על עצמם כחוט השערה, שאפילו דברים קטנים שהם עושים נראים להם כעבירות גדולות. {כך מגדיל את הדבר שהוא מתבייש ממנו.} [[ומדקדקין על עצמם כחוט השערה שרואין בעצמם כי פנה לבם ומחשבתם מדביקות וקרבת אלוקים ועבורתו, שבו ויבושו מגדולת ה' העומד לנגדם תמיד {כל לשון אדמו"ר הזקן רומזת לפסוקים. כאן הוא משתמש בביטוי 'שבו ויבושו'. כולם אמורים לדעת. מתנגדים ודאי ידעו, כי זה בתחנון... אנחנו חסידים פחות

השראה, שיותר מיוחד גם מרבוץ. זהו מספר ההשראה ה-13, ו-13 עצמו הוא מספר השראה (השלישי). מספר השראה של מספר השראה, שאולי הוא מספר ההשראה הכי חשוב. מספר ההשראה ה-13 הוא **בושה**. למה זה רומז? שבבושה של קדושה, שהיא בעצם "כל ימיו בתשובה", יש השראה אלקית, השראה של אחד (13). כל קבלת הבעל שם טוב. אם יש לך השראה תחדש חידושי תורה ותעשה מעשים טובים. לא הייתי חושב שדווקא בושה היא סגולה להשראה. כעת אני רואה שבבושה היא השראה שבהשראה. נמצא שהבושה היא סגולה גדולה מאד להשראה.

בושה והתאיינות

וכמו למשל כשאדם עושה דברי שטות ואח"כ רואה שאחרים רואין אותו מיד נופל עליו בושה ומתבייש מאד, והכל לפי המבייש {מי מסתכל עליו}. והמתבייש {אני, שעשיתי שטות}. ולפי הדבר שנתבייש ממנו {איזו שטות עשיתי. הוא לא סתם אומר שלשה דברים, אחר כך הוא יפרט. אם הקב"ה מסתכל עלי, מי כאן המבייש ומי המתבייש ומה הדבר שיתבייש ממנו. לכאורה ה' מבייש אותי, אך לא ברור. לכאורה ברור שאני המתבייש, ואם אני המתבייש סימן שה' הוא המבייש, בזה שהוא מסתכל עלי. יפה שה' יבייש אותי? למה בושה היא לברוח מעצמך?

הווארט שמי שמתבייש, בעצמו יתאפס ויהיה אין, ובכך יפתור את הבעיה של הבושה. אם המתבייש הוא שום דבר אין כאן כלום, אין בושה. יש כאן איזה 'מלכוד 22', שמצד אחד צריך כל הזמן להתבייש, אבל העצה לא להתבייש היא להתאין, ואז אין מתבייש. זה ווארט חשוב, לכן הוא מדהיש שיש מבייש ומתבייש. [שאלה: בהלכה עיקר הבושה כאשר המבייש נקלה והמתבייש מכובד. כאן הפוך.] זו העצה, מי שלא רוצה להתבייש שיתאין. גם עונה על השאלה, ככל שה' יותר גדול ונכבד

שחורה שמכערת את כל המפה. הזהר אומר על האור שלפני האצילות "כתר עליון אף על גב דאיהו אור קדמון אור צח אור מצוחצח, אוכס איהו קדם עילת העילות" {הצ"צ מאריך זאת מאד בביאורו, אם נגיע למאמר "וארא" כפי שהוא בפלח הרמון.}, למרות שהאור הזה הוא צח ומצוחצח עדיין הוא שחור (אוכס) לגבי עילת העילות שמעליו. לשון הזהר הזה הוא המקור לתחושת נקודה שחורה על גבי מפה לבנה.

{יש כאן עוד ווארט חשוב שהסברנו. יש תשובה תתאה שהיא על עבירות, ויש תשובה עילאה שאינה על עבירות דווקא, תשובה על עצמי, על הקיום שלי. אם אני יש ודבר נפרד בפני עצמו, קודם כל זה שקר – האני הזה הוא חתיכת שקר אחד גדול – והוא פוגם באמת, בלובן של ה'. יש שתי בושות, כמו שיש שתי שבתות, שבת תתאה ושבת עילאה. בושה תתאה היא מעבירות, שמתבייש במה שעשה, "הדבר שמתבייש בו", ותשובה עילאה, בושה עילאה, היא קיומית. כדי לחלק קראנו להם בושה עובדתית ובושה קיומית, בושה על מעשים ובושה על עצם הישנו שלי, שאני קיים.} הבושה מעבירות שעשיתי היא בושה טכנית יחסית, עשיתי משהו לא טוב ואני מתבייש בו, זו בושה עובדתית. אבל פה הוא מחדש שיש בושה קיומית, בושה על כך שאני נמצא בכלל, נקודה שחורה על מפה לבנה.

סוד "שלשה סדינין הן"

כאן החוזרים היקרים שלנו שינו, וכשעברתי לא היה אכפת לי, אבל כעת כן נשנה. בהשקפה ראשונה אין הבדל. המשל כמו שכתוב בחסידות, לפי זכרוני, היא סדין. אדם מתבונן שאור אין סוף הוא כמו סדין לבן, ואם אני חושב על עצמי – בכלל המודעות העצמית שלי – היא כמו כתם שחור על הלובן העליון. מה שאני עושה כתם על הסדין גורם לי בושה

מכירים, אבל צריך להכיר – "ישוּבו יבושו רגע", שלש המלים האחרונות. מה חשוב כאן? זו דוגמה שאדמו"ר הזקן סתם כותב איזה ביטוי, איזה ניב, והוא מתכוון לפסוק – בלי לכתוב וגו' או כיו"ב – והמלה שלא מצטט מסבירה את כל מהלך המאמר. מה הוא מסביר במאמר? שבושת הצדיק היא שלרגע אחד הסיח דעת מה'. זה משהו מופלא, "ישוּבו יבושו רגע", הבושה היא של רגע. הוא משאיר לנו לזכור את הפסוק הזה.}.

{בעצם מה שהוא כותב בדער פרומער ווארא} זו תורה של מורנו הבעל שם טוב על הפסוק "אשרי אדם לא יחשוב הוי' לו עון". הפירוש הפשוט בפסוק הוא – אשרי אדם שה' לא מוצא לו עונות. אבל מורנו הבעש"ט דורש – אשרי אדם שעבורו "לא יחשוב הוי'", כשהוא מרגיש שהיה איזה רגע שהוא לא חשב על ה', נחשב "לו עון", הוא מרגיש אותו כעון חמור {הוא מתבייש אם רגע לא חשב על ה', מתבייש מרגע, "רגע באפון"}.}

נקודה שחורה על בד לבן

הבושה היא אחת המדות הטבעיות של היהודים {ביישנים}. אמנם כתוב ש"ישראל עזין שבאומות", אבל הבושה התחדשה במתן תורה. במתן תורה כתוב "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", היראה מפילה בושה על האדם {יראה שנקראת בושה, היא פועלת בושה}. – ממתן תורה קבלנו בטבע בושה {ההשראה שקבלנו במתן תורה, כמו שהסברנו}. זוהי הדרגה הגבוהה של בושה, שנקראת "ירא בשת" {בוזה כתוב ש"בראשית" אותיות ירא-בשת, ה' ברא את העולם כדי שנגיע למדרגת ירא-בשת, המדרגה שהגענו אליה במתן תורה, "בעבור תהיה יראתו על פניכם"}.}

המשל לכך הוא שאדם מרגיש שיש מפה לבנה גדולה מאוד ולבנה לגמרי, והבעיה היחידה שהוא נמצא עליה כמו נקודה קטנה

הסדין של עולם המלבוש

הסדין הראשון שהוא שכיבה כנראה סדין של העולם הזה, ששוכבים עליו, מדרס. הסדין השני, יותר רוחני, הוא וילון – הרקיע התחתון – עדיין טמא טומאת מת. אבל הסדין העליון מהו? אמרנו כדי לדבר על סדין לבן אין סוף, וכאן זה סדין של צורות שהרוקם מעתיק – מסתכל ומעתיק. צריך להסביר שזהו סוד עולם המלבוש.

יש מאמר מפורסם, שאנחנו אוהבים מאד להביא מרבי אייזיק, בו מוסבר שאנו רואים את עולם המלבוש כבגד לבן מוחלט, ולא מבחינים את הצורות הדקות שיש בתוך המלבוש. מי היחיד שהיה יכול לראות את הצורות האלה? אדמו"ר הזקן. ככה רבי אייזיק כותב לחבר ילדותו שנשאר מתנגד. כדי לתאר לו את גדולת אדמו"ר הזקן הוא אומר לו שאדמו"ר הזקן הוא רופא עינים, שבבגד שאנחנו רואים כלבן הוא רואה ציורים דקים. כשיש הרבה גוונים ומשהו מסתובב מהר רואים אותו לבן, תופעה ידועה בטבע, במדע. קח מעגל עם כל הצורות והצבעים ותסובב מהר אז תראה לבן. אדמו"ר הזקן הוא אחד שיכול להביא אותך למצב כאילו אתה מסתובב יחד עם הגלגל הזה, וממילא אתה נח איתו, ממילא אתה רואה את כל הצורות שלו.

מה אין סוף הצורות שיש שם? כל מה שעתידי להברא בעולם הזה. על עולם המלבוש כותב שה' שער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל, ההשערה שלפני הצמצום הראשון. הסדין השלישי, שטהור מכלום, באמת הוא סדין של צורות, אבל לנו אחרי הצמצום הוא לבן טהור. כעת אפשר להבין יותר את הפגם שאני פוגם בנקודה השחורה, לא רק שאני פוגם את הלבן שמבחינתי, אלא שאני פוגם גם שם באיזו צורה, תכנון של ה' למען השלמת כוונת הבריאה, כמו שכתוב שבהשגחת ה' כל פרט נוגע לכל הפרטים. כך גם מסביר "בא בימים", שכל יום-לבוש שייך להכל, ואם חסרת יום

קיומית, שאני פשוט רוצה להתאיין לגמרי, לא להיות כאן, כי אם אני כאן זה פוגם בלבן של הסדין. אתמול למדנו משנה אחת, שבלעדיה לא הייתי משנה אלא משאיר מפה. **סדין** שוה 124 ו-**מפה** שוה 125, כמעט אותו הדבר... היה אפשר להשאיר. אבל ברגע שראיתי את המשנה אמרתי שכנראה איך שאמרתי יותר טוב.

כתוב כאן בכלים פכ"ד, שאומרים ביארציט, משנה יג: "שלשה סדינים הן", סדין הוא אחד הכלים שיש בהם שלש מדרגות, כמו שהסברנו אתמול שרואים בהם שכמה שאתה יותר גדול אתה יותר טמא וכמה שאתה יותר קטן אתה יותר טהור, הגיון פרק כ"ד בכלים, ואם תתאפס תהיה לגמרי טהור. יש 17 דברים שמראים בהם את ההגיון הזה בפרק, "מאן דאיהו זעיר איהו רב". הדוגמה ה-13 היא סדינים:

העשוי לשכיבה [סדין לשכב עליון] טמא מדרס [פשוט]. לוילון [יש סדין שהוא כדי לתלות, וילון – הרקיע התחתון, השביעי, בו ה' מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. יש סדין שהוא בעצם וילון, הרקיע התחתון בחז"ל, והוא] טמא טמא מת [ולא טמא מדרס. לא שוכבים עליו, אבל – כותב הברטנורא – השמש קצת מתכסה בו כשעובר מחדר לחדר. לפעמים משמש למשהו, לכן טמא טומאת מת אבל לא טומאת מדרס. [יש סדין שלישי: ושל צורות טהור מכלום [יש סדין שהוא רק בשביל צורות, לא משתמש שום שימוש, ולכן הוא טהור לגמרי. אומר הברטנורא על הסדין הזה: "בגד שהוא ביד רוקם ובו מיני צורות כדי לראות בו לעשות כמותו בבגד אחר". למי שרוקם בגדים יש בגד, שכנראה תולה על הקיר, והוא רק כדי לראות בו דוגמה ולהעתיק ממנו כדי לרקום על בגד אחר. אותו בגד שהוא רק כדי לראות את הצורות ולהעתיק ממנו, לרקום לפיו בגד אחר, טהור מכלום.]

רקע. הרקע הזה הוא מה שיהודי פשוט, כמו שהבעש"ט אמר שיהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות, גם לו יש את הבחינה של נמנע הנמנעות, והביטוי שלו אצל היהודי הוא "כל ימיו בתשובה".

(שאלה: למה לבקש שלא תהיה בושה?)
אם מיוחדים עם ה' אין בושה. לכן מבקשים "ייוחד לבבנו", שנהיה מיוחדים עם ה' בכל המדרגות, ועל ידי זה "ולא נבוש לעולם ועד" } לא נרגיש את הבושה, אבל בכל מדרגה יש יותר בושה. }., כי לעולם ועד יש בחי' בושה זו עד רום המעלות בלי יהודי הלב בו ית',

הבושה על העבודה הקודמת (עבודת ה' של

הרס"ג)

פי' ע"ד מ"ש במ"א מענין השתלשלות העולמות עד אין קץ כמו שנאמר הכל ירוממוך סלה, וכל מה שהאדם עולה בהשגתו ותבונתו למעלה מעלה בנדרות א"ס ב"ה תקטן בעיניו יראתו ודבקותו הראשונה } לכן כמה שעולה יותר גבוה הוא יותר מתבייש. }., והיא כאין ממש וכאילו לא היתה לו שום יראה כלל [כמה שעולים יותר גם מרגישים יותר שכל העבודה שלי לא שוה מאומה לגבי ה' } לגבי מה שמגיע לה', שהוא אין סוף.} – אני מרגיש שכל העבודה הקודמת היא גארנישט – וממילא מתביישים בה הרבה יותר } כמה שיותר גבוה – עוד יותר. }., לכן אמרו חז"ל שצריך להיות "כל ימיו בתשובה", כל הזמן עולים יותר ויותר בתחושה של הבושה. ככל שאני עושה יותר תשובה אני מרגיש עוד יותר כמה שאני מלא בפגמים ועוד יותר אני מרגיש שצריך לעשות תשובה } הביטוי הוא תשובה על תשובתו, לעשות תשובה איך עשיתי תשובה. עשיתי תשובה וזה היה שקר. }., התשובה לא עוזרת...}

וכמשל הרואה את המלך פתאום שמתבושש מדברו שרבר בלא ראות } הוא

כאילו לא עשית כלום. הכתם השחור שלי פוגם באיזה צורה, ופוגע בכל כוונת הבריאה, זו עוד יותר בושה. צורות שוה בשת, שבת.

"ולא נבוש לעולם ועד"

וזהו ויחד לבבנו כו' ולא נבוש לעולם ועד } שאומרים בברכת אהבת עולם, לפני קריאת שמע. גם בשמו"ע, "ולא נבוש כי בשם קדשך בטחנו". פעמיים בתפלה מבקשים "ולא נבוש", אף שאין פסוק כזה בתנ"ך – לפני קריאת שמע ובברכת "על הצדיקים", בה הנקוד הוא שורוק, ברכה של יסוד בעליה, למי שמכיר את כוונות שמו"ע. סיום עליה של הצדיק-היסוד הוא "ולא נבוש". כאן מביא מברכת "אהבת עולם" שלפני קריאת שמע. } [בכל רמה יש בושה, אפילו במדרגות הכי גבוהות. אדרבא, במדרגות הגבוהות יש יותר בושה } כמו "כתר עליון דאף על גב איהו אור צח אור מצוחצח אוכם איהו קדם עילת כל העילות"}. לכן צריך לבקש "ולא נבוש לעולם ועד", על כל הרמות שיש בהן בושה } איפה שלא תהיה, כמה שתעלה מחיל אל חיל, איפה שיש יותר חיל יש יותר בושה. כמו שהסברנו בשיעור, גם איזה 'מלכוד 22', אתה רוצה לא להתבייש אך ככל שאתה מתקדם ועולה אתה מתבייש יותר. זה הווארט של "כל ימיו בתשובה".

כמה שוה נבוש? לא בתנ"ך, אבל בתפלה בשני מקומות חשובים. שוה משית. אף על פי שמבקשים "ולא נבוש", כנראה יש משהו מאד משיחי במלה "נבוש"}. {משיח בא להחזיר אותנו בתשובה תמידית. היה רמז שלא אמרנו, "כל ימיו בתשובה" שוה 831, הביטוי הכי עמוק שיש על עצמותו יתברך בחסידות – יש לנו פרק גדול עליו, בספר אשא עיני – "כל יכול, נושא הפכים], נמנע הנמנעות". מי שיודע שלא יכול להיות צדיק, אומרים שהעצה שלו להיות "כל ימיו בתשובה". אבל, כמו ששאלנו, יש אותה בעיה. אלא מה? התירוץ שלנו היה ש"כל ימיו בתשובה" לאו דווקא במודע, זה

[אפשר לומר שכמה שיותר צדיקים יש הסתכלות יותר רחבה, כך רואים כמה המפה הלבנה {הסדין הלבן}. גדולה לעומת הנקודה השחורה, וזה גורם יותר בושה?] כן, אבל גם המפה נהיית יותר לבנה [נכון, אבל לא רק שהסדין מתרחב, העיקר שנעשה יותר לבן, אתה מרגיש יותר את הלוכך העליון, וממילא הנקודה השחורה פוגמת יותר ויותר. זו הבושה הקיומית, לא הבושה העובדתית].

עד כאן הפרק השני של דער פרומער וארא, ועלינו בע"ה להשלים את שני הפרקים הבאים. שבת היא בחינת יה, וזה עדיין מה שעמלק מפריד בין ה-יה ל-וה, ותשובה היא להשיב וה ל-יה.

אמר משהו, אפילו שאמר תהלים, התפלל, אמר תורה, אבל לא ראה את המלך. פתאום כשרואה את המלך מתבייש, אפילו אם אמר את הדבר הכי קדוש, איך דברתי ככה בלא ראות. זו תחושת בושה תמידית. {למרות שלפני שהוא ראה את המלך הוא לא חשב שהדבורים האלו לא טובים {לא אמר שטויות}. – כל מה שהוא דבר היה טוב, דבר דברי תורה, התפלל ואמר תהלים – ובכל זאת כשהוא רואה את המלך הוא מתבייש לגמרי מכל מה שהוא אמר. הוא מרגיש שלגבי המלך אלו שטויות לגמרי {”תורת עולם הזה הבל היא בפני תורת משיח”}. כן, וזו התורה הראשונה של המשיח, שהוא יגלה שכל מה שהיה קודם הוא הבל.}

יש סיפור מפורסם שהרס"ג פעם התארח אצל יהודי אחד שלא ידע שהוא הרס"ג. אותו יהודי עשה הכנסת אורחים מאוד יפה ודאג לכל מה שהיה צריך. לאחר שהרס"ג פנה ללכת פתאום אמרו לאותו יהודי 'אתה יודע מי היה אצלך? זה היה הרס"ג!'. כשהיהודי שמע זאת הוא רץ אחרי הרס"ג, נפל לרגליו, התחנן שיסלח לו שלא כיבד אותו כראוי. הרס"ג התפלא – 'ארכת אותי מאוד יפה!'. אמר לו אותו יהודי שאם היה יודע שהוא הרס"ג – הוא היה עושה הרבה יותר {הרס"ג אמר שלמד ממנו איך צריך כל פעם לעשות תשובה מחדש, והבעל שם טוב אמר שבענין זה הוא גלגול של הרס"ג, איך צריך כל יום לעשות תשובה מתוך כך שאתמול לא הכרתי מי אתה, ואם הייתי מכיר העבודה שלי היתה משהו אחר לגמרי. כך צריך להרגיש כל יום, וזהו "כל ימיו בתשובה"}. גם אנחנו לא מכירים את ה', ההרגשה צריכה להיות שאמנם עשינו מה שצריך אבל אם היינו מכירים את ה' כמו שאנחנו מכירים עכשיו היינו עושים הרבה יותר, לכן מתביישים על כל מה שעשינו עד עכשיו למרות שהיו אלו דברים טובים].

כ"ב מנחם-אב ע"ז - כפר חב"ד

ברית רעי-נצח שי' פיקאר

א. מזל הלידה והברית – סוד כיבוד הורים | ב. רמזי השם

סימן שהיום הזה, המזל הראשון (יום ההולדת) של הרך הנימול, הוא היום שאנחנו – הלבנה – מקבלים כח ותקיפות, כמו הביטוי "יד ישראל תקיפה", להתגבר על אויבינו, לנצח אותם לעד ולהביא לתכלית של ניצוח הכהנים והלויים בבית המקדש, ששם מנצחים על מלאכת הקדש.

כבוד הורים וסוד טו ו-ו כב

חדש אב הוא מלשון אב, לשון אבא. המצוה המיוחדת לגבי אבא היא כיבוד אב, "כבד את אביך ואת אמך". לכן כתוב שהמצוה הזו בעשרת הדברות – שקראנו פעם שניה בפרשת ואתחנן, בשבת נחמו – היא מבחינה מסוימת הדבור הכי חשוב בעשרת הדברות. כתוב שהיא כוללת גם "בין אדם למקום" וגם "בין אדם לחברו" – כללות כל היהדות. והנה, "כבד את אביך ואת אמך" שוה בדיוק בגימטריא חמשה עשר באב – אחד מסודות היום הזה, התוקף של אב, מלשון אבא, הוא "כבד את אביך ואת אמך".

מה שמיוחד בדבור "כבד את אביך ואת אמך" הוא שכתוב פעמיים, פעם אחת בפרשת יתרו ופעם שניה בפרשת ואתחנן. בפרשת יתרו יש במצות כבוד הורים – "כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר הוי' אלהיך נתן לך" – 15 מילים, אבל בפרשת ואתחנן יש תוספת של עוד 7 מילים, "כאשר צוך הוי' אלהיך" ו"ולמען ייטב לך", שלא כתובות בפרשת יתרו. האות ט, הטוב היחיד, בעשרת הדברות היא במצות כיבוד הורים במשנה

א. מזל הלידה והברית – סוד כיבוד הורים

מזל⁸ טוב לכולם, אלקנה, כל בני המשפחה והידידים. לרך הנימול קוראים רעי-נצח, שיחיה נצח, שיזכה ל"נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם".

מזל הברית – "תשש כחה של חמה [בישא]"

לכל ילד יהודי יש שני מזלות – מזל יום ההולדת ומזל יום הברית. יום ההולדת של רעי נצח הוא חמשה עשר באב – "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים", ימים של שידוכים טובים, של "שמח תשמח רעים האהובים" (שייך לשם הראשון של הרך הנימול, רעי) ושל העמדת דורות לנצח (השם השני, נצח).

בכל חדש יום החמשה עשר הוא יום מילוי הלבנה, "סיהרא באשלמותא", יום השייך לשלמות עם ישראל, שדומים ללבנה, מונים ללבנה ועתידים להתחדש (ולהתמלאות) כלבנה. אבל כתוב שבחדש אב יש מעלה מיוחדת ליום החמשה עשר שבו ביחס לשאר החדשים. דווקא ביום הזה, לאחר הירידה הגדולה של תשעה באב, הלבנה עולה מעלה מעלה ומתעצמת ביותר ובכוחה לפעול תשישות כח בחמה בישא שהיא העבודה-זרה של אומות העולם, הכח של אומות העולם המנגדים לעם ישראל.

⁸ נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

תורה. כלומר, בפרשת ואתחנן יש כבר 22 תיבות – תוספת של עוד 7 תיבות. יש משהו בעשרת הדברות שפעם ראשונה "כבד" הוא חמשה עשר ופעם שניה עשרים ושנים – שני התאריכים של הרך הנולד, המזל של הלידה והמזל של הברית, הכל בחדש אב שרומז למצות כיבוד אב. אז התינוק הזה יהיה מאד חזק בכיבוד אב וגם כיבוד אבינו שבשמים. יש מצוה של כיבוד אב ואם שהם אבא ואמא ממש, כמובן, וגם אביך שבשמים ואמא היא האומה. כתוב שאמא היא עם ישראל, האומה שלנו. גם האבא והאמא בגשמיות וגם האבא והאמא ברוחניות – שיהיה מאד חזק במצוה לכבד אותם. כי נולד בחדש אב, יום ההולדת בחמשה עשר באב, שבגימטריא "כבד את אביך ואת אמך", ויום הברית הוא ב-כב אב.

15 מילים ובשני 22 מילים, בדיוק כמו פעמיים כיבוד הורים. סימן שיש איזה יחס וקשר בין כיבוד הורים לבין המנורה, "ואתה תצוה... שמן זית זך כתית למאור". יש הרבה סודות וענינים ש"תצוה" לשון חבור וצוותא, כמו רעי, "אחי ורעי", צריך להתחבר למשה רבינו ולהביא אליו את ה"שמן זית זך". כתוב שהמלה "כתית" היא רמז לשני בתי המקדש, כת הוא זמן עמידת בית שני ו-ית הוא זמן עמידת בית ראשון. "כתית למאור להעלת נר תמיד" עד שתהא שלהבת עולה מאליה. בזכות כיבוד הורים הילד וכולנו זוכים להיות מנורה טהורה, להתחבר למשה רבינו, להביא אליו את כל התמצית שלנו – שמן זית זך הוא תמצית הנשמה – ועמה להעלות את הנר תמיד "עד שתהא שלהבת עולה מאליה".

ב. רמזי השם

נר-עץ-חי

כעת נאמר את הגימטריא של השם – שתי מילים שבכל אחת שלש אותיות, רעי-נצח. ר"ת רג – הקיצור אם רוצים, היפוך אותיות נר, "להעלת נר תמיד". האותיות השניות הן עץ, "עץ חיים למחזיקים בה". האותיות השלישיות הן חי. סה"כ – נר עץ חי (בסדרה הרבועית הנבנית מ: נר-עץ-חי, 18 160 250, יש 7 מספרים חיוביים: 90 208 274 288 160 250 18. יש כאן תוספת של מלך, יצחק, מרדכי, רפח. הערך הממוצע של 7 המספרים הוא דפק-פקד, אחורי שם עב דחכמה, השם הקדוש המשותף למשה, קסא קפד, ואהרן, עב קפד, כמבואר בכתבי האריז"ל). בהדלקת נרות חנוכה כתוב שכל נר הוא רן, שר שירי חנוכה.

"אל המנוחה ואל הנחלה"

השם רעי לבד עולה 280, והוא שוה לביטוי מאד חשוב מפרשת השבוע, פרשת ראה – "אל

כיבוד הורים ומנורת הזהב

כתוב – עוד ענין, סוד בקבלה – שהמספר לז, בגימטריא יחידה (סוד היחידה שבנפש, "יחידה ליחדך"), מתחלק פעמיים בתורה ל-15 ו-22, חלוקה מיוחדת. אפילו בהנדסה יש את החלוקה הזו – הגר"א מביא אותה בתחלת ספר יצירה. מה הקוטר של מעגל שיש בהיקפו 22 יחידות? אם המקיף של העיגול הוא 22 הקוטר הוא בערך, כמעט בדיוק, 7 – היחס שנקרא בעולם פאי, שהכי קרוב במספרים פשוטים הוא 22/7, כך שהעיגול הוא תוספת 15 על הקוטר, ו-15 ועוד 22 שוה 37.

יש עוד פעם שני פסוקים שהולכים יחד והיחס ביניהם הוא 15 ועוד 22 שנותן 37. חוץ מ"כבד את אביך" יש גם בתחלת פרשת תצוה, פרשיה של שני פסוקים על העלאת הנרות – "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד. באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העֶדֶת יעֶרֶךְ אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני הוי' חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל" – בפסוק הראשון יש

וכבר מאחלים כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל עם ישראל. לחיים לחיים. עוד רמז אחד: רעי נצח נולד בפרשת עקב וברית המילה בפרשת ראה. "אני ישנה ולבי ער", הסימן של עקב-ראה, גם שתי האותיות הראשונות של רעי. יש בזה גם גימטריא ששייכת לברית מילה – עקב-ראה בגימטריא חשמל, הכוונה של ברית מילה בקבלה. אז יש עוד תכונה מיוחדת לילד הזה, שהוא חשמל – חש ו-מל, הוא מבריק כ"עין החשמל". הוא ילד מבריק, יש לו פרנסה ברוח, יש לו רוח הקדש, הוא שר יפה רן ו-נר, הוא עץ חיים, יש לו כל המעלות, גם לילד, הילד השביעי למשפחה – "כל השביעין חביבין" – וגם להורים ולכל בני המשפחה, כולל המשפחה המורחבת.

המנוחה ואל הנחלה. מהביטויים הכי חשובים של פרשת השבוע – "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר הוי' אלהיך נתן לך". רש"י כותב שמנוחה היא שילה ונחלה היא ירושלים. ר"ת "אל המנוחה ואל הנחלה" הם שם הטוב בקבלה, כמו ר"ת "את השמים ואת הארץ". שבזכות רעי (נצח) נזכה להגיע "אל המנוחה ואל הנחלה". לאחרונה היו קצת בעיות עם זה... אבל בזכות רעי, שעולה "אל המנוחה ואל הנחלה", הכל יסתדר, גם בחיים הפרטיים וגם לכל עם ישראל, שנזכה להגיע "אל המנוחה ואל הנחלה".

שם חתך

נצח עולה 148. יחד, **רעי נצח** עולה 428. זה גם שם קדוש בקבלה שיש לכוון כל יום בבקר, בשחרית, ס"ת של "פותח את ידיך". גם כאשר אומרים ברכת המזון, יש כאלה שפותחים את הידים ואז מכוונים את השם הזה, **חתך**, שם קדוש שקוראים לו 'שם הפרנסה'. **רעי-נצח** שוה השם הקדוש **חתך**, אז הוא גם סגולה לפרנסה טובה. כתוב שכל תינוק מביא איתו את הפרנסה שלו, "זכר" נוטריקון "זה כר", אבל התינוק הזה מביא הרבה פרנסה. שתהיה גביר ותוכל להחזיק הרבה מוסדות – לחתוך את הענינים. כתוב "החותך חיים לכל חי", סופי תיבות של רעי-נצח הם חי.

כתוב שהשם **חתך** שוה פעמיים מלה אחרת – נחלק לשנים, הערך הממוצע של שני השמות – פעמיים רוח. מה הן פעמיים רוח? כתוב שהיינו מה שזכה אלישע ל"פי שנים ברוחך אלי". גם הילד הזה יזכה לקבל כפול, "פי שנים", פי שנים רוח – רוח הקדש – ועם רוח הקדש הוא יוכל להיות אחד המנהיגים של עם ישראל. שגם ידע לחתוך נכון עם הרוח הכפול שלו, ה"פי שנים ברוחך אלי".

לחיים לחיים. העיקר שיהיה הרבה נחת ונזכה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו,

דבר יום ביומו - פרשת השבוע

פרשת ראה

והנה בהמשך נאמר "פי ירחיב ה' אֶל־יָדְךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכַלְהָ בִּשְׂרָף כִּי תֵאָוֶה נִפְשֶׁךָ לְאָכַל בִּשְׂרָף בְּכָל אֹתוֹת נִפְשֶׁךָ תֹאכַל בִּשְׂרָף". מצד אחד ה' יבחר מקום מסוים להשרות בו שכינתו, ומצד שני ירחיב את גבולנו. ירחיב אותיות יבחר (בתוספת י). גם אכילת "בשר תאוה" היא חלק מההתרחבות, לא צריך לצמצם את עצמנו רק לאכילת בשר קודש של קרבנות, ולא צריך להיות צמחוני. אדרבה, אכול בשר.

דוקא מתוך הצמצום של הקדושה למקום אחד, יש התרחבות, הרחבת גבול הקדושה והתגברות השראת הקדושה בכל מקום.

פרשת ראה יום שלישי – הנסיון

"כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם תְּלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת או מוֹפֵת... נִלְכָּה אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַי... לֹא תִשְׁמַע אֵל דְּבַרִי הַנְּבִיא הַהוּא או אֵל חוֹלֵם הַתְּלוֹם הַהוּא כִּי מִנְסָה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַיְבִים אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם". נביא השקר או בעל החלומות יכולים לעשות הרבה רושם, לתת להולכים אחריהם הרבה חוויות וריגושים, אותות ומופתים. חלם תלוֹם נְבִיא ראשי תבות חֵן, אבל זהו "שקר חזן והבל היופי".

עלינו לעמוד בנסיון ולא להתפתות אחרי הבטחות חיצוניות. הכל נסיון מאת ה', "כי מנסה ה' אלהיכם אתכם" לראות עד כמה האמונה שלנו חזקה. תכלית הנסיון היא שהאמונה תהיה מופנמת היטב במודעות שלנו: "כי מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת" – הוא מנסה אתכם כדי לתת לכם דעת.

פרשת ראה יום ראשון – המנוחה והנחלה

"כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה". חז"ל מפרשים "אל המנוחה – זו שילה. ואל הנחלה – זו ירושלים". כלומר, כאשר היה המשכן בנוי בשילה, זו היתה "מנוחה" ראשונה, ואז היה אסור להעלות קרבן בכל מקום אחר. אחר כך, מאז שנבנה המקדש בירושלים, שוב אסור להקריב בכל מקום אחר, וזו היא ה"נחלה" העולמית.

הביטוי "אל המנוחה ואל הנחלה" מזכיר את הפסוקים הראשונים בפרשה "את הברכה... ואת הקללה" (ובשניהם ראשי תבות הם אהוה = טוב). האם יש קשר בין הדברים? אכן, מנוחה היא דבר מבורך וטוב, כמו שכתוב "וירא מנוחה כי טוב" – זהו טוב גלוי. אבל כדי להגיע ל"נחלה" צריך לעבור את הקללה, כלומר צריך לגלות את העצמה הטמונה בצד השלילי ולהפוך אותה לטובה.

היום אנחנו נמצאים בירושלים, אבל עוד לא הגענו "אל המנוחה ואל הנחלה". המקום הפיזי אינו מספיק. עלינו להתמודד עם הקללה, לגלות בתוכנו את הכוחות העמוקים שהופכים אותה לברכה, ואז לזכות לנחלת עולם במלכות בית דוד ובנין בית המקדש.

פרשת ראה יום שני – צמצום והרחבה

"הִשְׁמַר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עַל־יָדְךָ בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תֵּרְאֶה. כִּי אִם בְּמְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'". הקדושה מצומצמת למקום מסוים דוקא, רק שם אפשר להקריב קרבנות ולאכלם, לאכול מעשר שני ועוד.

מתקנים את הספירה העשירית, המלכות, מקור הרגשת האני. ספירת החכמה עצמה היא מעל השכל המושג, ראשית המודעות שעדיין איננה נתפסת ומובנת, וכדי להגיע אליה עלינו להיות בבטול כלפי ה', 'אין' (כאשר המלה חכמה רומזת: **כח מה, כח הבטול, 'ונחנח מה'').** בקבלה מוסבר שספירת המלכות נבנית מכל המלכויות שבעשר הספירות, כלומר מכל אחת מהספירות נותנים מעשר לה', ואז נבנית האישיות המתוקנת בספירת המלכות.

פרשת ראה יום שישי – מצוה ופסיכולוגיה

אנחנו יודעים שבקיום המצוות העיקר הוא המעשה בפועל, "המעשה הוא העיקר". ובכל זאת, אצלנו התורה מתייחסת לתקון הלב והמחשבה בעת עשיית המצוה. במצות הלוואה "השָׁמֵר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל וְלֹא תִרְצֶה לְהַלוּוֹת בְּגִלּוּל שְׂמִיטַת כֶּסֶפִּים]... נְתֹן תַּתֵּן לוֹ וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בְּתַתָּךְ לוֹ כִּי בְּגִלּוּל תִּדְבָּר תִּהְיֶה בְּרַכְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ...". ובמצות הענקה לעבד עברי בשחרורו: "לֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינָיִךְ בְּשַׁלְּחֶךָ אֹתוֹ תַּפְשִׁי מַעֲמָךְ כִּי מִשְׁנֶה שָׂכָר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים...". אם תעלה בלבך מחשבה כזו וכזו – עליך לתקן את המחשבה ואז קיום המצוה יבוא מתוך עין טובה ולב טוב.

למעשה, זהו חידוש מיוחד של ספר דברים ביחס לארבעה הספרים הקודמים. בספר דברים יש הרבה ממצוות הלב והמחשבה ("חובות הלכות"), כמו "ואהבת את ה' אלהיך", "ובו תדבק", ועוד. וגם מצוות שכבר נאמרו בחומשים הקודמים חוזרות ונשנות בספר דברים ("משנה תורה") בתוספת טעם ונימוק פסיכולוגי.

זהו כלל גדול בחינוך: בהתחלה עליך לקיים את המצוה כפי שהיא, בלי לדבר על לבטים ומחשבות. לאחר מכן, ניתן להכנס לנבכי הנפש

העמידה בנסיון היא מכוח תכונת התמימות בנפש, "אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה' –" כך מתחיל מזמור קי"ט בתהלים, הוא הפרק הארוך ביותר בתנ"ך, 176 פסוקים (שמונה פסוקים לכל אחת מכ"ב האותיות). נסיון בגימטריא 176, ולכן הפרק הזה הוא סגולה מומלצת לעמוד בנסינות.

פרשת ראה יום רביעי – שבע חיות

"אֵיל וְצִי וְיַחְמוֹר וְאָקוּ וְדִישָׁן וְתָאוּ וְזָמֵר" אלו שבע החיות הטהורות, המותרות באכילה. שבע החיות רומזות לשבע דרכים כשרות בעבודת ה' בימינו: א. חכמי המקובלים הספרדים. ב. בעלי הנגלה, הליטאים. ג. חסידות חב"ד. ד. תורת ארץ ישראל, הרב קוק ותלמידיו. ה. בעלי המוסר. ו. החסידות הכללית. ז. חסידות ברסלב (להרחבה ראו מבחר שיעורי התבוננות יז).

והרמז בגימטריא: כל הפסוק **איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר** עולה 7 פעמים דרך, שבע דרכים! ועוד, הפסוק הזה שוה בגימטריא לפסוק "בְּכָל דְרָכֶיךָ יֵצֵהוּ וְהוּא יִישָׁר אֶת־דַּרְכֶיךָ", דע את ה' בכל אחת משבע הדרכים שבחרת.

פרשת ראה יום המישי – סוד המעשר

"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרְעֶךָ – ודרשו חז"ל: "עשר בשביל שתתעשר", הבטחה שבזכות המעשרות והצדקה האדם לא יחסר אלא יעשיר.

סוד המעשר הוא שהאדם צריך לתת את תחושת ה'אני' שלו לה', להפוך את האני לאין. והרמז: המלה מעשר בגימטריא 610, והעשירית שלה ("עשר תעשר") היא אני. כאשר האדם מצדו נותן הכל לה', ה' מעניק לו חזרה בשפע, הן בעושר גשמי והן בעושר רוחני, "אין עשיר אלא בדעת".

המעשר הוא תקון עשר הספירות, עשרת כוחות הנפש. הראשונה בעשר הספירות, החכמה, רמוזה באות י (האות העשירית) בשם הוי', ובכוחה

כמו חג הסוכות השמח והעשיר במצוות – סוכה ולולב, ניסוך המים והקרבנות. השמחה ביחס למצוה היא כנשמה בתוך הגוף. אבל בשמיני עצרת אין שום מצוה מיוחדת, נותרה רק שמחה, "אך שמח".

העולם הזה הוא עולם של מצוות ומעשים, "היום לעשותם", ויפה מצוה אחת בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. לכן גם השמחה מתלווה למצוה מעשית. אבל שמיני עצרת הוא בחינת העולם הבא – לכן הוא ביום השמיני, אחרי מחזור השבעה הרגיל שבשבתות ובחגים – ולכן יש בו שמחה טהורה, "יפה מה פירוש הביטוי המיוחד "אך שמח"? מוסבר שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי שבדרך כלל השמחות קשורות למצוה כלשהי, העולם הזה", רק שמחה!

ולפתור את הלבטים וההרהורים, עד שקיום המצוה יהיה בלב שלם ושמח.

פרשת ראה יום שבת – אך שמח

בסיום המצוה של חג הסוכות נאמר "וְהֵייתָ אֶךְ שְׂמֵחַ", ופירושו חז"ל שהדבר בא ללמד על השמחה ביום השמיני, שמיני עצרת (שבארץ ישראל הוא חג שמחת תורה). שמיני עצרת חל בתאריך כב בתשרי, לאחר אך ימים של שמחה, "אך שמח".

ניגון ח"י מנחם אב תשע"ז

הרב יצחק גינזבורג

With a swing

The musical score is written in treble clef with a 3/8 time signature. It consists of five staves of music. The first staff has a key signature of one flat and a 3/8 time signature. The second staff has a 3/8 time signature. The third staff has a 2/4 time signature. The fourth staff has a 3/8 time signature. The fifth staff has a 3/8 time signature. The score includes various musical notations such as beams, slurs, and fingerings (1, 2, 3).